IONEL NECULA

SPIRITUL VRÂNCEAN ÎN LECTURI ELECTIVE

Editura RAFET, 2010

IONEL NECULA

SPIRITUL VRÂNCEAN
ÎN LECTURI ELECTIVE

Editura RAFET, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NECULA, IONEL
Spiritul vrâncean în lecturi elective / Ionel Necula. - Râmnicu Sărat : Rafet, 2010
ISBN 978-973-146-104-5

821.135.1.09

IONEL NECULA

SPIRITUL VRÂNCEAN
ÎN LECTURI ELECTIVE

Editura RAFET, 2010

ISBN 978-973-146-104-5
Copyright: Editura RAFET
Editor : Constantin Marafet
Redactor: Marin Ifrim

S.C. Editura RAFET S.R.L
Director editură : Constantin Marafet
Str. Gradiştea nr. 5, Rm. Sărat
Tel/Fax: 0238568085
Mobil : 0727311412
E-mail: editurarafet@yahoo.com

Prefață

N-aş zice că mi-am propus intenționat să mă împrietenesc cu scriitorii din Vrancea, dar alăturarea localităților noastre (între Focşani şi Tecuci distanța este de doar 30 km.) ne-a adus vrând-nevrând în cooperare în grații reciproce şi-n parteneriat sporitor. Prieteniile s-au legat de la sine şi s-au consolidat de la an la an astfel încât nu s-a mai conceput o manifestare literară la Tecuci fără participarea prietenilor din Vrancea şi invers. Evenimentele culturale ne găseau împreună, schimbând între noi cărți şi idei. În fondul meu personal de carte se găsesc toate cărțile scriitorilor vrânceni înmânate de autorii lor în speranța că le voi semnala apariția. N-am dezamăgit prea mulți, dintre cei ce şi-au pus nădejdea în mine. În general am scris despre lucrările primite, astfel încât cronologia cronicelor noastre reconstituie în ansamblu evoluția spiritului vrâncean din ultimii ani. Am considerat că adunarea între două coperți a acestor poziționări reprezintă un crâmpei din istoria mai nouă a devenirii şi înstructurării culturii vrâncene.

Sigur că nu va fi o carte perfectă şi completă, că va avea multe scăpări, că vor fi apărut şi cărți necunoscute de noi şi care-au rămas neconsemnate publicistic. Lucrul perfect se realizează greu şi, de regulă nu este la îndemâna muritorilor. Oricum, noi n-avem această pretenție, iar carențele acestei culegeri ni le asumăm cu răspundere şi cu dorința sinceră de a le îndrepta ulterior cu loialitate şi bună credință.

La o privire mai atentă, se poate observa că scriitorii vrânceni au cultivat cam toate genurile literare, deşi ponderea scrisului vrâncean este rezervat

poeziei. Plaiul mioritic s-a dovedit un bun catalizator pentru aşezarea gândului în cadenţă lirică. Din acest spaţiu de poveste s-au ridicat poeţi ca Ion Liviu Stoiciu, Florin Muscalu, Dumitru Pricop, Ion Panait, Constantin Ghiniţă, Virgil Panait, dar şi prozatori cu frumoase perspective vitriniere precum Traian Olteanu, Gheorghe Neagu, Gheorghe Mocanu, Culiţă Ion Uşurelu, Ştefania Oproescu.

Ceea ce surprinde la scriitorii vrânceni este, înainte de toate, refuzul unei anumite maniere consacrate, totala lor imunitate la curente şi tendinţe literare, independenţa liber asumată faţă de felul cum au scris înaintaşii lor. De regulă, scriitorul vrâncean pozează într-o situaţie adamică, e dispus să ia totul de la capăt, să ignore anterioritățile şi manierele din care să se revendice ca discipol şi pe care să le continuie cu propriile sale mijloace de expresie. Aşa se face că în cadrul aceluiaş autor coexistă tendinţe oniriste şi textualiste, elemente ludice şi ortodoxiste, maniere impresioniste şi expresioniste, ba chiar forme clasice şi post-moderniste.

Este scriitorul vrâncean alergic la încadrări tipologice, se teme cumva de vreo anonimizare în cadrul curentului adoptat, sau în cadrul manierei literare îmbrăţişate? Este tendinţa cultivării dreptului la diferenţă şi a propriei individualităţi atât de viguroasă încât să descurajeze ideea de încadrare într-o direcţie de sens, din cele multe ce se ipostaziază în literatura contemporană?

Nu cred într-o asemenea explicaţie. Cel ce se ţine departe de mişcările literare *en voque* riscă să ricoşeze singur în matca unei direcţii literare de care nu are cunoştinţă tocmai pentru că se ţine la distanţă de ele, ajungând să se considere crainic şi făclier pe un

drum deja bine bătătorit. Vorbim de risc în măsura în care poate pretinde c-a descoperit singur roata dințată.

Mai este o problemă: multe din producțiile confraților mai tineri au trecut, în prealabil prin dezbaterile unor cenacluri literare, au fost discutate, comentate, analizate şi nu înțelegem de ce aspectul în sine nu se observă în calitatea produsului finit, în valoarea literară a textelor care ajung să oferteze editurile. Se ştie doar că în condițiile în care acestea din urmă (editurile) nu sunt interesate decât de valoarea de piață a cărții, închid ochii la precaritățile de valoare şi nu se interesează decât de valoarea în numerar a bisnisului.

Sigur că editurile au rațiunile lor, problema rateurilor livreşti, nu este a lor, ci a traseului parcurs de carte până ajunge pe masa editurilor. Este vorba de cei câțiva paşi pe care ar trebui să-i parcurgă un manuscris de la gestație la editor. Pe acest traseu autorul ar trebui să găsească un cenaclu care să-i discute manuscrisul şi, eventual, să-i dea girul, să-l cauționeze sau, dimpotrivă să-i descurajeze intenția de a bate la porțile unei edituri.

Din nefericire, ceea ce se întâmplă peste tot în țară, se întâmplă şi în spațiul vrâncean. Ajung pe masa cititorilor cărți care n-ar fi apărut în nici o țară din lume, unde există un respect minimal pentru cultură.

Evident, nu acest gen de lucrări au reținut interesul lecturilor noastre iar atunci când ne-am aplecat totuşi asupra lor, am făcut-o cu toate observațiile la vedere.

Am insistat mai mult asupra acestui aspect, tocmai pentru că tinde să devină frecvent şi în Vrancea. Concesiile de calitate şi proliferarea diletantismului riscă să tulbure normalitatea climatului cultural vrâncean.

Nu există poezie fără cultură poetică. Or, cultura

poetică presupune o conectare permanentă a autorului la marea poezie a lumii, o bună cunoaştere a poeziei româneşti, de la clasici la contemporani şi o robustă asumare a dezbaterilor critice.

Sunt în Vrancea autori cu mari deficite de cultură şi nu mă refer neapărat la precarităţile cărăuşite din anii de formare intelectuală, ci la felul cum se implică în actul lecturii şi cum încearcă să-şi construiască propriul său teritoriu şi propriul său univers de expresie. Poet adevărat nu este cel care a publicat, în regim de urgenţă, trei volume de poezii, ci acela care şi-a format o conştiinţă artistică şi şi-a însuşit câte ceva din rigorile scrisului.

E adevărat că, dincolo de aceste fenomene marginale, toposul Vrancei este fascinant, tocmai prin lirismul său cald, prin formele imaginarului liric şi epic pe care îl precesează şi prin rigoarea infuzată actului de creaţie.

Spiritul vrâncean cărăuşeşte prin lume şi prin istorie o povară indelebilă şi arhetipală – cea a baciului mioritic care-a ştiut, în momente de cumpănă, să-şi trasfigureze destinul sublunar într-o altă lume, una mai bine întocmită şi mai ferită de vulnerabilităţile terestre. Departe de a se complexa sub povara simbolului de la cheia destinului său, Vrancea poate şi trebuie şă-şi capete cadenţa şi locul pe care îl merită în ansamblul devenirii spiritului românesc.

Ceea ce surprinde la scriitorii vrânceni este graba cu care un manuscris lipsit de valoare literară parcurge drumul de la masa de lucru la editură şi de aici în circuitul public ajungând pe masa cititorilor. Lipseşte din climatul vrâncean spiritul critic, conectarea autorilor la valorile literare consacrate. Actul de creaţie este un act de cultură şi nu poate fi procesat fără un imens

cumul teoretic. Nu se poate scrie poezie fără o cunoaştere temeinică a liricii de la Eminescu şi Bacovia până la Ion Pilat şi Nichita Stănescu şi nici proză fără o serioasă descindere în epica universală, de la Dostoievski şi Kafka până la Faulkner şi Camus. Actul de creație reclamă prezența unui pat germinativ, iar acesta este de sorginte culturală. Amplitudinea lui este o garanție şi o condiție a optimizării creației literare.

Scriitorii vrânceni duc cu ei o povară prea galonată pentru a nu căuta prelungirea ei în continuare. Cred în strădania lor şi cred cu toată tăria în destinul scrisului vrâncean.

Autorul

Constantin Amăriuței,
Românismul şi înfățişările logosului parazitar

1. V-ați implicat, cu rezultate remarcabile, în radiografierea specificului nostru etnic prin inventarierea calităților şi defectelor firii româneşti. Este o teză arhiprezentă în filosofia românească, mai veche şi mai nouă. Am constatat că în timp ce unii gânditori (Blaga, Mircea Vulcănescu, Noica) au mizat pe calitățile firii româneşti (religiozitatea, dorul, melancolia, aleanul), alții (Cantemir, Pompiliu Eliade, D. Drăghicescu, Cioran, Patapievici) au supralicitat defectele cronice, genetice arhetipale. Toată filosofia românească a pendulat pe dialogul celor două linii paralele de abordare. Dacă ar fi să vă asociați unei orientări, care credeți că v-ar reprezenta cel mai bine?

Constantin AMĂRIUȚEI: Lista calităților şi a defectelor româneşti este tot atât de lungă cât este existența neamului ca psihologie, sociologie ori etică în lume. Prezența lor nu înseamnă totuşi că este vorba de un dat specific, căci astfel de liste sunt prezente la toate popoarele din lume, cel puțin pe plan etnic. Căci specificitatea spiritualității româneşti se află în Ethosul transcendent, adică absolut, al Stării Dintâi. Volumul pe care îl am în pregătire pentru publicare la Editura „Jurnalul literar" este intitulat, de altfel, Ethosul spiritualității româneşti. Pentru a rezuma cele 400 de pagini voi spune că ontologia neamului meu este „polară": Fire şi Ființă, Cosmos şi Lume, Neființă şi Finitudine existențială. Prin această ontologie pot explica pe Eminescu şi Blaga (în Firea cosmică) pe Barbu şi Arghezi (în Ființa existențială). Dorul ca şi urâtul sunt metode efective de căutare a Absolutului („mi-e sete

de repaos", etc.). Deci consider că metafizica mea, a Ethosului, nu ține de „spațiul mioritic", sau de cusururile „balcanice" ale românului.

2. Observând cvasi-absența Dv. din literatura română, nu-mi pot reprima o întrebare: s-a oferit vreo editură românească să vă aducă într-o versiune mioritică? Nu sunteți interesat de aducerea Dv. în circuitul cultural românesc?

C.A.: Singura editură care m-a considerat ca „scriitor de limbă română" (ceea ce mă onorează) a fost, şi continuă să fie, Editura „Jurnalul literar". Aceasta datorită domnului N. Florescu, care „m-a scos" din anonimatul unde s-au forțat să mă țină compatrioții mei din exil! (Mă întreb de ce?). Astfel, în Jurnalul literar am publicat o serie de articole (eseuri) despre Mihai Eminescu (în anul 2000) şi tot acolo se găseşte în pregătire volumul de eseuri despre Ethosul românesc (unele publicate în reviste, altele inedite), carte de vreo 400 pagini, cum vă spuneam. Şi bineînțeles am fost asigurat că îşi va găsi locul spre publicare şi eseul despre Metafizica poeziei lui Ion Barbu, la care lucrez (cu greu) anul acesta.

3. Într-o scrisoare din 18 mai 1971, Cioran vă relata despre ideea lui Freud privind „inconfortul în civilizație" într-o formulă extinsă şi radicală a „inconfortului în lume". Îl confirmați pe Cioran, cel ce credea că acest „inconfort" este exprimat cel mai adecvat prin noțiunile de silă, urât şi dezgust? Credeți că singura noastră originalitate este cea a eşecului?

C.A.: Pentru mine ideea de urât este importantă, căci ea este o stare existențială (şi nu existența lumii ca istorie („boicotul istoriei" s-a zis), din finititudinea morții (vezi Miorița), din nerozia lumii cu „sens" de a exista. Urâtul, ca stare, este creator (şi nu cauză de

eşec). Chiar şi Dumnezeu, spune o legendă din Transilvania, a creat Lumea („Fiat lux") fiindcă „i s-a urât de atâta hău" (Chaos). Cioran este un sceptic care a suferit de urâtul existenței în lume, de unde nu eşecul existențial al lui ci lirismul din Lacrimi şi sfinți (i-am spus-o şi m-a confirmat), de stările de extaz ascultând pe Bach, etc.

4. Constituie pacostea (năpasta), norocul şi dorul, reperele între care pendulează ființa românească?

C.A.: Norocul („care ne petrece") este soarta existențială a oricărui om în lume (chiar dacă el are şi „stele de noroc": categoria Firei). Cum am spus mai sus, răspunzând la prima dv. întrebare, ethosul este o metodă de a ajunge la specificul românesc, care este Starea Dintâi (ce metafizic, formează ethosul românesc în Fire –ontologie exstatică – şi în Ființă – ontologie existențială), atât de la Transcendență (cosmică) şi până la Transcedentalitate (în lume).

5. Din interviul acordat lui Nicolae Florescu şi publicat în Jurnalul literar, nr. 49-52 din decembrie 1997, am înțeles că în timpul facultății v-ați apropiat de filosofie la îndemnul unui coleg al cărui nume l-ați trecut cu vederea. S-au creat acum condiții pentru dezvăluirea lui?

C.A. Pe Mircea Florian ca profesor de istorie a filosofiei (de Metafizică şi de Logică) l-am descoperit în anul al doilea (1943-1944). Cum? Poate l-a îndemnul unui coleg. Tot aşa, dar invers am „ratat" cursul lui M. Vulcănescu (la care m-a invitat tot un coleg), deoarece i-am spus că „etica nu mă interesează". Este adevărat că Mircea Vulcănescu nu publicase încă **Dimensiunea**...în Izvoare de filosofie (dedicată lui Cioran). Astăzi regret atitudinea mea de atunci.

6. În Letopisețul metafizic al Tării Româneşti configurați imaginea geniului național sub forma unei triade: Firea, cugetul şi exilul. Înțelegem că salvarea Firii românești de la „oarba devenire" (Noica) implică prezența Cugetului, dar cum se poziționează exilul în acestă trinitate metafizică?

C.A. Exilul face şi nu face în acelaşi timp parte din Lume (ca Ființă, în viziunea mea de ontologie polară). Exilul – prin haiduc (în „Codrul, frate cu românul"), prin Miorița (în Fire, prin Nuanță), prin Păcală (ca „darea de gol" a Lumii fără sens: prostia, etc.) – expune moduri existențiale (ale Cugetului) de a ieşi din lume („eşecul" lui Cioran) şi de ajungere în Fire (Pădure, Cosmos, Pustiu de lume).

7. Este logosul românesc larvar, sau numai parazitar?

C.A. Logosul larvar (L. Blaga) este o contradicție pe care poetul nostru o practică sub prestanța unei „categorii abisale" (altă contradicție) pentru a revela misterul (altă contradicție: misterul nu se revelă prin el insuşi, ca în Evanghelii. De fapt, este vorba de „enigmă" – rezultat al incifrării metaforice, al imaginii, cum spune M. Eminescu). Misterul este al religiei, emigma a esteticii. Ea cere a fi descifrată (cum o face I. Barbu în După melci).

„Logosul parazitar" este un Discurs care nu cunoaşte obiecte, ci le exprimă din cunoaşterea Logosului (Discursului) narat. Aşa o face argoul lui Mitică (I. L. Caragiale), sau al lui Pirgu (Craii de Curte Veche). Este vorba de un Discurs pe alt Discurs, un „vâsc" fără viață.

8. Multă vreme, mărturisiți, ați frecventat cercul Soranei Gurian. Ştiați că este suspectată ca agent dublu?

C.A. Sorana Gurian a creat (!) un mic cenaclu literar (la care participam alături de Emil Cioran şi Eugen Ionescu), şi nu un „izvor de informaţii”... Agent dublu? Ea s-a explicat în Ochiurile reţelei. De altfel N. Florescu a examinat atent itinerariul ei politic şi literar. Iar pentru mine, Sorana Gurian a fost aceea care m-a încurajat să termin şi să public **Leneşul**, roman anticomunist (ceea ce a văzut, just, Ov. S. Crohmălniceanu într-un articol din *Contemporanul*, mai 1955).

9. Am reţinut din interviul acordat lui Nicolae Florescu că aţi adâncit teza dv, de doctorat la Sorbona, accentuând asupra noţiunii de stare –desemnând un fel de preontologie. Ce-i lipseşte acestei noţiuni pentru a desemna chiar ontologia? În ce stadiu de elaborare se găseşte? Intenţionaţi un Weltanschauung românesc?

C.A. Încă din anul 1942 când am susţinut teza de licenţă cu Mircea Florian (despre Filosofia intuitivă), am vorbit de o „stare” preontologică, adică experimentată anterior Discursului (Logosului), care defineşte Ontologia (cum a procedat Parmenide, unde „a fi” este imediat, dacă nu identic cu Logosul – a gândi). Ceea ce îi „lipseşte” stării preontologice (deci Stării Dintâi) este reflexiunea metafizică a logosului (în cadrul cunoaşterii), sau a tratamentului simbolic a Stării Dintâi ca divinitate (în cadrul credinţei) în Teologia Sacrului (de unde divinităţile de tip cosmic, cum le-a descris Mircea Eliade). Ethosul este, dacă vreţi, acest Weltanschauung românesc: Ontologie, Estetică, Teologie a spiritualităţii româneşti, toate fiind definite pe aspect „solar” (d. ex.: Fire şi Fiinţă, Sacru şi Spiritual etc.)

10. Ce semnificaţie acordaţi „cercului strâmt” – o obsesie a gândirii româneşti de la Eminescu la Cio-

ran (ultimul preferând plimbarea pe circumferința cercului strâmt)?

C.A.: „Cercul strâmt", admirabil rezumat de Eminescu (ultima strofă din Luceafărul) reprezintă Lumea ca spațiu şi timp, unde există şi se „petrec" toate lucrurile şi ființele (lumii). Este „strâmt" adică hotărât în limitele sale, căci gândirea (Cugetul în Cronica mea..) pune margini (hotare) existențiale. Ceea ce nu este cazul pentru Cosmos, care este nemărginit (deci fără spațiu, nici timp: infinit). Eminescu preface această deontologie exstatică (a Stării Dintâi), ca „dor de veşnicie". Ion Barbu (în Uvedenrode) descrie ritmurile necesare pentru nunta existențială în hotarele lumii (Gea, Marte, Venus şi Soarele – celelalte planete, exterioare, sunt „paznici" cosmici, fără „nuntă"). Se vede că Cioran vrea să „iasă" din Lume (sinucidere? Extaz?), uitând că „nimeni nu poate sări dincolo de umbra lui" (proverb, înțelept, popular).

11. Ştiu că ați fost într-un permanent dialog cu Cioran, iar înțelegerea dintre dv. n-a fost întotdeauna perfectă. Care erau, de regulă, punctele de divergență dintre opiniile dv?

C.A. „Conflictul" (sic!) cu Cioran, pe plan filosofic, a fost – rămâne – acela al ideii de „indoială". La Cioran, îndoiala este de tip pyrhonian, adică sceptic. La mine îndoiala este o metodă de reducere transcedentală a lumii pentru a sesiza absolutul ei (Starea Dintâi).

12. Am aflat că în 1950, Heidegger v-a autorizat să traduceți în limba română Drumul de țară. Ați uzat de acestă împuternicire?

C.A. Cartea lui Heidegger a fost tradusă şi publicată în Caete de dor din 1951.

13. Ați fost în relații de rudenie cu Ovidiu Pa-

padima. Fratele său, Virgil Papadima, era căsătorit cu sora dv., Niculina. În lunga perioadă de exil ați menținut legătura epistolară cu reputatul folclorist de la Institutul lui Călinescu?

C.A. Timp îndelungat, regimul comunist m-a împiedicat să rămân în relație epistolară (sau de alt fel) cu părinții şi rudele mele. Cu Ovidiu Papadima am avut foarte puține discuții în 1943-1944, deoarece eu nu eram decât un (mic) student, iar el un cercetător universitar (din anturajul lui Caracostea). Dar, oarecum, cred că nu m-aş fi putut înțelege cu el pe chestiunea folclorului românesc, material cultural la el, metafizic la mine.

Iată răspunsurile la cele 13 întrebări din interviul dv. stimate domnule Necula. Cred că cititorii *Contemporanului* vor fi interesați, chiar dacă vor fi nesatisfăcuți probabil (deoarece nu le precizez, nici dezvolt, din lipsă de spațiu). În schimb, mă scuzi pentru scrisul meu adesea ilizibil.

14 iulie 2006

Interviu apărut în „Jurnalul literar"

Ionel Bandrabur.
Obsesia nemuririi în desfăşurare narativă

Despre scriitorul Ionel Bandrabur aflasem câte ceva, dar sumar, fracturat accidental. Lecturându-i ultima carte „Eternalistul sau a nu muri" (Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2007) am făcut un exerciţiu de memorie şi-am constatat că din cele 19 titluri consemnate pe ultima pagină n-am citit decât cartea memorialistică „**Un student de altădată**" publicată în 1979 la Editura Junimea. Mult prea puţin pentru a-mi potoli dorinţa de observator aleatoriu la vâltorile spiritului vrâncean. Ştiam, aşadar că autorul a terminat facultatea de Litere şi Filosofie la Universitatea din Cluj exact în vremea când regimul comunist instalat cu anasâna începuse să experimenteze programul proletcultist de epurare a lui Blaga şi tot ceea ce reprezenta elită intelectuală şi politică în România. A fost, prin urmare, martor inocent şi nevolnic la toată devălmăşia instalată peste ţară şi peste destinele învăţământului românesc.

Ajuns la vârsta senectuţii, Ionel Bandrabur se arată mai interesat de problemele vieţii şi, fireşte, ale morţii. Dacă tot n-am fost consultaţi dacă vrem să trăim la poli sau la ecuator, în vremea lui Pericle sau a lui Einstein), măcar s-o prelungim cât mai mult. Scadenţa nu-i prea surâde, dar nici nu-l revoltă, mai degrabă îl cinizează şi-l deturneză în imaginaţie, în fabulos. Nu pare dispus să împărtăşească îndemnul înţeleptului Silen (însoţitorul lui Dionysos) adresat regelui Midas: *„Neam netrebnic şi muritor, fiu al hazardului şi al trudei,de ce mă sileşti să-ţi spun ceea ce nu e bine pentru tine să auzi?* Ceea ce e binele suprem îţi este inac-

cesibil: a nu te fi născut, a nu fi, a fi nimic. Binele imediat următor ar fi pentru tine să mori curând".

În subsidiar, probabil că admite ideea lui Cioran privind **De l'incovenient d'être né**, dar dacă totuşi „*neajunsul*" s-a produs trebuie văzut ce se mai poate face. Murirea şi nemurirea este o temă bine bătătorită în literatura universală din toate timpurile. În spirit existenţialist. Simone de Beauvoire a scris un roman destul de bine apreciat de critica franceză de după război „**Tous les homes sont mortels**" având în centru un personaj logodit cu dezolările nemuririi. Privit din condiţia de om, nu-i deloc o fericire să fii nemuritor.

Ionel Bandrabur se pliază şi el pe galanteria acestei teme generoase şi-ncearcă să-i extragă toate oportunităţile narative oferindu-ne o construcţie romanescă tulburătoare desfăşurată într-un registru dinamic, captivant care înlesnesc lectura şi-l ţin în priză pe cititor. A-nţeles, desigur, că interesul pentru lectură la generaţiile mai noi este în suferinţă, că scriitorii trebuie să-şi primenească serios reactivii dispunerii narative, dacă nu vor să se lectureze între ei.

Scris la persoana întâi, „Eternalistul" are o construcţie relativ simplă. Devenit peste noapte moştenitorul unei sume fabuloase, ca urmare a decesului mătuşii sale din Detroit, autorul şi-a părăsit locuinţa din Panciu şi s-a instalat la unul din hotelurile luxoase ale Bucureştiului de unde a dat un anunţ matrimonial la „**România liberă**": „*Cincuntenar liber şi înstărit doreşte să cunoască studentă înţelegătoare*". I-a răspuns Norica, o studentă la conservator cu care încheagă o fabuloasă poveste de „dragoste exaltată". Acesta este pretextul epic din care autorul desprinde toate oportunităţile construcţiei romaneşti. Iar pretextul este fisura, breşa din real prin care fabulosul invadează şi legit-

imează acțiunea romanescă.

Membră a Mişcării eternaliste – o sectă desprinsă din Mişcarea pentru Integrare Spirituală în Absolut (MISA), Norica îl atrage şi pe autor în această grupare umbroasă şi maniacală condusă de profesorul Nobel (de fapt; Mihai Ailincuței) care-şi propune, printre altele, „reconstrucția genetică a omului: „*Totul era o chestiune de gene, de genom, de biotehnologie, de tehnică a extirpării*" (p.18). Toată problema este să se acționeze asupra genomului uman, să fie extirpate genele rele din structura naturii umane în paralel cu protecția genelor pozitive, a celor ce optimizează emanciparea morală a omului.

Cum se-ntâmplă de obicei cu ideile utopice şi bine împănate cu savoir, şi acestea generează nu doar discipoli şi atitudini partizanale, dar şi reacții potrivnice, rivale, opoziționale. Cel mai înverşunat adversar al mişcării eternaliste este fratele profesorului Nobel, călugărul Calist, tip dubios care pretinde că demersul fratelui său este un păcat şi o blasfemie pentru că tulbură ordinea divină şi actul creației biblice. Dumnezeu, susține Calist l-a făcut pe om imperfect special, tocmai pentru a-i da posibilitatea mântuirii în vederea veşniciei de dincolo.

Sigur că idealul uman, aşa cum îl prefigurează Mişcarea Eternalistă, este discutabil. Una dintre discipolele profesorului Nobel chiar întreabă la un moment dat: „dacă omul reconstruit nu va mai fi bătrân şi bolnav şi nu va mai avea răutate şi ură în suflet – oare nu cumva se va plictisi? Oare nu cumva plictiseala asta veşnică va fi mai rea decât suferința pe care o îndurăm acum? (p.66). Întrebarea este pertinentă şi ne aminteşte de monotonia dezgustătoare a vieții paradisiace descrisă de Topârceanu în „Minunile Sfântului

Sisoe".

Experiența eternalistă nu este singura pe care o încearcă personajul principal. Un om al locului, unde era aşezată tabăra eternalistă (Poiana Zimbrului) se oferă să-l conducă într-un loc numit „Borta Dracului", unde creştea o ciupercă halucinogenă care permitea celui ce gusta din ea teleportarea în infernul bătătorit cândva de sandaua lui Virgiliu, sub ghidajul lui Virgiu. Nu rezistă ispitei de a încerca şi această experiență, dar, spre desosebire de înaintaşul său florentin, nu reuşeşte să viziteze decât câteva departamente ale Hadesului; vizitează secția Îmbuibaților, secția Desfrâu, secția Asasini Celebri şi secția Mame Ucigaşe. „Borta Dracului este un fel de gaură neagră prin care se poate ajunge într-o altă lume, cea atât de spăimos invocată în învățăturile religioase. Bineînțeles, lumea **Hadeşului** este populată cu cei ce n-au trecut prin Mişcarea Eternalistă. Lupta dintre gruparea profesorului Nobel şi fratele său Calist – reprezentant al sectei „Noul Ierusalim" nu este lupta dintre bine şi rău, ci dintre două grupări – amândouă pretinzând că procesează calea întronării triadei paulice – nădejdea, credința şi dragostea.

Aceasta e cartea, iar dilema autorului este lesne de înțeles; pendulează între o complicare arborescentă a acțiunii şi o deturnare spre epica eseistică. Îi înțelegem indecizia şi opțiunea pentru o finalitate grăbită. Nu ştiu dacă autorul va mai reveni asupra pretextului pentru a-i conferi alte urmări narative, dar un lucru e sigur. Ideea este generoasă şi poate alimenta încă multe din proiectele sale viitoare. Îl vom urmări cu interes şi ne vom bucura de fiecare nouă apariție în vitrină.

Adrian Botez.
Un cărturar cu pupila deschisă spre izbăvire

Rar mi s-a întâmplat să întâlnesc un spirit mai prolific, mai neobosit şi cu mai multă propensie pentru optimizarea spiritului românesc decât Adrian Botez care scrie mult şi fără concesii în ceea ce priveşte probitatea, calitatea, valoarea. Lucrările sale, fie poetice, fie eseistice sau publicistice intrigă şi complexează mulți intelectuali cu pretenții cărturăreşti.

Prolificitatea sa calofilă se decontează dintr-un fond plenitudinar de achiziții, dar şi dintr-un zbucium interior, de om responsabil, care asistă la toate derapajele acestei lumi şi-ncearcă să dea seama de vraiştile care îl tot împresoară din toate direcțiile.

Adrian Botez ştie că nu stă în puterea unui om să schimbe lumea, dar măcar încearcă s-o facă mai bună, s-o repună într-o devenire normală luând ca repere natura cu legile ei veşnice şi Predica de pe Munte.

Cum să nu-l iubesc şi să nu mă simt bine în preajma lui? Rar am întâlnit un om care să folosească timpul mai cu folos decât el. M-a fascinat mai ales râvna în creație, lejeritatea cu care se distribuie pe mai multe planuri şi încearcă mai multe oportunități labirintice pentru a-şi revărsa focul interior care arde în adânc şi-l obligă să rămână în priză şi dispoziție epistemică.

Recunosc că lucrarea sa mai recentă „**Ruguri**" – România sub asediu (editura carpathia Press, Buzău, 2008 m-a pus în încurcătură pentru că îl ştiam bine ancorat în universul eminescian şi-aşteptam de la el şi alte exegeze sporitoare de învățătură românească. Adrian Botez a scris, printre altele, două volume masive despre Eminescu şi izbânzile sale îl situează deja printre

eminescologii de frunte ai acestei răspântii de veacuri şi de dezmăț ostensibil, când ne găsim tot mai greu cadența şi reperele optimale. Recursul la Eminescu este şi o invitație la statornicii şi la fundamente îndelung verificate, cele care ne-au nervurizat trecerea noastră prin istorie şi prin lume şi-a conferit identitate spiritului românesc. Nu spun că poziționările sale mă găsesc totdeauna într-o poziție partizanală, dar explorările sale eminesciene, acribia şi sistemul argumentației, logica gândului pusă într-o excelentă partitură eseistică trebuiesc apreciate fără rezerve.

De ceva vreme, Grupul Şcolar „Gheorghe Balş" din Adjud, unde autorul nostru funcționează ca profesor, editează publicația „**Contraatac** (revistă de educație, cultură, literatură şi atitudine pentru elevi şi profesori, îndreptată împotriva prostului gust, imposturii imoral-antiartistice) în care autorul îşi exersează calitățile de publicist nevrotic şi laborios, luând atitudine față de toate insanitățile vieții de zi cu zi şi acoperă o mare parte din spațiul revistei cu reacțiile sale nevralgice. Verbul său, totdeauna spumos, fastuos şi cu funcții sanitare răsfrânge un evantai larg de atitudini salubrizante că chiar lasă impresia omului de pază la problemele democrației şi la toate dezabuzările care macină etnia românească.

Cartea despre care mi-am propus să vorbesc în aceste rânduri adună o parte din publicistică sa risipită în revista Contraatac, probabil şi în alte publicații, o ordonează în şapte diviziuni tematice şi o pune la dispoziția cititorilor pentru a se consterna şi ei de toate tribulațiile care ne pândesc.

Prima dintre ele este consacrată religiei şi bisericii noastre ortodoxe, care s-a împovărat cu probleme aşa de grave că reclamă o atitudine fermă, clară şi decom-

plexată din partea tuturor celor ce pretind că fac de veghe la problemele naţiei. Este Adrian Botez împotriva ecumenismului, împotriva separaţiei petrecută la 1054? Dac-am înţeles bine, autorul doreşte refacerea unităţii creştine iniţiale, dar cu eforturi conjugate şi, bineînţeles, cu concesii din partea ambelor direcţii şi nu doar din partea bisericii ortodoxe. Or, dac-ar fi să luăm ca reper recentul conclav de la Ravena, se pare că toate discuţiile conciliatoare încep de la recunoaşterea autorităţii şi infailibilităţii papale, ceea ce înseamnă deja o serioasă concesie din partea bisericii ortodoxe. Sigur că lucrurile sunt discutabile. Are biserica ortodoxă o autoritate care să concureze cu cea a Suveranului Pontif ?

Ce probleme mai dezvoltă Adrian Botez? Că noul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a fost ales de către masonii infiltraţi în cadrul Colegiului Electoral Bisericesc; probabil că autorul creditează lista lui Cosmin Guşă, care cuprinde numele a 13 masoni infiltraţi în Adunarea Naţională Electorală Bisericească. Problema e delicată, nu am o idiosinsincrazie anume faţă de masonerie, ba chiar cred că în lume este loc pentru orice fel de organizaţie, dacă respectă legile şi reglementările în vigoare. Dar cred că e bine, folosind o paradigmă a bătrânului cronicar Miron Costin, ca în partea duhovniciei noastre, peste credinţele noastre bătrâne să nu se întindă. Din acest punct de vedere admit şi eu că hotărârea Sf Sinod din 1937 trebuie respectată în litera şi spiritul ei, ba chair c-ar trebui întărită şi cu alte sancţiuni împotriva celor ce ne-au înşelat buna credinţă şi ne-a făcut să-i creditǎm ca membri în Adunarea Electorală Bisericească. De fapt, toţi masonii – clerici şi mireni – strecuraţi în componenţa autorităţii eclesiastice, au încălcat hotărârile Sf Sinod din 1937 şi trebuie să su-

porte consecințele ANATHEMEI, aşa cum a fost formulată în hotărârea sinodală amintită.

Opinii interesante şi bovarice dispecerează Adrian Botez şi în legătură cu organizația Opus Dei – o „adevărată armată creştină, care nu poartă uniformă, ci costume şi cravată" (p.16) şi care cuprinde în componența ei politicieni, miniştri, cărturari şi ziarişti de notorietate care-şi propun, chipurile, să aducă fericirea, prosperitatea şi pacea pe pământ" (p.16). Este ceea ce Florian Bichir denumea, într-un articol din Evenimentul Zilei „mafia lui Dumnezeu". Prezența fostului primministru al României Radu Vasile în interiorul acestor structuri, alături de alți intelectuali şi prelați, este un indiciu că a penetrat spornic şi în mediul spiritual românesc. Faptul că într-o vreme această organizație a finanțat mişcarea sindicală poloneză a Solidarității, condusă de Lech Walesa nu justifică continuitatea ei şi după căderea comunismului. Caracterul ei tainic, ascuns, secret o aduce în apropierea masoneriei şi degajă o anumită suspiciune.

Oricum, această primă diviziune a lucrării lui Adrian Botez răsfrânge toate problemele care tulbură în prezent biserica noastră ortodoxă.

Capitolul care ar trebui să confere fundamentul teoretic al întregii sale abordări problematice este cel intitulat „Patrie şi neam metafizic" – o viziune apropiată de cercetările lui Constantin Amăriuței din „Letopisețul metafizic al Țării Româneşti". Îmi place să cred că autorul va dezvolta această partitură până la identificarea elementelor ce conferă specificitate modului românesc de ființare.

Prin toate depozițiile sale, Adrian Botez face de cap limpede la problemele României, care nu sunt nici puține şi nici neimportante. Multe lucruri merg prost în

această țară şi autorul simte nevoia să se poziționeze civic, responsabil şi cu conştiința datoriei nefisurată de zgomotoasele declarații şi promisiuni politice. Cu frisoane de ființa agresată în cadrul etniei sale ar dori, fireşte o vectorizare a devenirii româneşti în sensul destinului său, aşa cum s-a irizat din vechime. Pentru asta ar trebui gândită o rezolvare a problemei țiganilor, ar trebui să ne securizăm mai bine fondul nostru autohton de principii sănătoase pentru a nu fi agresate de tăvălugul globalizării, ar trebui să ne vindecăm de cancerul comunismului nivelator şi să completăm Raportul Tismăneanu cu numele celor 101 ziarişti străini de etnie românească care au făcut propagandă comunistă, să instituim o „Toleranță zero" față de toate atacurile antispirituale şi antiidentitare, să recuperăm comunitățile româneşti înstrăinate, cum ar fi cea a aromânilor care a dat atâtea personalități de prestigiu spiritului românesc.

Într-o țară ca a noastră, aflată în vraişte şi în bătaia tuturor şmecheriilor, în care legea nu este lege, moralitatea o himeră, iar politica un pretext pentru mânării şi îmbogățiri imediate, ar trebui, conchide autorul, să ne repliem în cadrul reperelor vechi, cele ce-au călăuzit neamul românesc din totdeauna şi ne-a ajutat să trecem peste toate vămile istoriei, ne-a călăuzit în toate momentele grele şi ne-a întărit în dârzenia de a ne păstra nealterată ființa națională. Trebuie, mai spune Adrian Botez, „să găsim un punct de sprijin înlăuntrul nostru pentru a ne încumeta la reformarea mentalului, în vederea exprimării lui într-o lume ameliorată, atât material, cât, mai ales, moral-spiritual" (p.188). Îmi place acestă precizare finală pentru că, în ansamblu ei, cartea induce ideea că toată devălmăşia noastră de azi se decontează din prioritatea „acordată material-economicului în raport cu Spiritul" şi în-

străinării de morala creştină. Cum spusese şi Dostoievski, numai acolo unde a fost ostarcizat divinul, totul este posibil. Mi se pare c-a venit vremea recontaminării noastre cu Duhul divin, iar preoțimea, ea în primul rând, ar trebui să înțeleagă acest moment de derută şi să ne păstorească după credințele vechi, strămoşeşti, de care-am uitat sau le-am stricat, cu urmările ce se văd. Nici deruta, nici izbăvirea nu au cauze etranjere şi nu provin exclusiv din partea țărilor care ne boicotează normalitatea devenirii. Ele, cauzele, trebuiesc căutate în noi, în filistinismul nostru conservat din vremea comunismului grosier, când trebuia să facem curse cu obstacole pentru a supraviețui. Să trăieşti Adrian Botez, te urmărim cu interes în tot ceea ce plăsmuieşti şi te asigurăm de prețuirea noastră.

Despre Loja iohanică românească

De existența lui Adrian Botez am aflat târziu, la o reuniune culturală vrânceană, când mi-a şi înmânat excelenta sa carte despre o nouă hermeneutică aplicabilă textului eminescian. Mereu cu privirile îndreptate spre cei din metropolă – gălăgioşii care ne copleşesc şi ne complexează – pierdem din vedere că şi în provincie, vorba cronicarului, trăiesc şi trudesc cărturari de mare probitate intelectuală, neliniştiți ai gândului înalt şi adânc, spirite demne de atenții şi de recunoaşteri evidente. Uităm şi pentru că lucrările lor, apărute la edituri obscure din provincie, intră mai greu într-un sistem de difuzare mai larg şi rămân izolați într-o zonă greu lovită de indiferență şi anonimat. Necomentați în paginile marilor reviste de cultură şi necunoscuți în mediile influiente de la centru riscă să

aglomereze periferia fenomenului cultural şi să nu conteze decât ca nişte cifre statistice în cadrul unor situaţii cumulative ce se fac în anumite ocazii jubiliare. Cunosc destui confraţi în această condiţie ignară şi mă tem că numărul lor este în continuă creştere.

Adrian Botez face parte din această categorie de cărturari. Profesor la un liceu de provincie, nu-şi iroseşte viaţa şi timpul cu lucruri uzuale şi meschine, ci se încearcă serios într-o cercetare cărturărească oxigenată, şi în acte sporitoare de creaţie Doctor în filologie, duce o viaţă cu adevărat cărturărească, nutreşte proiecte ambiţioase şi a cumulat deja o bibliografie cuprinzătoare. A fost nominalizat ca Man of Year în 2005 şi a figurat într-o ediţie bilingvă româno-franceză cu versuri de factură religioasă.

Cine ştie de el? In anul 2005 a publicat lucrarea de referinţă Spirit şi Logos în poezia eminesciană [Editura Rafet, Rm. Sărat], care n-a fost receptată cum ar fi fost de aşteptat. Ulterior, în 2006, a publicat volumul Loja iohanică românească – consacrată celor trei corifei din cultura noastră – Creangă, Caragiale şi Slavici, o treime peste care tronează spiritul tutelar al lui Eminescu.

Despre această ultimă lucrare ne propunem să vorbim în rândurile ce urmează. Adrian Botez ia ca pretext al cercetării sale un studiu mai puţin cunoscut, cel publicat de Vasile Lovinescu, despre care aflăm că avea iniţierea alavistă obţinută în Elveţia [Basel], la sugestia lui Rene Guenon, transmisă prin Titus Berhardt. Este vorba de organizaţia esoterică a sufismului, continuată, ne încredinţează autorul într-o notă subsolică, şi în prezent printr-un grup esoteric de studii şi meditaţii tradiţionale din care face parte Roxana Cristian, Mihai Vâlsan, Marcel-Mihai Avramescu, Florin Mi-

hăescu, Dan Stanca şi alții mai puțin cunoscuți.

Ce este Loja Iohanică? Este o doctrină inițiatică acreditată cu multe secole în urmă de corporația constructorilor de temple, având ca patroni spirituali pe cei doi sfinți Ioani [Botezătorul şi Evanghelistul] şi-şi propuneau să vegheze la transmiterea nestricată a tradiției şi a simbolurilor sacre de către toți cei ce practicau arhitectura. Nu-i exclus ca Apolodor din Damasc şi meşterii săi să fi cunoscut aceste simboluri, să-şi fi propus dăltuirea lor în piatră şi transmiterea nealterată sub forma unor simboluri esoterice.

Să nu uităm că monumentul a fost ridicat într-o vreme tulbure, de cumpănă istorică şi de devălmăşie religioasă, când vechii zei păgâni erau coborâți de pe socluri cu furie, iar altarele se pregăteau pentru popularea lor cu simbolurile noi, ale monoteismului creştin. Columna lui Traian trebuia să conserve câte ceva din zbuciumul acelor vremi şi din misterele teritoriului dacic, intrat sub administrația imperatorului roman.

Ideea, dacă punem cap la cap şi în coerență logică informațiile cumulate şi răzlețe, pare plauzibilă. Legenda spune că Iosif din Arimateea, în drumul său de ducere a Potirului Graal în Țara verde, [Țara Smaraldului] – Irlanda, la druizi, s-a oprit la jumătatea drumului dintre Ierusalim şi Țara Irlandei în - Smarald făcând popas în Țara Sarasului. Or, Țara Sarasului este Nordul României [Maramureşul şi Nordul Moldovei], întrucât Dragoş Intemeietorul este comite de Saras [p.47].

Nu e nici o îndoială că, dacă nu el, Apolodor din Damasc, măcar unii dintre meşterii săi, tocmiți pentru înălțarea Columnei, trecuseră prin aşa-numitele Collegia fabrorum, care aveau caracter inițiatic şi unde

se conciliau simbolurile vechii religii politeiste cu noua religie creştină. De asta zic, n-ar trebui să ne mire că monumentul comandat de Traian trebuia să fixeze această stare conflictuală a cultelor şi s-o înveşnicească prin transfer în constituția pietrei.

Ceea ce urmăreşte autorul în această lucrare masivă [600 pagini] este convingerea că teritoriul vechii Dacii trebuie privit ca un topos sacru, plin de taine şi simboluri esoterice care trebuiesc descifrate. Există în partea de sus a Columnei Traiane trei frontoane în spatele cărora se ascund câte o ființă ciclopică, împreună alcătuind triada Ionilor sau Loja Iohanică, a celor care au binecuvântat evoluția spiritului românesc. Peste această formație de trei şi cam într-o poziție tutelară se găseşte al patrulea personaj, identificat cu imaginea convențională a Mântuitorului din religia creştină. Admițând că orice rugăciune implică invocarea treimii şi se învheie cu corolarul AMIN, rezultă că personajul prototipal din Columnă, cel care tutelează treimea [Loja Iohanică] este AMINUL din rugăciunea creştină, asimilat Eminescului din spiritualitatea românească, cel care-a dat un rost şi un sens modului nostru etnic de a fi.

Sigur că la prima vedere, toată această hermeneutică pare hazardată şi aleatorie, dacă nu este complinită cu dovezile trebuincioase. Este exact ceea ce-şi propune şi autorul în masiva sa desfăşurare de argumente şi analogii extrase din limba sanscrită, la care autorul apelează ca la un tezaur al înțelepciunii primare.

Aşadar, Maestrul Lojei Iohanice este Eminescu *o parabolă a pătrunderii în absolut[p.35], modelul care focalizează esența centrului spiritual al neamului românesc unică şi singuratică vibrație a Logosului cosmic românesc[p.36].* Aşa cum AMINUL creştin sub-

sumează şi încununează Sfânta Treime, la fel Eminescu veghează la desăvârşirea celor trei Ioni din Loja Iohanică – de la Creangă la Caragiale şi Slavici, iar toți trei împreună binecuvântează toposul românesc.

Ion Creangă îşi legitimează apartenența la Loja Iohanică – protejată dominator de AMIN – în primul rand prin numele pe care-l luase de la mama sa, Smaranda, care prin nume aminteşte de smaraldul căzut de pe fruntea lui Lucifer la vremea izgonirii din rai.

La fel, numele lui Caragiale trimite la spinul negru sau mărăcinele negru. El nu râde niciodată, doar rânjeşte obosit, caustic amar ca şi Lucifer-bătrânul de sub lumi sau dintre lumi p.61-62] . Dar acesta este numai un aspect al problemei, pentru că autorul caută să atragă în logica discursului explicativ toată gama înțelesurilor încifrate în componența numelui celui de al doilea membru al Lojei Iohanice. Ion şi Luca reprezintă numele celor doi stâlpi ai Evangheliei [Bunei Vestiri], de unde se poate deduce că activa un rol messianic pentru spiritual românesc.

Plin de înțelesuri încifrate este şi numele lui Slavici căruia eseistul îi găseşte un înțeles în originea sa slavă.

De la numele celor trei Ioni ce compun Loja Iohanică, autorul trece la excavarea numelor personajelor şi a funcțiilor esoterice din toponimele distribuite în opera lor. Moş Nichifor Coțcariul, Ciubuc Clopotarul, cele două vârfuri – Chițigaia Bună şi Chițigaia Rea, Broşteni, de la broasca ziditoare, co-participantă la Demiurgia Divină , Chirică din povestea lui Stan Pățitul şi încă multe-altele încifrează sensurile esoterice, preistorice sau protoistorice care se decontează din tectonica Daciei arhaice.

In privința lui Slavici, autorul crede că este singurul dintre cei trei membri ai Lojei Iohanice care, prin oglinda spiritului său, reprezintă slava – slăvirea lui Eminescu [are cea mai bună capacitate de reflectare a AMIN-ului]. Eminescu i-a fost, recunoaşte singur în Amintiri, îndrumător în multe privințe, dar într-ale naționalismului i-am fost eu lui îndrumător.li lega cultul trecutului şi spiritul conservator. Slavici era atras de doctrina confucianistă. Eminescu de budism. Teoretic erau despărțiți, dar se regăsreau şi se complineau pe mai multe paliere etnice şi doctrinare.

Din perspectiva învățăturii lui Confucius, se explică şi presupusele derapaje ale bănățeanului de la imperativele momentane ale națiunii române. Prea se fixase în principii severe şi transistorice pentru a se mai prinde în probleme circumscrise unui anumit moment istoric. Înțelegem interesul autorului pentru extragerea elementelor sacre din orice fapt aleatoriu din viața sau opera autorului **Marei**. Acesta este doar scopul cărții. Locul de naştere al lui Slavici, bunăoară, Siria, înseamnă în limba maghiară Vilagos, adică Luminoasa – cel mai mare şi mai de frunte dintre satele din Podgorie [p.445] . Cu alte cuvinte, conchide eseistul din lemnul luminii, din Vinul-Apă Luminoasă al Podgoriei Lumii – vine spiritul lui Slavici

Mă tem că această carte, cu tot volumul de informații şi de speculații doctrinare preluate din mistica indică, nu va fi înțeleasă şi nici apreciată cum merită. Este complicată, stufoasă, iar diviziunile nu sunt organizate într-o coerență logică. Dar ea contribuie la eminescizarea noastră şi la întronarea spiritului eminescian, căci această țară îşi va împlini menirea şi rostul în lume atunci când ne vom încolona efectiv şi imperativ în cadrele spiritului eminescian.

Vasile Buruiana.
Durerile tranziției într-o folcloristică de autor

Că Vasile Buruiană tatonează literatura, că insistă pe la reviste şi, mai nou, pe la edituri pentru a-şi vedea „opera" tipărită, ştie multă lume din Vrancea. Pensionat din sistemul militar, deci în plină vigoare biologică, simte nevoia unei activități colaterale care să-i consume timpul şi, bineînțeles, puterea de muncă de care dispune din belşug.

Nu ştiu câte cărți a publicat până în prezent, dar văd că are trecere printre scriitorii cu statut bine oxigenat printre contemporani. Şi volumul anterior de poezii, „Călător pe drum de aştri" (editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2008) şi recenta lucrare „La taclale cu Moş Tache" (Editura Omega, Buzău, 2008) sunt prezentate de poetul buzoian Marin Ifrim, care are o îndelungată experiență literară şi ştie să discearnă între valoare şi făcătură, diletantism. Mai mult, autorul despre care vorbim în aceste rânduri a fost procopsit şi cu un important premiu literar, ceea ce mi se pare un mare bluf la adresa exigenței şi maturității literaturii româneşti contemporane. Un premiu literar este, până una-alta, şi un certificat de valoare şi Vasile Buruiană pe bună dreptate îl poartă ca pe o floare la butonieră.

Or, după câte ştim, prima condiție pentru cel ce bate la porțile afirmării literare nu este poezia bună, ci aptitudinea de a face deosebirea între o poezie proastă şi una bună. Se-nțelege că cel ce îndeplineşte această minimă condiție are, implict, o bogată formație teoretică şi-a zăbovit mult prin sălile de lectură ale bibliotecilor; că este conectat la poezia contemporană şi ştie câte ceva despre cerințele poeziei moderne.

Vasile Buruiană nu face parte din acestă categorie, deci nici poezia lui nu se resoarbe din exigențele poeziei moderne, ci din eposul sănătos al țăranului, care simte nevoia de a-şi spune părerea şi de a lua atitudine la toate devălmăşiile lumii pe care o străbate cu pas apăsat de om obişnuit cu nevoile gliei şi cu durerile țării. Ştie că vocea lui nu este ascultată de cei mari, dar nu se descurajează şi continuă să-şi spună năduful în forme lirice, fără să-şi pună problema dacă vor ajunge la public vreodată.

Pretextul cărții ultime semnată de Vasile Buruiană e simplu. Moş Tache este un țăran din Vaduri, județul Neamț pe care autorul îl ia, de ocazie, în maşină. Între cei doi se înfiripă un dialog simplu, dar şi cu anumite afinități reciproce. Ca răsplată, pasagerul ocazional îl invită pe autor să-i facă o vizită în satul său, unde face cunoştință şi cu alți doi bătrâni ai satului – toți pişicheri şi cu abilități de a lua în răspăr devălmăşile tranziției noastre bezmetice şi prelungite mult peste limitele răbdării noastre. Procedul e simplu; ia guvernărilor post-decembriste la rând şi le consemnează lufturile în versuri. In stil parodic sau folcloric, aceşti trubaduri neştiuți – Tache Fântânaru, Petre Stanciu şi Mihai Gătej – îşi spun necazurile şi-şi afirmă tăria de mucenici anonimi în versuri acide sau tânguitoare rezumând în ele toată gama de resentimente şi afurisenii față de obtuzitățile celor ce gestionează problemele acestei țări. Iată, bunăoară, cum este privită ciondăneala din cadrul guvernării Iliescu-Roman:

Trec anii, trec zilele bune,
În zbor săptămânile trec
Rămâi sănătos, nea Ioane
Că-mi fac bocceluța şi plec

Eu simt cum mă ascultă pereții
Şi am măgureni pe sub pat
Amară mi-e calea vieții
Roman rătăcit şi trădat.

Uitat-ai c-am fost împreună
La şcoala lui taica Brucan
Eu utecist de vreo lună
Tu comunist de vreun an.

Pe-atunci se grăia muscăleşte
Şi lumea ştia de morală
Tu le toceai bărbăteşte
Eu, cam chiuleam de la şcoală.

De asta nu ştiu ca şi tine
Pizmaşul cum trebe lovit
Cu celovecu de bine
Ah, Doamne, de ce am chiulit?

Nea Ghiță ne-a fost ca un tată
Dar cronicari-au scornit
C-avea şi dânsul o fată
La care şi tu ai râvnit.

Ştiu ce-ai pățit, nea Ioane
Îmi amintesc că mai an
Norocul ți-a stat în blazoane
Şi-n fuga la nen'tu Ivan

Păcatul din Eva ne vine
Aceasta am spus-o odată
Blestemul căzu şi pe mine
C-avea şi cizmarul o fată.

Stam ceasuri întregi sub balconul
Cu flori miorlăind răguşit
Dar m-a pălit ghinionul
Căci Secu-ntr-o zi m-a găjbit.

M-au tăvălit nea Ioane
M-au bumbăcit în ce hal
Nu posedam nici blazoane
Nici paşaport de muscal.

De-atuncea urăsc securiştii
De vii i-aş mânca la duzină
Căci au călcat troglodiții
Pe dragostea noastră divină.

N-am dus-o prea rău împreună
Nea Nicu a fost cam câinos
Pe toate-nşfăcase-ntr-o mână
Dar tot ne-arunca câte-un os.

Şi viața mergea înainte
Dar blegul de Gorbi Mihai
Moscal, ciolovec fără minte
Ne-a scos cu de-a sila din rai.

Şi am pornit împreună
La cursa ce duce la tron
La cucuveaua nebună
Sub steagul lui neica Ion

Am fost mereu lângă tine
Umil ca un simplu soldat
Ah! Teroriştii de bine

Ce grandi spectacol ne-au dat.

Dar tu săreai pe la spate
Şi eu te credeam un blajin
Măi dragă, ce şcoală, ce carte
Ai prins de la nen'tu Stalin!

M-ai nimerit nea Ionică
Îmi pare şi-acum că visez
M-ai oțărât, ți-a fost frică
De cârcă să nu mă fixez.

Şi-acum le tai la chiroane
C-am fost ciorditor şi zevzec
Rămâi precum eşti nea Ioane
Că-mi iau bocceluța şi plec!

Alte versuri, în altă gamă parodică, circumscriu guvernarea Constantinescu isprăvile premierilor Ciorbea, Radu Vasile, Adrian Năstase, dar nu scapă tratamentului liric – cârcotitor, se-nțelege – nici prostănacul Geoană, regele Cioabă, Alianța Dreptate şi Adevăr sau iluziile iredentiste udemeriste. Cei trei scriu „Litanii pentru Nelu Falitu", balade pentru Bush şi iau în răspăr toate evenimentele mai deosebite din evoluția modernă a României.

Asumându-şi funcția de reporter neoficial, autorul ascultă versurile celor trei bătrâni din Vaduri – fiecare încercându-se în versificarea evenimentelor politice post-decembriste, fiecare cu mijloacele sale narative. Sunt oameni simpli, dar gospodari şi curați la suflet, cum sunt mulți prin satele noastre muntoase. Se lasă purtați în galopul Pegasului şi nu iartă nimic din ticăloşiile acestor vremuri tulburi şi agitate, marcate de

incapacitatea guvernanților de a gestiona cu credință şi competență problemele țării.

Ce-ar mai fi de spus la toate aceste desfăşurări lirice cosemnate de autor în culegere? Că masca aleasă pentru disimulare nu-l anonimizează în întregime, că pretextul folosit, pentru a-şi publica propriile sale înfiorări lirice este câltos şi pidosnic. Sub bolta lui, autorul încredințează tiparului propriile sale încercări ce n-ar fi interesat pe nimeni de-ar fi fost publicate drept creații de autor. De sine stătătoare nu au nici o valoare literară, aşa însă, ca transcrieri reportericeşti a unor voci anonime din popor pot fi creditate ca reacții publice ale eposului cetățenesc la toate nesăbuințele guvernanților. Că politicenii noştri, prinşi în tot felul de interese nevrednice, nu-şi vor face niciodată timp pentru lectura lor e o altă problemă. Aşa că rămân, cum am spus în titlul acestor însemnări o simplă folcloristică de autor.

Camelia Ciobotaru şi copilăria cu fistic.

Dobândind calitatea de bunic am devenit, vrând-nevrând, şi consumator de carte pentru copii. Se întâmplă să mă branşez la universul lor mirific, să construiesc, împreună cu ei castele şi metereze, să învârt de cheiță pentru a pune un mecanism în mişcare şi să înlocuiesc bateriile consumate. Impart cu ei covorul din sufragerie şi mă umplu de încântare când văd că toate maşinuțele funcționează perfect. Lumea pezevenchilor nu este chiar o poveste, dar este mirifică şi plină de fabulos, de imaginație şi de fantezii liliane.

Literatura pentru copii este o chestiune serioasă şi-au fost scriitori care s-au implicat cu zel şi rafinament în acest gen de literatură, şi-au rămas ca repere referențiale ale genului. Nu mă gândesc doar la Elena Farago a cărei poezie a rămas la fel de proaspătă şi de migdalizată. şi azi, dar şi la marii clasici – Arghezi sau Blaga – pentru felul cum au consimțit să coboare cu discursul poetic la lumea prichindeilor şi să le glazureze universul zburdalnic cu abordări dintre cele mai serioase

Intr-o lume dinamică şi fugoasă, când manierele literare se succed într-o cadență ce depăşeşte capacitatea noastră de adaptare, literatura pentru copii se bucură de o anumită , perenitate, rămâne în atenția publică o vreme mai îndelungată şi se demodează mai greu. Care dintre scriitorii clasici, consacrați genului, lipsesc din repertoriul serbărilor şcolaree de azi?

De asta mă bucur văzând că Vrancea are, în sfârşit, pe cineva care să reprezinte această manieră literară, atât de căutată printre micii ştrengari. Camelia Ciobotaru s-a implicat în acest gen literar cu o dăruire

angelică. Cartea sa Copilăria ca o poveste [Editura Andrew, Focşani, 2007] o recomandă deja ca pe o distinsă reprezentantă a genului şi cred că va binecuvânta vitrina pentru copii şi cu alte cărț de atracție şi de interes pentru cei mai mici dintre cititori – cei cărora trebuie să li se deschidă gustul pentru lectură şi pentru zăbava cetitului. Mă gândesc că odată deschis apetitul pentru lectură, copilul de azi îşi va păstra obişnuința şi în anii adolescenței şi maturității.

Nu ştiu dacă va continua multă vreme această adăstare în vitrina cărții pentru copii. Deocamdată ştiu că are pentru cine să scrie [năzdrăvanul din ograda lor chiar merită acest exercițiu], dar mă tem că odată cu maturizarea lui, autoarea-mămică va căuta alte jgheaburi de afirmare. Si într-un caz şi în altul, îi voi urmări evoluția cu interes nescăzut

Constanța Cornilă – quijotizând epistolar pe-o alee singuratică

Ne-am obişnuit, de la o vreme, să vorbim despre alei ale scriitorilor. După modelul Chişinăului, care a consacrat o alee exclusiv personalităților basarabene, au apărut, în multe oraşe din țară, alei sau rotonde speciale cu busturile personalităților ridicate din perimetrul spiritual al locului, ca o formă de cinstire şi de recunoaştere publică. Ideea s-a dovedit atât de ispititoare c-a fost preluată nu numai de oraşele mari, reşedințe de județ, dar şi de cele de mâna a doua. Tecuciul, bunăoară, are o alee specială străjuită de busturile a zece personalități reprezentative, care au stâlpit locul cu forța personalității lor creatoare.

Ne-o imaginăm pe poeta Constanța Cornilă rătăcind pe-o asemenea alee singuratică (oraşul Focşani este unul din puținele oraşe ale țării care n-a arătat interes față de această idee, a cinstirii personalităților ridicate din arealul său spiritual) cu o tolbă de scrisori la subsuoară împărțindu-le cu generozitate în stânga şi-n dreapta, fără nici o alegere şi fără nici un criteriu de oportunitate. Până la urmă, pretextul se dovedeşte prolific şi optimizant. Este un prilej de a se întâlni cu sine şi cu firea, de a se poziționa, prin scrisori deschise față de nevralgiile acestui veac, încercat de tot felul de vraişti. Aleea scrisorilor, se explică autoarea în succinta sa prefață, este drumul prin lume şi prin sine al unui suflet ce poartă un permanent dialog liricomeditativ despre esențialul existenței.

Regăsim în volumul d-nei Cornilă toată ontologia obişnuită, pe care o bătătoreşte ca orice muritor. Nu ne miră că, adresându-se propriului său trup, se pliază de fapt pe ideea, supralicitată de poeții din tot-

deauna, atât de prezentă şi în creația lui Eminescu, a partajului dintre minte şi inimă.

Pentru a nu-ți răni trufia
m-au încercat de multe ori
patimile tale
m-am ascuns
între inimă şi minte
Cerându-le protecție,
Ca în fața unui câine
Uriaş ce-mi sfâşia
Din când în când
O parte din puntea
Care ducea către păcate.
Scrisoare sufletului către trup=)

Cui mai adresează scrisori autoarea? Se mai adresează propriului său destin, dar nu într-o formă suplicativă, sau de frondă, ci de conivență, poeta mulțumindu-se cu cercul (strâmt) ce i s-a rezervat şi cu frântura circumferinței prin care să comunice cu transcendența.

Mai multe stânci
S-au desprins
De la locul lor
Şi au căzut
Peste mine
Când s-a rupt cercul
Ce mi l-ai dat
(Scrisoare către destin)

Altfel ce să spun? Scrisorile autoarei au destinații atât de variate că reface universul uman cu tot ceea ce poate înstructura compozițional – către umbră, către zâmbet, către un copac, către cuvânt, minte, inimă, fericire, către un țurțur de gheață, către curcubeu etc. Multe din ele s-ar fi putut prelungi într-o di-

mensiune metafizică, dar autoarea nu pare interesată de această perspectivă. Tematica e ținută la foc scăzut şi se consumă înainte de a produce toate efectele aşteptate. Tensiunea nu se derulează într-un crescendo, astfel încât sfârşitul (poeziei) să încoroneze demersul poetiuc, deşi uneori, demersul reclamă această procesare

Dacă m-ai fi iubit
Inainte de a mă naşte
Nu m-ai fi născut niciodată
(Scrisoare către mama)

Se vede bine, poeta cioranizează una din temele dragi scepticului din Răşinari – sedimentată de altfel în **Neajunsul de a te fi născut.**

Să ne înțelegem: ca autoare a cinci volume de poezii Constanța Cornilă are posibilități evidente, dar, poate n-ar strica un plus de stăruință pe text pentru a-i conferi un plus de calitate şi un statut privilegiat printre cei încercați de mirajul exercițiului liric. Citindu-i poezia, am avut o clipă iluzia că văd umbra împărătesei Sissi măsurând aleile parcului din Godolo făcându-şi rugăciunea de dimineață la tulpina unui copac – substitut al altarului mistic.

Adrian Cosmin Cocioabă.
Poetica neantului

Imi amintesc că-n vremea când regretatul meu prieten, poetul Dumitru Pricop, mai făcea încă de veghe la templul zeiței Caliope, mi-a dat o carte semnată de Adrian Cosmin Cocioabă (Descărnarea cuvintelor, Editura Rafet, Rm Sărat, 2005)cu o recomandare mai puțin obişnuită între poeți – dispuşi mai mult la capricii şi la bombăneli reciproce *E pe gustul tău*, mi-a mai spus fericitul fecior al munților Vrancei şi-a accentuat încă odată asupra noutății imaginarului poetic propus de mai tânărul său confrate întru exercițiu poetic.

Am citit-o cu bonus-ul pus la cheie de Dumitru Pricop şi-am fost surprins că bunul nostru prieten comun ne ghicise deopotrivă pe amândoi. Pe tânărul poet pe care-l gratula cu superlative, dar şi pe mine, pentru gusturile mele în materie de poezie. Înțelesese că preferințele mele mergeau către poezia care comunică totuşi ceva – o idee, o stare, o dispoziție.

Am scris despre carte într-o gazetă de provincie. Nu mai ştiu cu exactitate ce-am spus, dar ştiu că fusesem surprins plăcut de felul cum poetul adăsta la ideea atât de nebuloasă a neantului

Propunându-mi acest medalion, am recitit cartea tânărului poet vrâncean şi concluziile nu sunt diferite de cele exprimate cu ani în urmă. Nu mai spun că-ntre timp opera poetului s-a rotunjit cu volumul **Lacătul negru** (Editura Andrew, Focşani, 2008), prefațată generos de scriitorul Gheorghe Andrei Neagu, din care aflu că autorul s-a născut în anul l973, că este absolvent al Facultății de Cibernetică economică şi că

poezia lui s-a bucurat de mai multe premii şi recunoaşteri publice.

Lumea din care se resoarbe poezia lui Adrian Cosmin Cocioabă este una alterată, populată cu diformităţi şi marcată de perspectiva implacabilă a neantizării, a dezagregării. Intervalul subîntins de poet este jalonată de haosul originar şi pericolul rinocerizării. In fiecare om sălăşlueşte un monstru în adormire şi-ntr-o barbarizare potenţială.

Credeam că sunt om şi trăiesc pe pământ
Dar uitându-mă în oglindă am descoperit un monstru
Care stătea pe o stâncă, unde încolţeau pietre
Sub lumina întunecată a unui soare negru
Infiorat de ce am văzut am spart oglinda
Ca să nu se mai vadă şi alţi oameni în ea
Să trăim în continuare ca oameni pe Pământ.

(*Soarele negru*, în volumul **Descărnarea cuvintelor)**

De fapt, orice încercare de a-l fixa într-o ontologie dată este provizorie şi riscantă pentru că explorările poetului nu subîntind lumea lumea exterioară, cu abisurile ei, ci se legitimează dintr-o scormonire prin tectonica Eului, de unde-şi culege pretextele poetice. Chiar Neantul nu e privit ca o anexă la existare, ci mai mult ca prăpastie interioară, ca nimic, ca genune, ca abis subiectiv, pe care este imprudent să-l scormoneşti şi să-l pui în partitură poetică. In jurnalul său de idei, Noica ne avertizase în felul său panicard: Lăsaţi neantul în pace, dacă vreţi să nu vă înspăimânte prăpăstiile lui, dar poetul nu ţine seama de avertismentul pătinişanului

Neant, nefiinţă, haos
Seva din care ne-am născut
Si în care ne ducem

Si totuşi... nimic

(*Sensul nimicului,* în vol. **Descărnarea cuvintelor**)

De vreme ce face imprudența să deschidă uşa care duce dincolo n-are decât să se îngrozească de ceea ce întâlneşte – cruci, schelete, sori negri, ca alternanțe noptatice la cel ce face lumină. şi ziuă, disconfort de viață şi lume. Poetul are de luptat cu multe stihii, dar dintre toate cel mai mult îl nelinişteşte cea a timpului. Degeaba se revoltă şi sparge clepsidrele, timpul curge inexorabil şi ireversibil

Am paralelizat lectura volumului din 2005 cu lectura celui din 2008 şi-am descoperit la poet o evoluție sigură, o maturizare a disponibilităților şi o grijă în diversificarea tematicii. Iată, bunăoară, cât de convingător sună această poezie despuiată de artificii criptice şi adusă în straie normale de lucru şi de pişicherism marinsorescian:

Eu sunt cel de la pagina doi
L unu sunt cei de la unu
La pagina doi sunt cei de la pagina doi
La pagina trei sunt cei de la pagina trei
Eu am fost să fiu la pagina doi
Stiu v-am mai spus asta, dar...
Nu ştiu cine a venit şi...
A rupt-o
Pe ea n-a durut-o dar eu...
Eu am plâns ca un nebun

(*Pagina* doi, în vol. **Lacătul negru**)

Sigur, autorul ar fi meritat o prezentare mai desfăşurată, dar conchidem că avem de-a face cu un poet adevărat care reabilitează speranța spiritului vrâncean că verbul lui Florin Muscalu şi-a găsit, în sfârşit, un continuator.

Valeriu D. Cotea.
Un oenolog în carul lui Dionysos

Dacă-i adevărat ce se spune că-n licoare bahică stă pitit adevărul, atunci acad Valeriu D Cotea face parte din lumea celor puțini care ne facilitează adăstarea în el - în adevăr, în autenticitate şi-n inocența primordială, cea de dinainte de căderea în derapajele devenirii buimace. Prin nesăbuința lui, Adam ne-a împovărat cu afurisita de conştiință de nu mai ştim cum să ieşim de sub imperativele ei. A devenit o povară prea grea pentru umerii noştri slabi, a devenit încărcată, vicleană, vinovată şi nefericită şi-am dori, uneori, să ne eliberăm de prescripțiile ei. Stim că de aici, de unde-am ajuns cu diluviul existenței noastre, nu mai putem face pasul înapoi, nu mai putem dejuga iarăşi în locul de unde-am plecat, dar putem, printr-un elixir binecuvântat de zei, s-o încartiruim între paranteze, să redevenim iarăşi ceea ce am fost înainte de cădere [şi chiar mai mult] să ne urcăm în carul lui Dionysos, tras de leu şi de panteră, şi să hălăduim prin lume în chiote şi ditirambi.

Mi-ar place ca-n această aventură să-l avem alături de noi, ca baci şi călăuză protocolară, pe acad. Valeriu D. Cotea, să ne furnizeze fiola de elixir, să ne scoată de sub teroarea realului şi de sub afurisenia conştiinței. Fără tine, oenologule, fără elixirul dăruit de tine am trişti, prefăcuți şi farsori – păpuşari zgomotoşi într-o piesă proastă, scrisă neinspirat şi peste voința noastră. Cu tine alături, viața are altă culoare, iar noi devenim mai puțin predispuşi pentru poză, pentru teatru, pentru ceea ce suntem avertizați că *se cade*. Cu ambrozia ta, turnată în amfore pântecoase, înțelegem mai bine deşertăciunea, vanitatea, exaltarea şi mai

înțelegem că viața nu-i deloc un pişcot din care să ronțăim după voie , ci o aiureală câlțoasă, demnă de zeflemeaua şi băşcălia noastră.

Să trăieşti mărite zeu, să ne dezlegi de cabotinism şi de poză şi să ne ții tot aşa pe drumul ce duce spre inocența pierdută printr-un gest adamic, săvârşit sub umbra blestematului copac biblic.

Ion Croitoru – un cleric frisonat de istorie

Cu părintele Croitoru mă cunosc de multă vreme, dar n-am fost prea apropiați, deşi mi l-am dorit totdeauna prin preajmă. Stiu că descinde din toposul Mărăştilor, că este o fire deschisă, solară şi că este viscolit de proiecte cărturăreşti şi-mi este de ajuns. Consacrat lucrului aşezat, caută să lase urme rezolubile peacolo pe unde trece. Nimeni nu poate rămâne indiferent față de el, cum n-a rămas nici Liviu Ioan Stoiciu care l-a avut ca profesor de română la liceul din Adjud, în anii formării sale intelectuale.*Sunt mirat, de exemplu, spune L.I.S. în* **Cartea zădărniciei** [Editura Pallas, Focşani, 2008] *că nu am nicăieri consemnat ce profesori de liceu am avut în ultimii doi ani de liceu; doar de profesorul de română Ion Croitoru cu care împărțeam gazeta de perete literară din liceu îmi amintesc. Am auzit că a publicat şi un roman sau o carte de cronici rimate, nu l-am mai întâlnit din prima tinerețe, consemnează bunul meu prieten la pag.304.*

Nu ştiu de proiectele sale literare, ştiu doar că este animat de frumoase intenții cărturăreşti, că , împreună cu colegul său, părintele Gabor, chiar a făcut din biserica Lieştiului un centru virtual de spiritualitate autentică şi este sincer interesat de istoria locului Biserica la care oficiază dispune deja de o anexă muzeală, cu exponate adunate din comună – grăitoare pentru cei interesați de vechea civilizație rurală, cu un fond de carte veche şi cu grupe de copii care se inițiază în pictura religioasă. Sfințesc locul.

Spuneam că nu ştiu nimic despre activitatea sa literară, ştiu doar că este pasionat de istorie şi vrea să scrie, printre altele, o carte despre satul în care funcționează, că adună material [obiecte, documente

manuscrise] cu o pasiune care îl onorează. Şi mai ştiu că într-o vreme a scos chiar o revistă parohială, **Vatra strămoşească** [xeroxată] care putea însemna ceva de-ar fi fost ferită de amatorism opulent şi de diletantism aluvionar. Am avut posibilitatea să consult un număr sau două şi n-am găsit nimic care să consacre o anumită identitate a localității. Nici chiar titlul. Care dintre localitățile țării nu se consideră o vatră strămoşească? Dar starea de nelinişte, zbaterea cărturărească le-am apreciat şi m-am bucurat să le văd ancorate în act, în intenție şi-n procesare spirituală.

Cu ceva timp în urmă, părintele Croitoru mi-a înmânat o carte, **Cioburi din mozaicul nebuniei şi înțelepciunii istoriei** [Editura Soimu, Galați, 2006] care merită, cred, o atenție mai specială. Este o antologie de texte selectate, parabole, întâmplări din care se desprinde o învățătură, o morală cu valoare de îndreptar pentru viață. De aici şi utilitatea cărții, mai ales pentru tinerii care se țin din ce în ce mai departe de zăbava cititului. Sunt sigur că se vor lăsa seduşi de tâlcul acestor istorioare adunate din istoria națională şi universală Textele,spune asutorul în cuvântul introductiv, nu au fost grupate pe secțiuni tematice, nici pe acțiuni sau noțiuni înrudite pentru a nu plictisi cititorul. Cred c-a procedat bine. Formula mozaicului evită monotonia şi ține în priză mai bine cititorul.

Se completează fericit cu lucrarea lui Aurel Neculai din Mărăşeşti, circumscrisă aceleiaşi problematici. Impresionantă cu adevărat este bibliografia folosită de autor în organizarea acestei cărți şi care, prin bogăția ei, îl recomandă ca pe un om de cultură bine aşezat în lecturi. şi bine conectat la piața cărții.

Nu ştiu dacă va continua această lucrare, dar mi-ar place să cred că, de-ar fi s-o reediteze, va de-

plasa accentul de la text la învățătura morală şi va complini fiecare întâmplare de istorie cu extractul educativ implicat. Cu abnegația care îl caracterizează poate să realizeze o lucrare de referință. Iată un autor care trebuie urmărit cu stăruință şi care chiar se implică sporitor în viața noastră culturală.

G.G. Constandache, Negația hegeliană în bundiță şi ițari

Adevărat este că atunci, prin 2005, când G.G. Constandache a lansat proiectul acestei lucrări, mi-a propus şi mie colaborarea la construcția ei, preluând, după caz, un segment problematic care să se coreleze cu celălalte diviziuni ale ansamblului. Ideea chiar m-a ispitit şi numai urgența unor proiecte personale aflate în fază avansată de derulare m-a ținut în afara colectivului.

G.G. Constandache este vrâncean de la Odobeşti şi de mulți ani schimbăm între noi idei, proiecte şi informații care ne privesc deopotrivă. Ca şef al catedrei de filosofie din cadrul Politehnicii din Bucureşti inițiază şi coordonează anumite proiecte şi-mi pare rău că oraşul său de baştină, Odobeştiul nu-l revendică şi nu-l aşează în galeria fiilor locali. Cu prilejul zilelor culturale odobeştene am avut prilejul să întreb oficialitățile oraşului despre el şi nimeni nu ştia nimic. E regretabil, pentru că oraşul nu debordează de prea multe personalități stenice şi laborioase, ca să manifeste apatie față de cele care există şi ocupă poziții privilegiate în top. Nădăjduiesc că e vorba de o indiferență episodică şi că autoritățile vor şti să-l apropie, să-l cinstească şi să-l aşeze în locul pe care îl merită.

Revin la carte şi recunosc că idea m-a interesat de la început şi nu odată am avut tentația de a conferi meditațiilor pe această temă o anumită desfăşurare, ceea ce nu s-a concretizat până acum. Un lucru e sigur; orice filosofie a ba-ului românesc trebuie să penduleze între sumarele indicații oferite de Noica şi fenomenologia lăsată moştenire de Hegel. Filosofia lui

ba este o formă de autohtonizare a filosofiei moderne, de aducere a filosofiei occidentale în cadre naționale. Filosofia lui ba cuprinde, sau ar trebui să cuprindă întreaga fenomenologie a negației hegeliene plus înveşmântarea ei în bundiță şi ițari, adică naționalizarea ei. Magistrul Universității din Berlin trebuia coborât de pe soclul său secular şi adus în plaiul românesc, să păstorească Logosul mioritic cu mijloacele găsite în această zarişte ideatică.

Românul care rosteşte cu atâta nonşalanță "nu-i bai", operează de fapt cu dubla negație hegeliană, astfel spus, cum s-a statornicit în aşa-zisele "răsturnări" marxiste, care pretind c-a repus-o în poziție normală, cu negarea negației. Am putea spune că românul a făcut fenomenologie hegeliană înaintea lui Hegel şi fără să-l recunoască drept precursor şi teoretician al negației logice.

Există vreo deosebire între ba-ul românesc, fixat în secole de viață rațională, bun simț şi propedeutica hegeliană? Una singură, dar fundamentală, esențială, determinantă. Dacă negația gânditorului din Stuttgart este rece, aspră austeră, ba-ul românesc este o formă de tăgadă împregnată de căldură, de emoție, de temperament. Trecerea de la negație hegeliană la ba-ul românească echivalează cu o trecere dintr-o logică rațională într-o logică afectivă.

Dar acestea ar fi fost liniamentele pe care le-aş fi dezvoltat, de-ar fi fost să mă implic în acest proiect coordonat de G.G. Constandache. Ce-a ieşit este o altă problemă asupra căreia vreau să insist în rândurile ce urmează.

Autorii care s-au implicat în proiectul coordonat de G.G. Constandache au drenat problema într-o perspectivă paradigmatică; i-au suprasolicitat aşa de mult

valențele epistemologice că-i prelungesc înrâuririle până în zona ştiinţelor de graniță, şi-n cadrul ştiinţelor cognitive pentru a da seama de cunoaştere, de cooperarea obiectului cu subiectul în asumarea gnoseologică a lumii. "Filosofia lui ba" (Editura Almateea, Bucureşti, 2007) este o carte colectivă şi complexă cu mai multe direcții de analiză, după intuiția celor ce participă la dezbatere.

Se-nțelege că partea cea mai consistentă a problemei este preluată de coordonatorul G.G. Constandache, dar merită să subliniem apăsat şi asupra secvențelor semnate de dr. Dumitru Constantin ("Gândirea omului modern-culmi şi limite"), de biologul Dan D. Farcaş ("Trei pariuri filosofice şi două argumente privind divinitatea"), de dr. ing. Ştefan Trăuşan-Matu ("Omul reificat între limbajul de lemn şi inteligența artificială", de Lucia Simona Dinescu "("Tehnoştiințele şi literatura de graniță"), de istoricul Lidia Trăuşan-Matu ("Europa: geografie şi istorie") şi de antropologul-psihiatru Valentin-Veron Toma ("Antropologia medicală – disciplină de graniță") – fiecare în parte şi toți laolaltă contribuind la decantarea unui concept cu multe şanse de a dispecera cercetarea de viitor a ştiinţelor cognitive. *"Negația, spune într-un loc coordonatorul lucrării, are de servit trei stăpâni diferiți, care se confruntă deseori unul cu altul: gândirea formală, gândirea intuitivă (naturală) şi gândirea specializată ("limbajul convențional" (p.195).*

Are dreptate în ceea ce priveşte stăpânii, dar se vede şi din structura acestei cărți, numărul specializărilor care pot concura la decorticarea tuturor sensurilor alocate este practic nelimitat. După incertitudinea teoriei "conştiinței-oglindă" şi a "dualismului psiho-fizic", era firesc ca ştiința să inițieze alte direcții de

cercetare.

G.G. Constandache mi-a mărturisit că doreşte să continuie cercetarea şi să coordoneze încă un volum cu dezbateri pe această temă. Sper să-i extragă toate sensurile epistemice şi să-i confere statut şi demnitate de concept cu multe virtuți gnoseologice, dar să-i descifreze şi încărcătura etnică în care s-a cuibărit; să-i releve gama potențialităților lucrative, dar şi nuanțele eposului românesc în care s-a plăsmuit.

Îi dorim succes şi-i promitem că-i vom urmări trudnicia cu interes şi cu nedisimulată curiozitate paideutică.

Mircea Dinutz – Florin Muscalu în dispunere monografică

A venit vremea ca Vrancea spirituală să încerce să facă ordine, să structureze şi să ierarhizeze ansamblul de valori – mai vechi şi mai noi – activate în mirificul plai mioritic şi să arate lumii că în această matrice culturală chiar au fost oameni de ispravă, făclieri ai spiritului de care legendara Vrâncioaie ar putea fi mândră. Dacă-i adevărat că în urma creatorului literar vine criticul şi istoricul care ordonează, apreciază şi stabileşte rama cea mai potrivită pentru fiecare dintre cei ce-au procesat un gen literar, atunci trebuie să recunoaştem că Vrancea se află în această situație de a-şi evalua rezolubil creația şi creatorii născuți în ograda ei. A venit vremea, monografiilor şi sintezelor perspectivante care să arate lumii că vrâncenii, ca şi alte arealuri moldoveneşti, nici într-ale duhului nu stau prejos. A venit vremea unor lucrări de sinteză privind devenirea fenomenului cultural vrâncean şi poate c-ar trebui revizuit, adăugat şi completat Dicționarul personalităților vrâncene care să configureze identitatea spiritului vrâncean aşa cum s-a coagulat de-a lungul şi de-a latul istoriei.

Monografia lui Mircea Dinutz consacrată poetului Florin Muscalu confirmă, într-un fel stadiul de receptivitate şi de evaluare în care a ajuns spiritul vrâncean, nevoia lucrărilor de sinteză şi de relevanță, necesitatea sublinierii mai apăsate a momentelor de referință din istoria spiritului vrâncean. Îmi place să cred că lucrările de această factură vor fi complinite cu alte proiecte adiacente, bunăoară cu o alee sau o rotondă în parcul central al oraşului expunând busturile celor

mai importante personalități culturale vrâncene, cu editarea unor pliante privind casele memoriale vrâncene şi includerea lor într-un circuit turistic, cu inițierea unor concursuri (dotate cu premii, pe ideea istoriei şi culturii vrâncene, antrenând în acestă acțiune elevii liceelor din oraş).

Aflat multă vreme (ca şi Tecuciul sau Brăila) sub administrație gălățeană, Focşaniul şi Vrancea în general are de recuperat multe întârzieri pe linie culturală şi-mi place să cred că, inimos cum îl ştiu, Puiu Siru va şti să inițieze proiecte diamantine, care să optimizeze spiritul vrâncean şi să-i confere demnitatea pe care o merită.

Cartea despre care ne-am propus să vorbim în aceste rânduri, monografia consacrată poetului Florin Muscalu (editura Pallas, Focşani, 2007) face parte, aflu din cele câteva rânduri prefațatorii, dintr-un proiect mai generos ce-şi propune realizarea unor micro-monografii *„dublate şi susținute de o antologie poetică şi un aparat critic, ale unor scriitori ce reprezintă Vrancea literară de ieri şi de azi”*. Nu s-au realizat din acest proiect decât monografiile lui Al. Deşliu consacrate lui Virgil Huzum (în 2005) şi lui Ion Larian Postolache (în 2006), la care se adaugă aceasta semnată de Mircea Dinutz. Să sperăm că printr-o mobilizare mai zeloasă, şi prin lărgirea colectivului dispus la acest travaliu, ritmul aparițiilor se va dinamiza şi restul micro-monografiilor proiectate va apare într-o frecvență care să dea speranță de lectură şi celor mai în vârstă. Proiectul este prea generos, prea util şi prea binevenit pentru a nu se continua cu o fervoare sporită.

Poetul Florin Muscalu era, de departe, unul dintre cei mai îndreptățiți scriitori vrânceni ce trebuia inclus în acest proiect al abordărilor monografice. L-am

cunoscut bine şi-am colaborat bine cu el (şi cu Traian Olteanu), în scurta perioadă cât au editat revista "V". Am scris despre cartea sa „**Sfântul aer şi prietenii săi**", apărută în 1996. Când i-am dat telefon să-i spun că mi-a apărut cronica într-o publicație locală, mi-a spus să-l aştept pentru că vine la mine în cel mai scurt timp să-i pun la dispoziție ziarul. Apreciam la el, la omul Florin Muscalu, bunătatea, judecata dreaptă şi clarvăzătoare, atenția cu care îşi supraveghea cuvintele pentru a nu alimenta înțelesuri abrazive şi nedrepte.

Într-o vreme, când era la TV Diplomatic, a venit la Tecuci târând după el o întreagă echipă (şofer, cameraman, electrician etc.) pentru a realiza un reportaj de la o manifestare locală. După ce şi-a terminat treaba, ne-am retras, cei câțiva ucenici la muncile scrisului, pe o terasă. Era o seară de vară senină, albastră, cu un cer zugrăvit de Michelangelo. M-a surprins felul în care şi-a prevenit însoțitorii: „ca să nu mă aşteptați în stradă, luați aceşti bani şi serviți şi voi ceva". M-a surprins pentru că el era şeful (chiar era privit ca şef şi ca autoritate) şi putea decide singur, autocrat fără să admită discuții. Şi mai mult m-au surprins explicațiile către noi: „*Toată viața am avut parte de şefi obtuzi, cu apucături despotice şi toată viața mi-am propus ca, dacă se va întâmpla vreodată să am pe cineva în subordine, să arăt o altă înfățişare şi să dau alt înțeles noțiunii de „şef"*. Îşi ținea, sub ochii noştri, promisiunea luată față de sine: să mai adaug că nici nouă, celor ce-l însoțeam la masă, nu ne-a admis să ne facem datoria de gazde?

Acesta era omul, cu sufletul țesut din cel mai ales borangic, nesupus erodării. Ştiu că nu avea numai prieteni, că în vălmăşagul suspiciunilor post-decembriste i s-au pus în cârcă vinovății pe care nu le-au săvârşit şi nu le-ar fi săvârşit vreodată. Unele erau chiar

hazoase şi aminteau de acuzele ce i se aduceau lui I. D. Sârbu în timpul anchetelor, când Iugoslavia lui Tito era acuzată de revizionism: „Până şi numele arată de unde-şi primeşte influențele ideologice". Râdem, dar învățăturile acestor scene hazlii, ni le asumăm mai greu.

Monografia lui Mircea Dinutz reconstituie, din toate cioburile adunate cu migală de artizan, efigia poetului Florin Muscalu şi-o argumentează cu tot ce trebuie pentru a ni-l apropia afectiv, empatic şi temperamental. A fost (am o strângere de inimă în folosirea acestui perfect compus) unul dintre cei mai serioşi cărturari vrânceni. La vârsta de 58 de ani avea deja publicate zece volume de poezii, un „Dicționar al scriitorilor şi publiciştilor vrânceni de la origini şi până în anul 2000" şi o carte pentru copii. Apoi totul s-a curmat brutal, printr-o moarte năpraznică, la 27 septembrie 2001, împreună cu Traian Olteanu. În viață, ca şi în moarte erau legați unul de altul printr-o coardă de alpinism. Nu putea supraviețui unul celuilat. Trebuia, ori să trăiască împreună, ori să moară împreună. Din păcate, s-a împlinit alternativa a doua.

Oricum, Vrancea i-a ținut în grații şi i-a înconjurat cu dragoste. Priveam marea de lume adunată la înmormântarea lor şi mă gândeam că Vrancea îşi va reveni greu din această teribilă lovitură de destin. Aflu din monografia domnului Dinutz că tânărul „cu nume de floare" îşi petrecea vacanțele la bunicii săi dinspre mamă care locuiau în Ionăşeşti – o localitate aflată între Ipoteştii lui Eminescu şi Suceava lui Ştefan cel Mare. Cu asemenea repere ontice la cheia devenirii subiective era de aşteptat ca Florin Muscalu să vectorizeze spre o trăire performantă a vieții, spre lucrul înalt şi adânc.

Cartea conține tot ce trebuie pentru ca cititorul

să-şi facă o idee completă despre ceea ce a fost şi a însemnat Florin Muscalu în spațiul spiritualității vrâncene şi în ansamblul liricii româneşti contemporane; conține o antologie de texte poetice, conține interviurile acordate de poet în diferite ocazii, conține câteva pagini captivante de amintiri şi de evocări, conține fragmente din opiniile exprimate despre opera sa, conține o cuprinzătoare bibliografie şi referințele critice exprimate, conține un lămuritor tabel cronologic şi mai conține şi multe fotografii preluate din albumul de familie. Oricine se interesează de personalitatea lui Florin Muscalul nu-şi poate dori mai mult. Nu ştiu dacă autorul a respectat un anumit tipic obligatoriu pentru toate monografiile elaborate sau în curs de elaborare pentru formarea unei imagini adecvate şi cuprinzătoare despre scriitorul monografiat. Îl felicit pe autor şi-i promit că-i voi urmări cu atenție şi interes viitoarele sale poziționări în problemele spațiului spiritual vrâncean.

Cap limpede la devălmăşiile vremii

Interferențele mele cu Mircea Dinutz au fost rare, sporadice şi nesemnificative, aşa încât aş putea spune că autorul, dar şi zbaterile sale cărturăreşti mi-au rămas în mare parte necunoscute. Îi urmăream, e drept, semnătura prin reviste, îi citeam prestațiile – totdeauna lucide şi pertinente – şi mă intrigam de fiecare dată cum de reuşeşte să imprime textului, după caz, bemolii sau diezii propriei sale personalități. Ştie ce este generozitatea, dar nu uzează de ea decât cu măsură, rafinat şi necătrănit. Acolo ar trebui să ridice tonul cu o octavă, preferă să se dreneze-n pamflet.

Mircea Dinutz este un critic care nu-şi

trădează vocația, dar nici nu se lasă trişat de neaveniți Sesizează repede artificiul, improvizația şi nu confundă ghinda cu diamantul. Prin Volumul său, Tablete de duminică [Editura Pallas, Focşani, 2008] , şi-a asumat rolul de cap limpede la zbaterile spiritului vrâncean şi la toată ebuliția culturii contemporane. Se vede de departe că este un om de carte, că urmăreşte cu hărnicie lucrările confraților şi piața revistelor şi nu ezită să se poziționeze calofil, riguros şi cu toate noimele la îndemână. Nu este un belicos, deşi, sunt sigur, ar avea multe de reproşat şi multe motive de atitudini contrapunctice. Nu se lasă dominat de pasiuni, ci-şi converteşte exercițiul critic înntr-un alt registru, cel pamfletar..

Ironia, spunea Cioran, înscăunează un zeu tras la sorți dintre îngeri , dar formula nu-l cuprinde exact şi pe Mircea Dinutz, care nu pomădează şi nu penalizează distructiv, ci doar priveşte starea de lucruri cu o pupilă deschisă şi cu o luciditate debordantă. La prima vedere pare un pehlivan instruit, care ştie să mânuiască tehnica zeflemelei [Intâlnire de gradul zero, Domnul Bombănescu şi provincia, Țața intelectuală], dar nu este decât un lucid. Ce forjează tone de efecte satirice pentru a pune în evidență, mai pregnant, esența gravă, adâncă, severă. Scriitorul încărcat cu unduirile spațiului mioritic unde limba românească surprinde căderea tragică a norilor în lacrimi limpezi [p.39] nu poate asista impasibil la felul cum televiziunea maltratează limba română, aducând pe micul ecran persoane publice [*tele-intelectuali*, cum îi numeşte], lipsiți de acea minimă caligrafie intelectuală obligatorie.

Cum ar fi putut, tocmai el, cărturarul robit de patima citirii şi de foşnetul filelor întoarse în bibliotecă, să rămână indiferent la schilodirile limbii de un Marian

Vanghelie [cel ce n-a descifrat încă tainele conjugării verbelor auxiliare], bravii noştri fotbalişti [care gustă din deliciile victoriei doar atunci când joacă în de ei], la politicienii obtuzi şi guralivi [ajunşi în fotolii înalte pe alte criterii decât cele ale competenței].

Mircea Dinutz şi-a structurat pozițiónările [adunate de pe unde-au fost disipate] în patru diviziuni; De-ale Parnasului, Triptic epistolar, De-ale noastre şi De-ale învățământului. Maniera pamfletară este prezentă peste tot, dar co-există laolaltă cu sublinierea apăsată a problemelor grave, umbroase şi cicatrizante care fragilizează România de azi şi viitorul ei. Profesor prin vocație şi cu o îndelungată experiență la catedră observă slăbiciunile învățământului contemporan şi regretă că zăbava cetitului cărții a fost dislocuită de Internet.Teleimaginea, cartea de format electronic,informația uscată furnizată de calculator nu vor putea înlocui cartea ca obiect material/spiritual ce va supraviețui atâta vreme cât omul va supraviețui. [p.72].

Ca orice intellectual autentic, se indignează de presa noastră audio-vizuală, specializată în manipulări de tot felul, în inducerea unor false personalități şi valori [de tipul George Becali] în ochii bieților cetățeni, se consternează de mulțimea noilor parveniți postrevoluționari şi subliniază apăsat că față de modelele clasice [reprezentate de Dinu Păturică şi Stănică Rațiu] cele de azi au un ascendent serios pentru că activează toate metehnele vechilor ciocoi dar şi câte ceva în plus. Au o ură viscerală față de valorile spirituale autentice, în orice formă de manifestare şi-şi creşte – cu orgoliu – odraslele în aceste sfinte învățături. [p.85].

S-au radicalizat metehnele în lume, iar ele macină în adânc ființa românească postrevoluționară. Vorbeam despre parvenitism, dar şi beția puterii, ura –

activată ca alternativă imundă la dragostea biblică, ura activată şi la noi prin aducerea minerilor în Bucureşti pentru a restabili, chipurile, consensul național cu bâta şi lanțurile, spiritul primar agrsiv, manelizat şi pustiit de avalanşa kitsch-, mârlănia şi mitocănia ce-ar fi stârnit gelozia Miticilor – basculați în literatură de ironia lui Caragiale.

Sunt în lumea aceasta şi repere bine statornicite istoric, cu care nu se poate glumi. Dacă Anglia îl are pe Shakespeare, Germania pe Goethe, pe Kant, Rusia îi are pe Tolstoi, pe Dostoievski, pe Puşkin, România îl are pe Eminescu. El rămâne conştiința mai bună a românilor, reperul şi făclierul ce ne indică Steaua Polară a devenirii noastre. Cine uzurpă sau batjocoreşte memoria lui Eminescu, terfeleşte însăşi ființa națională şi spiritul românesc. Depoziția lui Mircea Dinutz față de nefericitele atitudini abrazive găzduite de revista Dilema [nr.265/1998], unde se pune la îndoială perenitatea spiritului eminescian rămâne nu numai rezolubilă, dar reprezintă şi o responsabilă conştiință etică şi estetică.

Ultima diviziune a cărții lui Mircea Dinutz pune în discuție problemele, multe şi grave care macină învățământul românesc de la revoluție încoace. Om de catedră şi cu o bogată experiență pedagogică, autorul ştie bine care sunt răspunderile profesorului şi ce misiune are în formarea caracterelor şi a aptitudinilor intelectuale. Înțelege adolescența, o dojeneşte, dar n-o hutucheşte pentru felul cum se disipează în provocările vieții moderne.. Tinerii de azi nu sunt nicimai buni nici mai răi decât am fost noi odinioară [p.126] Autorul a înțeles că evoluția tineretului şi în general a lumii nu optimizează dispoziția intelectuală, că idealurile care animau vechea generație s-au pervertit în

scopuri imediate, concrete, că biblioteca a fost dislocuită de discotecă iar cititul de cărți a devenit o practică desuetă şi din ce în ce mai rară.

A scăzut interesul pentru cultura generală, iar şcoala de azi are mai mult o funcție terapeutică pentru că trebuie să vindece tinerii de relele cu care îi împregnează devălmăşiile vieții sociale. Are dreptate. Scoala este- a fost din totdeauna – imaginea în mic a societății în care funcționează. Nu poate fi nici mai bună, nici mai rea decât este societatea în ansamblul ei.

Să recunoaştem însă că prin funcția de rezoneur al epocii, aşa cum şi-a asumat-o, Mircea Dinutz cotribuie la optimizarea spiritului românesc, la însănătoşirea atitudinii noastre civice şi la de-manelizarea culturii – contaminată grav de agrsivitatea undergrundlui.

Aş putea spune că Victor Frunză m-a interesat şi m-a intrigat totdeauna mai exact de când, ca profesor la şcoala superioară de partid „Ştefan Gheorghiu", a trimis postului de radio „Europa liberă" acea neaşteptată scrisoare deschisă cu denunțarea comunismului şi a regimului comunist de la noi. Surpriza a fost colosală şi multă vreme, după lectura de pe calea undelor scurte, țara întreagă nu mai vorbea decât despre acest eveniment.

Adevărat este că scrisori deschise către conducătorii regimului comunist din România mai fusese lecturate la acel post de radio, dar cei ce le semnau erau deja strămutați în Occident, la adăpost de şicanările securiste. Cu Victor Frunză era altceva; el a scris la Europa liberă semnând cu numele adevărat şi-a continuat să trăiască în interiorul sistemului represiv. Era o nebunie şi toată lumea se aştepta la reprimări pe măsură. Puțini dintre noi au intuit atunci, în atmosfera de deznădejde şi suspiciune generalizată în care trăiam, că tocmai curajul autorului de a-şi folosi numele real şi de a uza de postul de radio „Europa liberă" a neutralizat arestarea lui.

Mulți ani mai târziu l-am întâlnit în sala mare a UGIR-ului din Bucureşti, unde Victor Ciorbea, frații Boilă, scriitorul Nicolae Balotă încercau să încropească o nouă construcție politică creştin-democrată. Victor Frunză era şi el în dreapta liderului, iar eu, anonim în sală, mă gândeam că având asemenea lideri nu se poate ca proiectul să nu reuşească. Eram, cu toții, nişte naivi, căci amploarea eşecului se cunoaşte.

Victor Frunză şi-a văzut de treabă, s-a repliat în

cercetările sale asupra dictaturii comuniste. La editura sa au apărut cele mai importante lucrări consacrate comunismului românesc –care ne-a marcat viața în deceniile postbelice. Ne-am revăzut la Tecuci mai apoi, când a răspuns invitației de a se întâlni cu intelectualitatea locală în cadrul unor colocvii literare.

În anul 2005 şi-a depus candidatura pentru funcția de preşedinte al Uniunii Scriitorilor, dar n-a putut înfrânge taberele bine consolidate, cu ramificații osificate în teritoriu. A rămas doar cu **Țeapa şi Şpaga** - un pamflet necruțător care denunță năravurile noastre balcanice, evidente peste tot şi nu ocolesc nici lumea scriitorilor.

Acestea sunt amintirile mele directe despre Victor Frunză, iar moartea neaşteptată ne-a lăsat cu un luptător mai puțin.

Pentru generațiile mai noi ar fi fost util ca Victor Frunză să-şi fi scris singur biografia. O promisese chiar editorului Constantin Marafet, dar presupunând, probabil că nu va avea răgazul necesar, l-a delegat pe el, pe Constantin Marafet, să împlinească acest gând, ceea ce harnicul editor de la Râmnicu Sărat chiar încearcă prin această carte. Ea împlineşte gândul autorului, plecat dintre noi înainte de a-şi vedea proiectul înfăptuit, De fapt, Constantin Marafet reface destinul exemplar al luptătorului care nu s-a intimidat de forța lui Goliat şi l-a înfruntat cu curaj de nebun ştiind că n-are de partea sa decât dreptatea şi măreția adevărului. Într-o vreme când mulți dintre confrații săi căutau să câştige bunăvoința balaurului comunist întrecându-se în ode şi imnuri deşănțate, Victor Frunză încerca, de unul singur, să atragă atenția celor din conducerea partidului comunist şi chiar dictatorului Ceauşescu asupra încălcării drepturilor omului, a gonflării cultului personalității

şi a domniei bunului plac.

Constantin Marafet realizează acestă carte sub forma dialogului. El pune întrebările, iar răspunsurile le culege de prin mărturiile autorului interogat. *„Disperarea şi tristețea, mărturiseşte Victor Frunză, au născut decizia de a nu fi complice prin tăcere cu dictatura, cu totalitarismul, ci a fi al vostru cu toată suferința, gândurile, cu tot ce poate îndura acel biet ghemotoc unde credeam că sunt localizate simțurile. N-am fost complice şi am acuzat. Alungat, am rămas alături (p.10).*

Scrisoarea sa critică la adresa regimului ceauşist a fost difuzată în primele zile ale lunii septembrie 1978, când autorul ei era încă în Franța, în căutarea unui editor pentru „Istoria stalinismului în România". Câteva zile mai târziu, pe 11 septembrie 1978 autorul revine în țară şi este supus la tot felul de anchete în incinta şcolii de partid. Declarațiile sale scrise au fost puse la dispoziția lui Adrian Păunescu, care i-a răspuns printr-un „poem kilometric" sub formă de proză rimată. *„Să vezi şi să nu crezi?! Tovarăşii securişti au şi ei poeți cărora le pun la dispoziție, proaspete, ultimile declarații scrise la anchete, pe baza cărora se compun odele patrihoților" (p.27).*

Anchetarea lui Victor Frunză a început la 12 septembrie 1978 şi a durat până la data de 16 octombrie acelaşi an. *„Ceea ce au urmărit nu au obținut. Le-ar fi picat foarte bine să accept că sunt agent imperialist"* sau să-şi retracteze declarațiile.

Sigur că după terminarea anchetei a urmat demascarea lui în cadrul şedinței de partid, după tipicul anilor '50. „M-au azvârlit în acel amfiteatru al cărui public fusese compus după toate regulile stalinismului: studenți care nu făcuseră nici o zi de facultate şi pe care îi vedeam pentru prima dată, activişti necunoscuți"

(p.30). Doi ani mai târziu, în 1980, era exilat pentru tot restul vieții în Danemarca, împreună cu întreaga familie.

Dacă privim lucrurile mai detaşat, putem spune că Victor Frunză avea toate motivele să se simtă bine în cadrul de viață ce i-l oferea comunismul. Era dascăl la cea mai bine plasată instituție de învățământ din țară, era căsătorit cu o fată ruso-gruzină (Natela), era părintele unui copil (Dan) de 9 ani (în 1978) şi mai avea perspectiva avansării în cadrul sistemului. Se ştie că şcoala „Ştefan Gheorghiu" era principalul rezervor de cadre al partidului totalitar.

De ce atunci a ales calea riscantă şi periculoasă a disidenței fățişe? O spune singur: *„Mi-am pus problema că va veni o zi când va trebui să răspund fiului meu la întrebarea: de ce a tăcut generația voastră, de ce ne-ați sacrificat? Şi voind să preîntâmpin scadența ei, să-l pot privi în ochi cu demnitate, dacă aveam să ajung să trăiesc acel moment, m-am gândit că va trebui să fac ceva la timpul potrivit (Din fericire, aşa cum mi s-a derulat biografia cu exil cu tot, fiului meu nu a mai fost cazul să-i răspund, dar am făcut-o poate pentru alți tați, la întrebarea altor fii) (p.41).*

Am fi nedrepți dacă n-am sublinia, în încheierea acestei succinte prezentări, travaliul şi buna credință arătată de editor, care a pus la dispoziția cititorilor nu doar o carte, ci şi un model de demnitate cărturărească, aşa cum mai rar putem întâlni în societatea noastră buimacă.

Constantin Ghiniță. Poezia ca adaus la natură

De când îl cunosc pe Constantin Ghiniță? Cred că din totdeauna. Probabil că-ntr-o viață anterioară am jucat şotron împreună şi el avea un mare ascendent asupra mea. Când ne-am revăzut – dar asta s-a întâmplat târziu, cu ceva decenii în urmă – n-am făcut altceva decât să reluăm jocul de unde-l lăsasem. Venea încărcat cu o tolbă burduşită de vise şi izvodiri, şi eu îl gelozeam pentru că mă găsea băltind tot în infrângeri şi renunțări.

Apoi vremuirile s-au scurs cu vremurile ei ubuieşti. Peste noi au trecut ierni şi primăveri, ne-am închircit sub brume şi ploi, ne-am înfruptat cu candori şi speranțe şi-am strigat cu disperări de ecleziast: Ce este omul, Doamne, de-ai pus în el atâta fervoare?

Chiar aşa, Constantin Ghiniță; ce este cu tine omule, de nu te-a putut înfrânge nimic din capriciile destinului tău bezmetic? Mă uit în curriculum-ul tău şi nu-mi vine să cred ce citesc: descărcător de vagoane în gata Sibiu, manipulant la un depozit de sticlărie, vânzător în piață, muncitor la abator, scriitor de firme într-un atelier de pictură, lucrător de bandă rulantă la Acumulatorul din Bucureşti, montator de piese la uzina 23 August, dactilograf particular, săpător de gropi funerare în cimitirul Bellu, merceolog pe un şantier de construcții din Adjud, administratorul stadionului de fotbal din Mărăşeşti, instructor cultural şi, în sfârşit, directorul în exercițiu al Casei de Cultură din Mărăşeşti.

Din ce cremene eşti alcătuit, dragul meu, de-ai putut rezista la toate aceste capricii de soartă ticăloasă? De asta, vezi? –te iubesc, te caut şi-mi place să mă ştiu prin preajma ta.

Trecut prin neîmplinite studii teologice, Constantin Ghiniță a rămas conectat definitiv la litera învățăturilor biblice. Pendulează între fenomenologia Erosului şi „Predica de pe Munte". Împreună alcătuiesc sistemul de vase comunicante prin care poezia lui Constantin Ghiniță circulă cu lejeritate şi cu toată gama neliniştilor care-l bântuie. Nu ştiu dacă a trecut prin iluminația unei nopți tainice de noiembrie, precum Pascal, dar a înțeles bine că omul este un plus adăugat naturii iar poezia, de vreme ce porneşte din tainițele lui, nu poate avea alt înțeles decât tot ca adăugire ontică la vicariantele firii.

încă nu-i târziu – mai vine-o Noapte
Păsării ce nu vrea să mai plece.
Ca un şarpe Verbul mă desparte
Într-o lume caldă şi-alta rece

de câte noi Dureri mai pot să-ndur
de nu-mi găsesc nici Țărmul şi nici Largul?
e ca şi cum mi-ar creşte primprejur
Adaosul ce-mi răscoleşte Pragul

mi-e Frig şi Toamna nu se mai sfârşeşte
îmi putrezesc Ideile sub Ploi
şi aerul îl văd cum se-adânceşte
în Lacrima Plecărilor din noi
(*„Adaosul ce-mi răscoleşte pragul"*).

Poet prin toată structura sa constitutivă, Constantin Ghiniță risipeşte ideile aşa cum bogătaşii îşi risipesc averile prin cazinouri. Idei poetice, din care confrații lui şi-ar extrage capital pentru lungi şi desfăşurate poeme, el le condesează în câteva versuri pilduitoare. Ceea ce-l interesează pe poet, este miezul,

esența şi nu fenomenalitatea diluată şi anodină.

De câte ori ne reîntoarcem Acasă
ne recunoaştem în Ulise
Penelopele deşiră pânza sau ne înşeală
părinții plâng sau ne înjură
numai câinii ne ling încălțările
cu ochii trişti de o tainică presimțire
(„Călătorie în imperiul clipei")

Nimeni ca el n-a cântat mai bine durerea şi suferința şi nimeni ca el nu are mai multă legimitate ca să le cânte. De fapt, antologia sa alcătuită sub ideea emblematică a „**Evangheliei a-V-a**" (editura Valman, Focşani, 2007) este un compediu al tuturor motivelor poetice de azi şi din totdeauna. Precumpănesc, fireşte, dialogurile sale cu Divinul, plonjarea în transcendent, poezia de rugă şi de îndurare. Nu i-a fost uşor să-şi poarte povara crucii cu demnitate, deşi aceasta a fost mult prea grea pentru firava sa condiție de trestie gânditoare. Am mai spus că tema privilegiată a poetului rămâne moartea –privită şi ea ca ieşire din actul Genezei, ca o cădere, cum ar spune Cioran, din imanența Facerii şi din smintelile lumii. Moartea este imaginată ca o uşă închisă cu cheia de dincolo şi pe care o răsuceşte din când în când Demiurgul.

în timpul repetat şi prea scurt
şi când împăcat vei deschide
lăuntrului meu Ochiul ceții
voi şti că lumina va râde
topind toată mizeria vieții
ureche să am pentru-Acolo
şi ochi să pătrund mai Departe
Uşa cu cheia Dincolo
Poarta cu cifrul lui Şapte
(„Uşa cu cheia dincolo")

Este moartea o transfigurare, după modelul baciului mioritic, sau numai o transgresare a imanenței? Nicidecum, crede poetul, este o descojire de truismele imanenței, o descărcare până la relevarea grăuntelui divin implantat în carnația realului.

m-am ridicat deasupra trupului
O Doamne!
ce privelişte

şi încă nu venise timpul
Descojirii,
Nu venise timpul
Seminței
(*„Poezia" – VII)*

Astfel, poetul e un lucid, care înțelege semnele vremii şi acceptă să facă de veghe la devălmăşiile acestei lumi, chiar dacă o face cu un gust amar, de parcă „în gură îmi creşte pelin". Deşi este încercat de silă, urât şi dezgust, nu alunecă în disperare şi nu se înglodează în apelpisiri fataliste. Constantin Ghiniță inventează chiar un cuvânt nou; a comprimat phihanalitic disperarea şi speranța şi i-a ieşit disperanța cu care îşi intitulează mai multe poezii prezente în această antologie.

Un poem fabulos „Evanghelia după Constantin Ghiniță" este dedicată regretatului poet Constantin Pricop şi conține o parte, doar o parte din calvarul existenței sale năbădăioase, de poet menit să rămână veşnic singur şi neînțeles şi noi deducem că Iisus, de-ar fi avut o viață obişnuită (cu soție, copii şi program de viață normal) ar fi fost supus aceloraşi cicăleli abrazive:

Că bei toată ziua şi fumezi ca un turc
că dacă ai fi bolnav
desigur te-ai lăsa de toate acestea

Vai! Îmi aduc aminte că înainte erai altfel
Mai făceai şi tu ceva
Mai puneai mâna prin casă să mă ajuți
Să mai repari, să mai dregi
că uite Cutare câtă cumințenie
şi Cutare cum mai stau pe-acasă
că ai copii şi eşti bătrân de-acum
şi minte tot nu ai
că ai vrut să mă las de servici
dar uite că ne trebuiesc bani
şi sunt obosită şi nedormită şi tracasată
că trebuie să fac de mâncare
să spăl şi să fac curățenie

De curând, cu prilejul Festivalului „Primăvara poeților", Constantin Ghiniță ne-a primit în imperiul său poetic. A fost o noapte memorabilă. Erau acolo scriitori adunați din mai multe județe ale țării iar gazda, cu modestia sa proverbială, a făcut tot posibilul ca invitații să se elibereze de inhibiții şi să concureze la reuşita manifestării. Îți mulțumim, Constantin Ghiniță, şi te asigurăm de prietenia noastră sinceră şi nezdruncinată.

Îmi vin în minte versurile lui Dumitru Pricop, scrise la ediția anterioară a Festivalului, în primăvara lui 2007:

Sunt pelerin în casa lui Ghiniță
un înger strâmb ca un butoi diform
dar încă-n mine visele nu dorm
şi sângele se-mbracă-n foi de viță...

cum să nu-i dau dreptate? Eu însumi am trăit din plin taina unei insomnii de-o noapte şi m-am înveşmântat în faianța de azur a Cerului – lăsat de Dumnezeu deschis special pentru serbarea poeziei şi a slujitorilor ei

Necrolog Constantin Ghiniță

Indoliată familie,
Intristată adunare,

Ne obişnuisem ca din când în când, la vreme de toamnă, să răspundem invitației lui Constantin Ghiniță şi să ne întâlnim [scriitori din mai multe județe] la Casa de Cultură din Mărăşeşti, să facem schimb de informații, de reviste, de cărț şi să punem la cale proiecte literare.

Constantin Ghiniță era, rostesc cu tristețe acest verm verb la trecut, un catalizator care ştia să ne apropie, să ne adune la un loc pentru a pritoci împreună visuri, oportunități şi proiecte. Cine va putea uita vreodată nopțile de poezie de la Mărăşeşti, care, cel puțin pentru noi, participanții, rivalizau cu cele de la Curtea de Argeş.

Ştiu că de cele mai multe ori era lăsat singur să le organizeze, dar noi răspundeam invitației sale pentru că ştiam că că aici întâlnim oameni de inimă şi de ispravă cărturărească.

Veneam mai mult pentru a-l întâlni pe el, pe amfitrion, care ne primea cu deschiderea sufletului său curat, țesut din borangic inefabil, cum numai spiritele alese şi frumos înzestrate sunt hărăzite să-l poarte prin lume.

Intristată adunare

Poetul Constantin Ghiniță ne-a convocat şi azi, pentru ultima dată, la vreme de colindă, când copii se adună pe sub ferestre să ureze **Lerui-ler şi Ziurel de ziuă** şi să ne amintească încă odată de povestea pruncului din iesle, cel ce-a marcat întreaga devenire a umanității.

Avea vocația prieteniei şi o cultiva cu aceeaşi dragoste cu care bănuim, Iisus îşi alegea însoțitorii.

Devenise şi el un fel de păstor de suflete, îi plăcea să păstorească spiritele înzestrate cu har poetic şi multă vreme a condus activitatea cenaclului literar din Mărăşeşti. Mulți i-au rămas îndatorați pentru sfaturile sale competente şi calofile. N-a fost nimeni care să aibă nevoie de sfatul lui binevoitor şi să nu găsească toată înțelegerea Clocotea de bunătoate, de spiritul prieteniei şi tânjea după prilejuri colocviale.

Plănuisem să-l iau la mine, să-l am, măcar o vreme, prin apropiere. El să-şi pregătească un volum de poezii şi eu să-i fac prefața. Se-nțelege că toate au rămas ne-mplinite, dar sper ca autoritățile culturale ale județului să găsească o formulă de împlinire a gândului rămas în suspensie. Dacă tot s-a pierdut ocazia de a-l declara cetățean de onoare al oraşului, măcar să se compenseze această scăpare printr-un gest reparator şi-mpregnat de gratitudine. Bineînțeles că proiectul, de-ar să se împlinească, mă găseşte la fel de pregătit ca şi atunci când l-am pritocit împreună.

Noapte bubă, Ticule, şi Dumnezeu să te țină prin apropierea lui .

Ion Micheci – invitație la eminescizare

Pe Ion Micheci l-am cunoscut ocazional, la o şedință a cenclului focşănean patronat de Gheorghe Neagu. Mă întâmplasem să fiu prezent exact în seara când Ion Micheci şi-a citit câteva din poeziile sale. Mi-au plăcut, ba chiar am fost singurul, dintre cei prezenți, care m-am poziționat apreciativ asupra florilegiului lecturat de autor.

Când mi-a dăruit volumul său exegetic **Eminescu – lumină de lună** [Editura Valman, Râmnicu Sărat, 2007] am avut o mică nedumerire greu de reprimat. Se mai poate spune ceva nou despre Eminescu, după ce s-a cumulat o bibliografie aşa de burduşită de nu-i mai ajunge unui om o viață întreagă s-o parcurgă integral?

Citind cartea lui Ion Micheci – la origine fiind lucrarea sa de diplomă la absolvirea Facultății de Filologie – îmi dau seama că se poate răspunde afirmativ. Explorarea lui Eminescu nu este epuizată şi încă mai poate furniza, dacă nu lucruri noi în chip absolut cel puțin perspective şi moduri noi, sporitoare de sensuri şi înțelesuri surprinzătoare din care să răsară imaginea unui Eminescu mai proaspăt şi mai bine integrat în caruselul ideilor.

Apreciez, înainte de toate, buna familiarizare a autorului cu bibliografia eminesciană, cu cea esențială şi concordatară cu intenția proiectului exegetic, deşi unele absențe sunt regretabile şi frustrante pentru economia lucrării. Am în vedere cele două articole despre Eminescu scrise de Cioran la mari intervale de timp, opul lui Mircea Eliade despre Eminescu şi Hajdeu şi lucrarea lui Noica Introducere la miracolul eminescian.

Nu insist asupra acestui aspect, pentru că lucrarea, în ansamblul ei, este bine scrisă, bine documentată, iar materialul bine organizat în cele cinci diviziuni ale cercetării.

Ştie oricine că din ontologia realului Eminescu a decupat cu precădere câteva elemente privilegiate, pe care le-a ținut într-o grație poetică fascinantă.Am în vedere lacul, luna, codrul şi teiul – motive frecvente în lirica eminesciană Nu ştiu dacă şi celălalte elemente privilegiate de poet pot alimenta o lucrare distinctă, asemenea celei izvodită de Ion Micheci fără riscul penibilului, dar autorul nostru chiar a reuşit să plăsmuiască o lucrare interesantă şi utilă, mai ales pentru clasele liceale.Luna, bag seama, a furnizat material suficient pentru o construcție exegetică utilă. Prin alternanța fazelor sale, luna fertilizează pământul, este prin urmare ca şi femeia un principiu germinativ.Romantismul, dar nu numai romantismul şi-a corelat totdeauna manifestările afective cu bulgărele de lumină noptatec. Iubirea prin ea însăşi are ceva tainic, umbros ce se refuză luminii solare şi caută adăposturi nocturne, mai ferite de lumina zilei. Descinzând din tectonica Eului şi din vălmăşagul răscolirilor interioare, inconştiente, iubirea, cea atât de des suspectată de pudibonzii puritani, caută un mediu mai retras pentru a se optimiza glazurat şi decomplexat.

Aşezarea lumii în relație dual cu visul, cu mitul, cu apa şi cu pământul e un fel de a valida realitatea cosmogonică în toată plenitudinea ei, iar Călinescu a tematizat foarte bine aceste aspecte în voluminoasa sa lucrare consacrată operei poetului.

Ce-i drept, Ion Micheci nu excavează abisurile metafizicii lui Eminescu, nu scormoneşte prin filosofia lui Kant şi Schopenhauer pentru a-şi nervuriza mai ton-

ic şi mai convingător substanța demersului eseistic. Mă gândesc, bunăoară, la simțământul dorinței, arhiprezent în creația eminesciană, care poate fi considerat un corelat al voinței schopenhaueriene, un motiv cu mai multe resurse poetice decât vigurosul concept al filosofului german.

Ar mai fi şi alte motive de atitudine rezervată, dar – ce mai contează? – cartea e bine scrisă, cel puțin prima ei diviziune, cea consacrată romantismului eminescian, este temeinic motivată şi delectabilă la lectură. Ea poate fi recomandată elevilor de liceu, dar poate fi citită cu folos de orice cititor cu deschidere pentru miracolul eminescian. Tara aceasta îşi va regăsi cadența evoluției şi menirea în lume atunci când ne vom pătrunde de luciditatea gândului eminescian, aşa cum stepa aridă se împregnează de umiditate cu fiecare bură de ploaie.

Gheorghe Mocanu.
Deliciile romanului memorialistic

Într-o vreme înfiorată, când mulți dintre cei ce cochetează cu creația literară îşi drenează asârdiile spre forma versificată şi aglomerează piața cărților de poezie, Gheorghe Mocanu – un muntean coborât din tărâmul de vrajă şi cremene al Țării Vrancei –iese din tipicul obişnuit şi ne propune, iată, un ciclu memorialistic despre oamenii şi locurile copilăriei sale, cu multe pagini şi diviziuni neaşteptat de captivante. Satul de obârşie al autorului –Ursoaia –izolat de lume, de civilizație şi ocolit de echipele lui Gusti îşi aştepta de multă vreme un observator generos care să-l scoată din anonimat şi să-l expună ca pe o curiozitate genuină, cum numai Muzeul Satului ne mai poate oferi.

„Borta" este o carte de debut care poartă girul lui Fănuş Neagu şi este post-fațată de cunoscutul istoric al literaturii române contemporane Ion Rotaru, ceea ce înseamnă că autorul şi-a organizat bine intrarea în lumea literară. Probabil nu se va bucura de toate recunoaşterile acordate Ioanei Bradea, dar are, cu siguranță toate şansele să rețină atenția comentatorilor şi a comisiilor însărcinate cu recunoaşterea publică a lucrărilor de valoare. Între noi fie spus, cartea chiar merită o asemenea recunoaştere, dar, fireşte, nu părerea noastră contează în ierarhizarea fenomenului literar.

Ursoaia este un sat de munte cu forme de viață aspre, rânduite după noime şi cutume ancestrale, cu reglementări arhaice, care suplinesc absența instituțiilor de stat. Fără poliție, fără prăvălii, fără şcoală, fără biserică şi chiar fără ... cimitir, comunitatea îşi organizează viața după ritualuri cosmice şi după datini străbune,

nealterate de timp şi de asediile civilizației moderne. Este şi el viscolit de probleme, dar acestea sunt rezolvate mai mult după cutume şi datini decât după legile în vigoare, de care nu au cunoştință. O crustă groasă, de inocență paradisiacă o învăluie şi o izolează de vraiştile restului de lume.

Mintea de copil a autorului a simțit de timpuriu povara acestei vieți de sihăstrie şi-a înțeles că trebuie să găsească o bortă, o spărtură, o gaură prin care să tragă cu ochiul la ce se petrece dincolo de universul închis al Ursoaiei şi de normalitatea-unicat a aşezării. Dar asta s-a întâmplat în copilărie, demult, pentru că acum, la maturitate, borta trebuie să-i faciliteze refacerea drumului invers, să re-intre, adică, în realitatea mirifică a copilăriei. „Forța miraculoasă, sfredelită de Dumnezeu la Facere undeva în creierul munților Vrancei, poartă un nume miraculos: Ursoaia. Este satul în care mi-am petrecut copilăria şi care a încercat, cum a putut el mai bine, să-mi ofere câteva clipe de viață:"

Cartea are ca motto un fragment din aforismele lui Cioran luat din „Lacrimi şi sfinți" în care afirmă că, asemeni amanților, copiii „presimt limitele fericirii" din Paradisul vremelnic şi inconştient al copilăriei. Gheorghe Mocanu a avut şi el această „presimțire" şi-a căutat borta prin care să evadeze – mai apoi, la maturitate să re-intre în acest orizont paradisiac. Tărâmul este aşa de fabulos că autorul nu mai trebuie să-şi activeze abilitățile imagistice, ba chiar, putem zice, realitatea devansează capacitatea de fantaziere. Pare incredibil dar realul, de multe ori, substituie imaginarul, îl neutralizează, îl face caduc. Iată, bunăoară, scena practicii agricole când elevii sunt duşi într-o podgorie, ce urma să fie vizitată de „conducătorul iubit": „Era o alee de beton care tăia podgoria în două. Ne-au pus să legăm

struguri cât mai mulți la fiecare butuc. Ne-au dat ață verde, să nu se observe de la distanță. Am legat mulți ciorchini. Butucii de vie, săraci până la venirea noastră aveau mai multe poame decât frunze. Unul legase la acelaşi butuc şi struguri albi şi negri, amestecați" (p.26).

Scena este de un histrionism ridicol pentru că iubitul conducător s-a aplecat să desprindă o boabă de strugure chiar de la butucul cu pricina. „Rămase pironit pentru câteva clipe cu privirea țintă spre strugurii negri şi albi amestecați pe aceeaşi coardă de viță nobilă. Văzuse ața care susținea strugurele înourat?" Pusă în pandant cu inocența copiilor implicați în farsă, scena ar fi grotescă de n-ar avea şi un grăunte de tragic.

Satul Ursoaia este un fel de Macondo, dar unul cu istorie, cu datini, cu tradiții, cu o lege a pământului nescrisă, singura după care se reglează aspectele de viață ale comunității. Se trăieşte în mit, în legendă, iar zvonistica are trecere şi este ținută la mare cinste. Vestea că Apocalipsa va veni odată cu cometa care va lovi pământul creează o adevărată panică printre ursoieni. Lelea Rada (fiecare sat îşi are profeții săi) stabileşte şi ziua exactă şi tot satul se retrage în poiana din apropiere pentru ultimele clipe de viață. *„Era plină Poiana Mare, de la cel înfăşat până la cel bătrân. Îşi căutau un loc potrivit ca să poată observa mai bine cerul şi să vadă cometa venind spre pământ, să aibă timp să-şi facă ultima cruce" (p.113).*

Bineînțeles, astrul n-a răspuns prorocirilor Lelei Rada, dar autorul înțelege să-şi compenseze cititorii cu un naufragiu oniric transmundan din care nu lipseşte menajeria aşteptatelor pedepse şi recompense de dincolo de lume.

Sunt în cartea lui Gheorghe Mocanu câteva personaje pitoreşti care vor oxigena, cred, bucuria lecturii.

Ştefan Schiopu este unul dintre acestea. Hâtru, pişicher, muieratic, mereu duhnind a rachiu se dovedeşte şi cel mai clarvăzător dintre ursoieni. N-a crezut nimic din povestea cu cometa şi-şi îndemna consătenii să se întoarcă în sat, să nu creadă în minciunile scornite de babele astea „nebune".

O altă miză a cărții este personajul Vasile Cobzaru ce-şi avea o căsuță izolată de sat, pradă puhoaielor şi alunecărilor prăpăstioase. A tot bătut drumurile la primărie după ajutor până când n-a mai fost nevoie decât de câteva scânduri pentru ultima adăpostire în *„căsuța de lut"*. Din căruța care îi ducea scândurile în sat (casa îi fusese luată de ape) badea Vasile cânta din cobza cu care de atâtea ori veselise satul „Căsuța noastră, cuibuşor de nebunii".

Titlul cărții îşi are justificarea lui. Printr-o bortă îşi pândeşte popa satului cum nurlia sa preoteasă îşi astâmpără poftele trupeşti cu Ştefan Şchiopu şi tot printr-o gaură (gaura cheii) pândeşte povestitorul rotunjimea formelor Voichiții lui Ştirbu, violată de Ilie Boroghină. *„Atunci mi-am dat seama cât de importantă este o bortă prin care putem descoperi lumea aşa cum era, fără ca ea să ştie că o priveam" (p.128).*

Putem aprecia că prin această carte, autorul şi-a făcut intrarea în lumea literară pe uşile din față. Îi urăm un călduros bun venit în lumea prozatorilor şi-i aşteptăm cu înfrigurare urmările promise.

De la memorialistică la roman

Între noi, oamenii, confesiunea biografică are valoare peremptorie. Ori de câte ori vrem să convingem pe cineva de veracitatea punctului nostru

de vedere apelăm la exemplificări biografice, ca la o dovadă suverană şi irefutabilă. Şi încheiem cu formula consacrată: "viața mea e un roman, păcat că n-am timp să-l scriu".

Sigur, nu timpul este determinant în scrierea unei cărți, ba chiar este ultimul aspect ce-ar trebui postulat atunci când se intenționează aşezarea gândului într-o partitură livrescă.

Gheorghe Mocanu şi-a găsit şi timpul şi resursele necesare pentru reconstituirea memorialistică a copilăriei sale. În final, proiectul va lua înfățişarea unei trilogii din care, iată, deocamdată a apărut primul volum.

Borta este un roman memorialistic, scris cu nerv, cu exactitate, cu o nesfârşită dragoste față de oamenii şi de locurile copilăriei sale. El recompune un univers, un tărâm arcadian fabulos, încremenit în cutume, în noime şi în credințe bătrâne – un tărâm încă nealterat de maladiile civilizației. Comunitatea din Ursoaia – sat pierdut în pântecul munților Vrancei – este un fel de Macondo, dar un Macondo cu istorie, cu datini şi cu tradiții bine statornicite în timp, un habitaclu rămas ca-n ziua dintâi a Facerii. Fără şcoală, fără post de poliție, fără biserică şi chiar fără cimitir, oamenii trăiesc mai mult după reglementările moştenite de la cei vechi decât după legile în vigoare, de care nu ştiu nici cu spatele. Ceea ce „se cade" sau „nu se cade" este mai important decât ceea ce este considerat drept sau nedrept, cum este prevăzut în textele de lege.

Cum se vede lumea din interiorul acestei aşezări? Exact aceasta este şi problema autorului careşi dă seama că trebuie să găsească o bortă, o fisură, o gaură prin care să privească dincolo de perimetrul aşezării la toată menajeria de năravuri rele induse de

modernitatea buimacă. Printr-o astfel de deschizătură improvizată îşi priveşte preotul soția răscolită de patimile cărnii şi tot printr-o astfel de gaură (gaura cheii) priveşte autorul la ademenitoarele forme carnale dezvăluite de Voichița, cea violată de Ilie Boroghină.

Ar mai fi o problemă: poate memorialistica, activată cum se ştie doar de voluptatea reminiscenței, să se structureze într-o construcție romanescă, diamantină, pritocită după toate canoanele genului? În ce măsură actul reconstituirii reclamă imaginația şi abilitatea fantazierii – ineluctabile actului de narare? Evident, sunt mai multe variante de răspuns. În cazul nostru, autorul este salvat de fabulosul genuin care depăşeşte imaginarul, iar autorului nu-i mai rămâne decât să-l aşeze în rosturi narative. Aştept cu înfrigurare continuările promise de autor.

Un roman al tranziției noastre bezmetice:

Pe scriitorul Gheorghe Mocanu îl țin în atenție şi în grații de multă vreme, de la prima sa intrare în universul literaturii româneşti. Mi-a plăcut romanul său de debut, „**Borta**" un fel de monografie sentimentală a localității sale natale, o localitate nealterată de insanitățile civilizației şi de truismele vieții moderne. Eram convins că scriitorul şi-a găsit universul şi filonul endemic din care să-şi resoarbă încă multe adăstări în matca literaturii. O sagă a ursoienilor ar fi ventilat altfel conținutul şi tematica epicii mai ales că autorul îşi anunțase deja cititorii despre aceste continuări inspirate din universul genuin al satului de munte.

A urmat volumul de nuvele „**Pe ulița satului**" – un volum care face trecerea de la tematica de debut la ac-

tualul roman „**Hematonul roşu**" (Editura Andrew, Focşani, 2008) unde şi tematica şi maniera sunt total diferite de ceea ce scrisese anterior. De data aceasta, autorul se conectează la un pretext narativ de atracție şi mai puțin răsfățat în ansamblul prozei româneşti actuale. Noul roman se pliază pe o temă bine antamată în conştiința publică, cea a opresiunii şi a spiritului discreționar comunist prelungite într-o formă maximizată şi în perioada post-decembristă, după ce s-a crăpat puțin a lumină şi libertate. Nu spun că tema lipseşte – Pupa russa a lui Gheorghe Crăciun este o dovadă – dar în general tema a fost lăsată în seama foştilor deținuți politici care o abordează cu posibilitățile lor memorialistice şi conferă scrierii valoare de document istoric.

Plonjând în măruntaiele acestei epoci post-decembriste, Gheorghe Mocanu chiar face literatură. Folosind tehnica anacolutului şi dipunerea acțiunii în planuri paralele, extrage din această temă generoasă pretextul întregii desfăşurări narative şi face din medicul Zlateş Velniceanu un erou tragic, strivit de o societate hâdă şi de o istorie năpraznică. Înconjurat în exclusivitate de personaje negative, ignobile, viciate şi melefice Zlateş Velniceanu este supus la tot felul de şicane, folosindu-se în această acțiune distructivă de poziția lor socială, de autismul instituțiilor statului care nu funcționează normal şi de filistinismul autorităților. Asemeni lui Chiril Merişor din romanul lui Constantin Toiu, „**Galeria cu viță sălbatică**", Zlateş Velniceanu este şi el un inadaptat al societății, al unei societăți care preia şi prelungeşte păgubos multe din metehnele comunismului. Realitatea în totalitatea ei este aşa de constrângătoare că nu lasă personajului central nici o portiță de salvare, de reintrare în rost, de optimizare a aptitudinilor sale medicale. Toate curg împotriva a ceea ce

înțelege Zlateş Velniceanu prin bine şi normalitate. Societatea care l-a apreciat altădată, acum, sub manevrele unor corifei moşteniți dintr-un timp istoric vetust, îi refuză serviciile şi reintrarea în sistem. Îi înscenează un accident rutier, îl condamnă la 5 ani de închisoare şi-l marginalizează cu ostentație. Nu-i mai rămâne decât familia, dar şi aceasta o găseşte dezintegrată, risipită şi înstrăinată. Asumarea destinului de proscris asemeni lui Victor Petrini era singura alternativă, deşi fundalul social era total diferit. Eroul lui Marian Preda mai putea spera într-o schimbare în timp ce Zlateş Velniceanu îşi proiectează destinul pe fundalul mult-aşteptatei schimbări. Zlateş Velniceanu este o prelungire a lui Chiril Merişor într-o altă ordine socială, poate chiar cea visată de eroul lui Constantin Țoiu.

„Corsi e ricorsi", spusese Nietzsche, dar aici nu e vorba de o revenire, ci de o statornicie în rău, în metehne, în beteşuguri şi de rezistența noilor potentați, de fapt aceiaşi moşteniți din vechiul regim, incapabil să înțeleagă schimbarea şi să-şi modifice în vreun fel conduita şi vechile năravuri. S-a schimbat cadrul, dar oamenii au rămas aceeiaşi, dominați de aceleaşi patimi şi porniri egoiste.

Cu romanul lui Gheorghe Mocanu, literatura vrânceană, suspectată pe nedrept şi diletantism, intră într-o nouă fază de afirmare. De la Traian Olteanu încoace, Vrancea n-a mai avut un prozator de forța lui Gheorghe Mocanu. Ar fi bine, atunci când Institutul Cultural Român întocmeşte planul difuzării literaturii române în alte limbi, să includă în proiect şi cartea prozatorului vrâncean pentru a fi oferită unei edituri străine. Nu va fi prea greu pentru că romanul lui Gheorghe Mocanu a apărut deja într-o ediție bilingvă.

În ceea ce mă priveşte, îi promit că stau cu ochii

pe el şi nu voi înceta să-mi spun părerea despre cărțile sale, pe care le aştept cu interes şi curiozitate.

Marin Moscu.
Un epicureic în ostrovul cu metafore

Cu inflația de poezie care ne asaltează, tresar mai rar la magia cuvântului poet. Mă păstrez într-o oarecare rezervă, nu mă mai înfior şi nu mă mai învăpăiez la simpla pronunțare a cuvântului ce i-a consacrat pe Dante şi Eminescu. Caut poetul despre care să pot spune, precum Eminescu despre Shakespeare:"m-ai învățat ca lumea s-o citesc". Caut poezia răscolită de vraiştile acestui veac, poezia care poate sămblânzească sălbăticiunile pământului şi să răscumpere câte ceva din remuşcările Celui ce plutea peste apele începutului. Caut şi nu ştiu dacă bucuria căutării este mai mare decât cea a decoperirii, dar ştiu c-am ajuns să-l înțeleg mai bine pe cel ce hoinărea pe străzile Atenei cu felinarul aprins în mijlocul zilei.

Cu asemenea dezolări în bandulieră, n-am mai tresărit, se-nțelege, nici atunci când mi-a fost prezentat poetul Marin Moscu. O fi încă unul, mi-am zis, unul din cei mulți pripăşiți pe scara de serviciu a generoasei noastre literaturi. Am înțeles că-i profesor de matematici la o şcoală generală din Ploscuțeni (județul Vrancea) şi prima întrebare ce mi-a inundat spiritul, dar n-am rostit-o, a fost cea care l-a obsedat toată viața pe Cioran: „à quoi bon avoir quitté Coasta Boacii?". La ce bun, adică, să ne dislocăm din abilitățile care ne-au structurat într-un fel bruma noastră de personalitate pentru a piratiza într-un alt teritoriu, cel irizat cu învăpăieri de arhanghel? De ce să preschimbăm tihna unui domeniu, în care se mai poate coabita cu mediocritatea, fără să se sinchisească prea mulți, cu un sanctuar matlasat cu izbelişti şi cu spaime ontologice?

Bineînțeles că toată această introducere extinsă cam pieziş şi cam neprotocolar, răsfrânge un aspect de principiu, nicidecum pe poetul Moscu Marin care, aveam să mă conving la lectura cărților sale, nu s-a drenat spre poezie dintr-un moft sau dintr-un capriciu cu blazon, ci dintr-o ebuliție a simțirii, din nevoia unor registre curcubeice pentru tumultul trăirilor sale neostoite. Epicureic, cu nostalgia grădinii patronată de înțeleptul din Samos, taie timpul în clipe jubilative şi realul în felii voluptoase, dă iama prin amăgirile lumii şi le distribuie în rații de azimă invitaților la ospețe metafizice. Investeşte cu precădere în partea luminoasă a vieții, extrage seninul, bucuriile şi candorile ei crocante pentru a legitima statutul de existență solară şi paradisiacă a omului pe pământ: *"În grădina de flori/ A frumuseții / Mă las răpus / De săruturile tale/ Şi de flacăra patosului/ Îmi întorc dăruirea/ Dăruindu-mi-te!" (Rubinele păcatului din volumul* ***Cum se naşte dragostea)*****.**

E sigur că de-ar fi fost Demiurgul cu meniri genezice, nu s-ar fi izvodit niciodată infernul şi toată fenomenologia păcatului şi la fel de sigur că acolo, unde poetul n-ar fi reuşit prescrierea, vinovățiile ar fi fost investite cu sens astral şi le-ar fi binecuvântat ca virtuți. La urma urmelor, poetul Marin Moscu – ce paradox! – e un apolinic traversat de porniri dionisiace: *„Între pereții obişnuinței/ Soarele ne luminează./ În imaginea mării/ Fecioarele/ Tăinuiesc fericirea şi splendoarea./ Degetele lor caută iubire.../ Şarpele cântecului creşte/ Încerc facerea lumii" (Obişnuință din volumul* ***Cum se naşte dragostea)*****.**

Ştiindu-se nevrednic pentru înfrânare şi asceză, cochetează cu ațâțările, cu ademenirile lumii şi nu refuză nimic din deliciile vieții. Nu-şi reprimă dorințele pătimaşe, ba chiar, după prescripții paulice, conferă iu-

birii o funcție tutelară şi mântuitoare. E convins că dragostea ne urcă spre cer, că numai ea poate desface peceţile şi desfereca porţile închise după Cădere. Să ne mai mirăm de frecvența cu care încearcă această epistemologie a purificării prin exercițiul erosului? *„În călătoria căderii/ Femeia aleasă/ Îți arată urcarea./ Universul e asemănător/ Lui Dumnezeu -/ Încotro e soare,/ Încotro e frig? /Binele îl acceptăm/ Când îl avem/ Răului cu încăpățînare/ Vrem să-i dăm forma binelui./ Deaceea şi bâta/ ținută într-o mână nedumnezeiască/ Îmi închipui că este o floare". (Închipuire, din volumul* ***Mare de semne)*****.**

Aşa cum este aşezat în ordinea lumii, poetul nu se ipostaziază ca un ambițios cu aspirații demiurgice, nu-şi propune schimbarea ei şi a stării de lucruri existente, ci identificarea esenței poetice, extragerea ei din substanța realului şi mai buna cuibărire în imponderabilul ei. „În chip poetic locuieşte omul pe pământ", spusese Heidegger, şi poetul pare să cocheteze cu paradigma gânditorului din Freiburg, s-o asume ca oportunitate, ca mod de viață, ca ideal. Lumea e plină de noime şi de esențe inefabile, dar numai poetul le sesizează, le extrage şi le asumă subiectiv. Numai el ştie să ajungă la miezul poetic, să-l extragă din diversitatea individuației şi să-l resoarbă ca mod de ființare, „de locuire". Chiar şi acolo unde mulți nu văd decât platitudine şi truism, Marin Moscu găseşte un motiv de înfioarare lirică şi-un pretext de transpunere în partitură poetică.

Să precizăm însă: motivele, de cele mai multe ori, nu sunt decupate din realitatea polimorfică şi ubicuă, ci din rezonanțele subiective pe care le induc, din felul cum firea este adjudecată subiectiv şi resimțită ca stare de spirit. Frecvența infinitivului lung în titu-

latura multor poezii indică deja prezența unei maniere, a unui cod de izvodire şi de înțelegere a poeziei. Iată câteva exemple extrase numai din ultimul volum (**Mare de semne**, E*ditura Călăuza, Deva, 2004): Dezamăgire, Mistuire, Percepere, Potolire, Trambulire, Găsire, Ghicire, Închipuire, Devenire, Zămislire, Oglindire, Moşire, Alegere, Vâslire, Nimicire şi nu le mai amintesc şi pe cele incluse în anumite construcții lexicale*.

Este, desigur, un schepsis încifrat în toată această cazuistică a mirării. Poetul se poate considera absolvit în datoria de a da seama de lume şi de provocările ei şi se repliază în propriile sale înfiorări şi trăiri – acreditate ca reacții la ademenirea realului. Ideea este adâncă şi-o găsim, într-un alt context, tatonată şi de Sartre: important este, parafrazăm acum, nu ceea ce face lumea din poet, ci ceea ce face poetul după ce a făcut lumea din el. Mai importantă decât provocările firii este reacția poetului la aceste provocări:

„De bună voie
Ascund mâlul
Pe care vâsleşte
Păcatul.
Sunetul versurilor
Mă-ndeamnă
Spre năzuințele
Trupului tău
Mulțimea simplității
Sfidează rolul creator
Şi vocea învolburată
De bucuria ta
Inspiră/muzica metafizică”
(*Vâslire*, în volumul **Mare de semne,** 2004).

Dacă pun cap la cap toate informațiile adunate de pe unde-au fost risipite, aflu că Marin Moscu a debutat în 1995 la Editura Porto-Franco din Galați şi a cumulat până în prezent cinci volume de poezii, bine apreciate în publicistica literară. Este clar că avem de-a face cu un poet care si-a croit deja un vad propriu, bine aşezat în ostrovul cu metafore.

Marin Moscu şi voluptatea poeziei

După o mai lungă pauză autoimpusă, Marin Moscu revine în scena liricii vrâncene cu volumul „**Foşnetul eternității**" (Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2006) care consolidează poziția autorului în galeria poeților descinşi din toposul binecuvântat de legendara Vrâncioaie. Este, dacă fişele mele sunt exacte, al şaselea volum al autorului şi beneficiază de o succintă prefață semnată de delicatul poet şi redactor de revistă Gheorghe Istrati – ceea ce poate însemna că prefațatorul a găsit un filon magmatic din care autorul îşi alimentează poezia.

Profesor pe undeva prin satele patriei, Marin Moscu trăieşte sub semnul mirării şi al ebuliției poetice. Ştie că lumea are un început şi sfârşit şi aruncă o privire indiscretă dincolo de marginile ei, unde nu mai întâlneşte decât eternitatea şi neantul. Nu-i de mirare că din spațiul său mundan simte eternul ca pe-o foşnire astrală şi ca pe un mesaj al destinului pliat şi el pe un fundal cosmic, dizmărginit.

Noapte timpul se spânzură
De steaua mea
Tu aduni greieri de smoală
Din cuvinte

Şi rezemi scara curajului
De securea stelei
Ce cade pe pământ.

Un fir de iarbă
Se ofileşte
Înainte ca bobul de rouă
Să închege
Coapsele timpului
Spânzurat
În cuvinte de smoală
(*„Timp spânzurat”*)

Lumea e mare, dar nu atât cât să cuprindă necuprinsul, rămân în afara ei încă multe din tainele existării imponderabile. A rămas, bunăoară, divinul, despre care poetul a luat cunoştinţă prin creaţiile sale genezice. Înţelege taina, se împărtăşeşte din misterul divin, dar nu se drenează în canoanele liricii psalmice, preferă să rămână fixat în cerinţele poeziei moderne. Ştie calea care duce la Emaus, dar n-o parcurge-n genunchi, după noimele umilinţei creştine, ci preferă fuga de timp şi de cronofagia vremuirii, lunecarea într-un alt orizont de semnificaţii, mai ferit de insanităţile curgerii ontice. Plonjează într-o dioramă erotică în care timpul se condensează în clipe iar acestea capătă valoare supremă.

Timpul zboară
Şi eu încep
Să te descopăr
La capătul clipei
Umilinţa perversă
A agoniei tale
Vinde zâmbete şi iluzii

De unde începe, Doamne,
Căsuța zilei de mâine?
(*„Capătul iluziei”*)

În felul său, prefațatorul Gh. Istrati are dreptate. Moscu Marin descinde din albia generoasă a romantismului vechi, foloseşte întreaga recuzită cu care acesta a înfiorat lumea de altă dată, dar nu lipsesc nici alte motive din galanteria romantică – muzica şi vinul cu care se asociază în mod fericit. Este un romantic, dar unul încercat de frisoane epicureice. Idealizează femeia, dar nu refuză nici ispitele cărnii, voluptatea îmbrățişării, patima euforică turnată în ritmica trapului de cai.

Dans năbădăios în golul
Chefului plin de centauri
Roind vise pentru suflet
În parfum de zbor de grauri

Este toamnă peste rima
Ce s-a scris pe-o stea căzută
În zăpada care tună
Doruri de femeie mută

Tună-n corzile vocale
Gust de vin şi de femeie
Peste chefuri de centaur
Tu eşti focul din scânteie
(*„Focul din scânteie”*)

Astăzi, când se poartă poezia obscenă, poezia în dezabie, Marin Moscu se fereşte de obscenități şi indecențe. Poezia sa paote fi citită de oricine, fără să se

folosească pătrățelul roşu. În viziunea sa, eternul feminin nu pavează drumul spre iad, ci spre mister şi spre mântuire.

Gest măreț lăsat-a Domnul
Dinspre iad spre paradis
Binecuvântând femeia
Visu-i viață, viața-i vis!

Se poate spune că Marin Moscu, după o lungă experiență lirică, a ajuns la o maturitate care-i conferă un loc distinct printre scriitorii vrânceni şi o voce care tinde spre o identitate aparte.

Costică Neagu,
Recuperarea lui Simion Mehedinți

Sunt în această țară câțiva cărturari de indiscutabilă probitate intelectuală dispuşi să se consacre excavării trecutului nostru cultural, evidențierii unor personalități filosofice şi lucrări de mult uitate, despre care generațiile mai noi fie că n-au auzit, fie că nu le-au întâlnit lucrările prin librării. Multe opere publicate înainte de război au fost interzise în deceniile de domnie comunistă şi n-au mai fost reintroduse în circuitul public nici în timpul lungii noastre tranziții post-decembriste n-au mai fost reeditate. Cine mai ştie astăzi de Marin Ştefănescu, de Virgil Bogdan sau de Iosif Brucăr? Evident, lista este mult mai cuprinzătoare, dar nu ne-am propus aici să facem o inventariere completă a gânditorilor trecuți în uitare şi a lucrărilor peste care planează încă prohibirea agresivă a unei epoci interesată mai mult de cult decât de cultură. Vreau să subliniez doar că datorită unor harnici editori dispuşi să se implice efectiv şi spornic în umplerea acestui gol din cultura românească putem să ne activăm dreptul la speranță. La Craiova este Adrian Michiduță care a editat o mare parte din lucrările mai puțin cunoscute ale lui Mircea Florian, Ion Petrovici, Eufrosin Poteca, Mircea Djuvara, iar la Cluj un distins profesor, Florian Roatiş, se ocupă de editarea lucrărilor (multe inedite) rămase de la Nicolae Steinhardt. Dacă mai punem la socoteală şi existența altor editori, prin alte centre din țară putem spune că fenomenul recuperator se află pe mâini bune şi că pe termen lung am putea fi optimişti.

Despre cărturarul vrâncean Costică Neagu, preocupat de recuperarea lui Simion Mehedinți am

aflat târziu şi nu ascund că în primul moment am fost încercat de un simțământ de îndoială, de uşoară neîncredere. Simion Mehedinți este o personalitate copleşitoare şi nu ştiu dacă stă în puterea unui singur om să repare nedreptatea atâtor decenii de uitare şi neglijență. Apoi, când am avut la îndemână toate datele isprăvii sale cărturăreşti, m-am bucurat sincer.

Cum să nu mă bucur? Dintre marile personalități interbelice Simion Mehedinți mi se părea cel mai neîndreptățit. În cei cincizeci de ani de domnie comunistă nu s-a publicat decât o singură lucrare de-a lui Simion Mehedinți – şi aceea în tiraj mic şi pieptănată după uzanțele vremii. Era timpul unei inițiative reparatorii şi m-am bucurat să văd că ideea a fost asumată şi activată chiar de ținutul obârşiei sale.

Costică Neagu este un tip metodic şi ordonat. Mai întâi a întemeiat o Asociație purtând numele ilustrului savant care şi-a propus, printre altele, scoaterea din uitare a geografului-etnograf şi reeditarea lucrărilor sale. Editura Terra din Focşani a publicat deja două volume de discursuri şi conferințe, iar în anul 2003 o biobibliografie de excepție, cu descinderi copioase în traseul de viață al savantului, cu o investigație exhaustivă a scrierilor sale, a corespondenței primită şi expediată.

Dincolo de lucrările sale ştiințifice, Simion Mehedinți era un om de aleasă cultură, un model de gândire clară şi înțeleaptă şi un pedagog de vocație. Discursurile sale parlamentare din iulie 1918, când deținea funcția de ministru al cultelor şi instrucțiunii sunt adevărate pledoarii pentru mutarea atenției publice în direcția şcolii, învățământului şi bisericii – *„izvoare de învățătură fără de care nici un popor n-a ajuns la nici o ispravă”* (vol. I., p.251). Nu mai spun că proiectul său

de reformare a învățământului se plia pe o idee mult mai pretențioasă, aceea a emancipării satelor şi a vieții rurale. Căci Simion Mehedinți a rămas, toată viața legat de glie, de țară, „lângă țărâna de care se simte legat".

Între scrisorile rămase de la reputatul geograf se află şi o copie după exemplarul expediat lui Mihai Antonescu (la vremea respectivă vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri) din care aflăm că Simion Mehedinți figura în intențiile Mareşalului Antonescu de a-l instala ca ministru la culte şi învățământ în locul generalului Radu Rosetti. Scrisoarea poartă data de 25 ianuarie 1941, ceea ce înseamnă că tergiversările au circumscris o lungă perioadă de timp, până în decembrie 1941, când a fost preferat filosoful Ion Petrovici.

Din memoriile lui C. Rădulescu – Motru aflăm că în 1947 Fundațiile Regale Carol II, conduse la acea dată de D. Caracostea, proiecta tipărirea Operelor complete ale savantului vrâncean în 17 volume, din care n-a apărut decât un volum (din Terra). Savantul pregătise şi o prefață cuprinzătoare în care insista asupra pregătirii sale ştiințifice şi literare. *„Am aflat de la Mehedinți, mai mărturiseşte C. Rădulescu-Motru la 2 martie 1947, că locuința sa din Bucureşti este ocupată, de Sindicatul general al muncii şi că nu o poate recăpăta cu toate intervențiile făcute. Însuşi primul-ministru P. Groza a intervenit la Sindicat ca să elibereze locuința (din str. Racovitza no. 12) a lui Mehedinți. Sindicatul nici n-a răspuns. Protejat de miniştrii comunişti Teohari Georgescu, G. Gheorghiu – Dej, Bodnăraş şi patroana tuturor Ana Pauker, Sindicatul se consideră mai presus de autoritatea statului" (C. Rădulescu-Motru, „Revizuiri şi adăugiri", vol.V, Editura Floarea Darurilor, Bucureşti, 1998, p.33.*

Născuți în acelaşi an, 1868, Simion Mehedinți şi

C. Rădulescu – Motru obişnuiau, în acei ani de urgie comunistă, să se viziteze şi să se confeseze reciproc. Marginalizaţi amândoi, cu drepturile de semnătură retrase şi cu lucrările interzise, trăiau retraşi şi cu spaima lagărelor de exterminare. Avea dreptate Blaga: „Venise vreme grea pentru domni".

C. Rădulescu – Motru n-o mai spune, dar Simion Mehedinţi, graţie intervenţiei unor înalţi demnitari, îşi va recăpăta casa la 2 martie 1957 – de fapt pereţii şi acoperişul pentru că întregul inventar şi bogata sa bibliotecă dispăruse. Munca sa de nouă decenii era, dintr-o dată, irosită şi împrăştiată.

Simion Mehedinţi a făcut parte din pleiada acelor personalităţi de excepţie la care valoarea ştiinţifică şi morală se găsesc într-o deplină concordanţă. Într-o vreme când toate instituţiile statului, chiar cele bine înţelenite în tradiţia ţării, se prăbuşeau cu un huruit lugubru, iar Academia Română devenea un fel de anexă a partidului unic şi discreţionar Simion Mehedinţi a avut forţa să se menţină în demnitate, în verticalitate şi-ntr-o deplină solidaritate cu soarta confraţilor săi, prigoniţi de noile autorităţi comuniste. Rămâne revelatoare mărturia medicului Ion Juvara de când îl avea pacient în clinica sa şi a fost vizitat de C. I. Parhon (la vremea respectivă era preşedintele Prezidiului Marii Adunări Naţionale, cu alte cuvinte deţinea funcţia supremă în stat) care s-a oferit să intervină pentru a i se rezolva problema pensiei şi geograful a refuzat o soluţie individuală şi privilegiată solidarizându-se cu soarta confraţilor săi, aflaţi în aceeaşi situaţie disperată. *„Nu primesc decât dacă se va da tuturor colegilor mei"*, a spus atunci Mehedinţi, spre surprinderea celor ce ştiau situaţia grea prin care trecea învăţatul. A fost o atitudine de mare probitate morală pe care n-a arătat-o

Iorgu Iordan, Traian Săvulescu, sau Sadoveanu, careau acceptat pactul cu stăpânirea comunistă şi-au pus umărul la căderea instituției academice din rosturile ei originare. Se ştie că la vremea respectivă mulți dintre intelectualii de frunte ai țării lâncezeau prin închisorile comuniste şi dintre aceştia mulți îşi vor lăsa oasele prin gropi comune şi anonime. Peste țară se lăbărța o rânduială nouă, de factură orwelliană.

Fire sfătoasă şi colocvială, Simion Mehedinți a fost unul dintre cei mai activi conferențiari ai postului național de radio, iar expunerile sale vesperale răsfrângeau, în cuvinte calde, simple şi cu raționamente convingătoare o paletă extrem de variată de subiecte extrase din realitățile curente ale vremii. Cum interesul conferențiarului era să se facă înțeles de ascultători, evita sistematic folosirea cuvintelor pompoase, abstracte, care să îngreuneze receptarea mesajului. Rămânea, şi în fața microfonului, acelaşi om de munte cu judecata sănătoasă şi bine ancorată la problemele țării. Între prima conferință din noiembrie 1932 şi ultima din octombrie 1942 s-au interpus zece ani de mânuire a microfonului şi de corectă ghidare a voinței naționale.

Editorul Costică Neagu a structurat cele 45 de conferințe radiofonice în cinci capitole distincte: geografice, istorice, literare şi filosofice, educative şi diverse – toate clocotind de o dragoste nețărmurită față de țară şi de popor, toate mustind de convingerea că în centrul tuturor zbaterilor noastre trebuiesc aşezate şcoala, biserica, educația şi emaniciparea prin cultură şi ştiință. „*Părinții noştrii, spunea într-o conferință din 3 noiembrie 1935, erau sănătoşi fiindcă şi sufletul lor era sănătos. Nu păcătuieşte omul niciodată cu fapta până ce n-a păcătuit în gând, adică până ce n-a spurcat sufletul din el*" (Vol.II., p. 273).

Editura Terra din Focşani a mai publicat, în 2006, cursul de etnografie al savantului ținut în anul universitar 1935-1936 la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universității din Bucureşti. N-a considerat niciodată geografia ca o disciplină a ontologiei minerale, neînsuflețită de prezența umanului. Geografia lui Simion Mehedinți era una populată cu o varietate de oameni, fiecare activând moduri diferite de viață, anumite conduite şi comportamente. Era firesc să suprime diferența dintre geografie şi antropologie şi să plăsmuiască o disciplină nouă, aflată, cel puțin la noi, în faza organizării materialului şi a formulării primelor premize. A sesizat bine Gheorghiță Geană în introducere: „*Aşa cum o cultivă Simion Mehedinți,* ***etnografia*** *apare ca un fel de enciclopedie a coportamentului uman, ordonat în obiceiurile diferitelor popoare (inclusiv ale românilor) obiceiuri privind hrana, adăpostul, circulația, dar şi credințele, arta, moralitatea*" (p.XVI). Are dreptate; prin demersul său, Simion Mehedinți a adus „*ingeniozității umane un vast şi polifonic omagiu*" (p. XVII). Este o panoramare a faptelor de viață materiale şi spirituale a popoarelor şi cititorii de azi din totdeauna vor rămâne surprinşi de vastitatea materialului adunat şi folosit în fundamentarea disciplinei.

În suita eforturilor făcute de Costică Neagu pentru readucerea în actualitate a lui Simion Mehedinți, poate cea mai importantă personalitate vrânceană, mai trebuie menționată şi monografia consacrată ilustrului savant privit ca un „*pedagog de vocație*"

(Editura Terra, Focşani, 2004). Învățatul a fost, cu adevărat un pedagog, un om al şcolii şi n-a pierdut nici un prilej de a face educație, indiferent dacă s-a aflat la catedră, în Parlament, în cabina postului de radio sau în fața mulțimilor venite să-i asculte conferințele pub-

lice susținute prin țară. Chiar lucrările sale ştiințifice, conferențiale şi prelegerile universitare erau străbătute de o tentă educațională, de un îndemn pentru înțelegerea menirii active şi chibzuite a omului în societate şi în cadrul instituțiilor comunitare. Simion Mehedinți a făcut educație socială şi patriotică, a cultivat un mod înțelept de a privi activitatea şi manifestările omului în cadrul cetății şi a etniei sale. A înțeles rolul muncii şi a uneltelor de muncă în asigurarea prosperității, a civilizației şi culturii şi a împlinirii personalității umane. „*Toată dezvoltarea omenirii, începând de la starea de hoardă, până la treapta de popor şi națiune se leagă în mare parte de muncă*". Cunoştea bine problemele educației şi aborda situația învățământului românesc realist şi perspectivant.

La două decenii după înfăptuirile lui Spiru Haret, Pedagogul de vocație Simion Mehedinți, a desăvârşit proiectul înaintaşului său la Ministerul Învățământului reuşind să treacă prin parlament „Legea pentru organizarea eforiilor şcolare" şi „Legea pentru şcoala pregătitoare şi Seminariile normale". Era o izbândă, dacă avem în vedere că puțini dintre cei ce-au deținut acest portofoliu au reuşit să-şi treacă proiectele prin Parlament. Nu ne mai surprinde că în viziunea sa pedagogia devenea **etnopegagogie**, iar educația **etno-educație.**

Adept al autonomiei învățământului era convins că „nu poate statul ce poate satul" şi statua forme de responsabilizare a întregii comunități pentru soarta învățământului şcolar. Avea aplecare pentru lucrul durabil şi bine înțelenit în tradiția neamului nostru. Când, în 1930, C. Rădulescu – Motru inventaria precaritățile învățământului liceal românesc conchidea că „pentru ieşirea din impas ar fi soluțiile de organizare

şcolară ale lui Simion Mehedinți şi legile preconizate de P.P.Negulescu, iar Traian Horseni, într-o cronică din 1934 îl considera unul „din cei mai de seamă gânditori ai neamului nostru”.

Nu ne-am propus în aceste rânduri timide să subliniem importanța şi locul lui Simion Mehedinți în cultura românească. Intenția noastră este să subliniem dăruirea cu care un urmaş vrâncean al etnografului s-a implicat în reconstituirea vieții şi în editarea operei sale. Ne-ar pare bine să ştim că tenacitatea, stăruința şi răbdarea arătate până acum nu se vor epuiza înainte de a realiza o integrală a scrierilor lui Simion Mehedinți. Nu ştiu dacă şi-a propus vreo ordine a reeditării, dar ştiu că dintre ineditele ilustrului vrâncean cea mai aşteptată este publicarea jurnalului său, fără de care nu se poate concepe o reconstituire exactă a destinului de excepție al geografului.

Ştiu că demersul este anevoios, că implică cheltuieli neamortizabile că inițiatorul proiectului îşi sacrifică timpul şi energia dintr-o generozitate mai rar întâlnită, dar nădăjduiesc ca autoritățile vrâncene, pe care le ştiu sensibile la frisonările uzufructului cultural, să înțeleagă temeritatea actului şi să sprijine, această inițiativă ambițioasă, ca şi pe actanții ei.

Gheorghe Neagu într-o dispoziție narativă

Mărturisesc că m-am apropiat mai greu de proza lui Gheorghe Neagu. Pentru cititorul obişnui cu maniera romanului clasic şi modern – de la Hugo, Stendhal şi Balzac până la Dostoievski, Faulkner şi Kafka, proza autorului vrâncean e mai greu de încadrat într-o anumită tipologie a imaginarului narativ.

Cartea sa, **Templul iubirii**, [Editura Valmn, Focşani, 2007] este o parabolă care reuneşte fundamente de construcție atât de disparate că resoarbe o întreagă zarişte problematică – de la teoria ideilor pure a lui Platon la bogomilism şi la trinitatea paulică. Şi acum rămân aceste trei. Credința, nădejdea şl dragostea. lar mai mare dintre acestea este dragostea, proclamase Sf. Apostol Pavel în epistola către corinteni [13,13] ce-ar fi putut figura ca motto şi pretext pentru întreaga dispunere narativă a plăsmuirilor izvodite de scriitorul vrâncean.

Acțiunea este criptică, prevăzută cu cotloane şi labirinturi mai greu delectabile pentru un cititor obişnuit cu modalitatea clasică a construcțiilor romaneşti. Prin fraza scurtă, tăiată şi tonul sumbru aminteşte, într-un fel, de narațiunile lui Coelho, dar, fireşte, tematica şi dispunerea materialului narativ sunt total diferite De unde personajul lui Coelho [din **Alchimistul]** căuta piatra filosofală, personajul lui Gheorghe Neagu este angajat ființial şi trudnic spre dobândirea Fericirii Supreme, urmând spinoasa Cale a Spiralei – un demers inițiatic ce presupune trecerea mai multor probe şi încercări purificatoare cu care este presărat Drumul Devenirii.

Prințul Omedeu, fiu al Marelui Omedan, mai mare peste toată Omedania, este obligat să refacă

drumul tainic al devenirii omului şi să treacă, asemenea lui Harap Alb, prin tot felul de cumpene şi provocări istovitoare. Puțini din lumea obişnuită a leonadienilor se arată dispuşi să-l însoțească pe drumul întortocheat al virtuții – de la Poarta Vâlcelei, trecând prin Templul Carantinei până la Asaltul Central spre Fericirea Supremă. La piatra de hotar ce desparte împărăția nirvanică a Omedaniei de lumea obşnuită a Leodaniei, prințul Omedeu şi însoțitorii săi trebuie să se despovăreze de toate prejudecățile şi să-şi purifice trupurile în apa râului despărțitor. Işi scutură veşmintele prăfuite, Goi se scufundă în albia unui râu de hotar, purificându-şi trupurile. Răcoarea apei le învioră sufletele. Se simțiră cutezători, gata să-l urmeze [p.15]

Aceasta e calea prăpăstioasă şi auroralã de intrare în împărăția paradisiacă a Omedaniei. Mai este şi o altă alternativă? Incurajat de Mefeu, restul leodanienilor încearcă şi ei o variantă de a accesa împărăția Omedaniei – una mai directă şi mai ferită de încercări dure, cu mistere şi cu angoasarea întregii ființe Ştiu eu o cale mai scurtă şi mai lesnicioasă, le spune Mefeu însoțitorilor săi leodanieni. Vom fi acolo înaintea prințului [Omedeu, ad.n.] Si toți leodanienii se lasă ademeniți de promisiunile lui Mefeu. Pe drumul ales de el, plăcerile se țineau lanț şi trupurile se îndestulau cu de toate. Caravana era însoțită de care încărcate cu proviziile necesare drumului lung ce duce spre Unghiul Suprem, unde urma să capete investitura Marelui Omedan.

Ca şi în Noapte de decembrie a lui Al. Macedonski, autorul vrâncean pune în paralelă şi-n antiteză cele două căi de mântuire şi de dobândire a desăvârşirii. Prima cale, cea urmată de Omedeu şi însoțitorii săi, este o cale a umilinței, a curățeniei şi a privațiunilor de tot felul. A doua, cea bătătorită de

Mefeu şi de tabăra lui este calea satisfacțiilor depline, a deşertăciunii, a plăcerilor neângrădite şi a împlinirii tuturor cerințelor trupeşti. Intrarea în Unghiul Suprem şi Asaltul Central sunt totuşi anevoioase iar cele două tabere n-au cum să evite starea de conflict. Lupta se dă între forțele binelui şi cele ale răului şi victoria, cum era de aşteptat, revine taberei conduse de Omedeu.

Evident, gama încercărilor pe care trebuie să le treacă cele două tabere nu se termină cu provocările amintite. Mai trebuie să urce Muntele Soarelui şi pe cel al lui Saturn pentru Asaltul Central, pentru a intra, mai apoi într-o altă ordine de existență, în rândul zeilor. Nu dorea să fie zeu, dar trebuia să fie prin el însduşi aidoma lor [p.138].

Era cea mai grea probă pe care trebuia s-o treacă Omedeu şi puținii însoțitori ce s-au încumetat în această ultimă şi neaşteptată de dură încercare. Lângă el se află jumătatea sa, Imeia. Impreună se susțin şi se îmbărbătează reciproc. Trebuia să se împlinească destinul. Imeia alunecă şi-l trage fără să vrea şi pe Omedeu, astfel încât toată cazna lor cutezantă se prăbuşeşte. Până la urmă acțiunea se retranşează în subiect şi se legitimează dintr-o stare onirică, dar – ce mai contează? – pretextul a rodit după cum a gândit autorul.

Gheoghe Andrei Neagu – un scriitor care-şi poartă crucea cu demnitate

N-aşi spune că l-am creditat de la început, de la primele tatonări. O vreme, m-am ținut departe de el şi de proiectele sale ostensibile până când m-am convins că revista Oglinda literară, procesată în întregime de el, chiar merită apreciată şi susținută. Se-nțelege că, ulterior, am devenit un colaborator constant şi un susținător neobosit al publicației pe care o aştept lună de lună cu înfrigurare şi interes.

Gheorghe Neagu este o personalitate centrală a spiritului vrâncean. Din tabelul cronologic care deschide ultimul său volum, **Purtătorul de cruce**, [Editura Transilvania, Tecuci, 2009], aflu c-a livrat vieții culturale vrâncene numeroase proiecte calofile şi laborioase menite să înavuțească viața culturală vrânceană şi să regrupeze scriitorii acestui areal geografic binecuvântat de Dumnezeu, dar nu toate au fost susținute de autoritățile locale, sau chiar de confrații de breaslă, aşa că multe s-au stins înainte de a produce toate consecințele aşteptate. Nu s-au prelungit în tradiție şi nu s-au impus ca manifestări de referință în devenirea spiritului vrâncean.Invidia, gelozia meschină şi demolantă funcționează încă şi prin lumea cărturărească.

A rămas însă cu revista Oglinda literară – una din revistele cu cea mai largă circulație în țară, cu Asociația Duiliu Zamfirescu şi cu cenaclul literar, pe care le păstoreşte ca un *pater familias* devotat lucrului bun, bine gândit şi bine perspectivat. I se pun în continuare bețe în roate, cei peste 30 de membri ai cenaclului sunt hutuchiți de peste tot ca nişte intruşi, până

când, în ultimă instanță s-a îndurat de ei sinagoga din Focşani, care le oferă găzduire şi condiții minimale pentru întâlnirile lor săptămânale. Ca unul care am frecventat o vreme acest cenaclu ştiu cu câtă pasiune se oxigenează tainițele ascunse ale verbului pentru a-i extrage esența poetică şi câtă risipă de idei, de opinii şi de puncte de vedere furnizează o şedință obişnuită de cenaclu. De asta zic, mă oripilează ideea că în tot oraşul nu s-a găsit un spațiu adecvat pentru ținerea acestor dezbateri inocente. Situația, bag seama, nu-i deloc onorantă pentru diriguitorii vieții culturale vrâncene şi cred că noile autorități vor găsi o soluție salvatoare. Un cenaclu literar, pentru o localitate, oricare, este un club al ideilor rafinate şi o mândrie a locului şi nu este de conceput ricanarea lui cu tot felul de oprelişti dezonorante. Ce-ar fi însemnat dacă autoritățile laşului ar fi boicotat întâlnirile junimiste de la Casa Pogor? Sigur, situația e diferită, casa Pogor era particulară, dar administrația laşului se mândrea cu cenaclul patronat de Maiorescu. Or, în condițiile când cultura nu se mai defineşte prin ansamblul valorilor spirituale tezaurizate de societate la un moment dat, ci prin acțiuni creatoare, prin informații şi identități disponibile în supermaketul cultural global, ar fi bine să se țină seama de calitățile manageriale arătate de Gheorghe Neagu.

M-am întins mai mult cu această introducere, totuşi fugoasă, a omului Gheorghe Neagu tocmai pentru că s-au făcut puține referințe asupra acestor aspecte dureroase, care afectează buna devenire a spiritului vrâncean.

Acesta e omul, omul de inițiativă şi de acțiune Gheorghe Neagu. Dar scriitorul? De unde-şi trage sevele prozatorul şi cum ajung să se întrupeze în partitură epică? Lecturându-i ultima carte, **Purtătorul de**

cruce, constat că n-are o aplecare anume pentru o ontologoe mai specială din care să-şi extragă subiectele narative şi nu se supune unei paradigme anume. Dacă-i adevărat ce spiune Vasile Andru, că o proză înseamnă o acțiune desfăşurată, cu planuri, arborescențe şi anacoluturi întrupate în substanța acțiunii, care să-i oxigeneze înțelesul subcutanat, atunci putem spune că prozatorul nostru nu respectă decât prima parte a regulii. Grija pentru logica acțiunii nu se prelungeşte într-o idee paradigmatică securizantă, ci lasă această operație la latitudinea cititorului. Nu-şi împănează conținutul narativ cu o filosofie anume, cum întâlnim, bunăoară, la Camus, la Faulkner, la Robert Musil şi la alți prozatori bine aşezați în topul percepției publice, dar îşi duce acțiunea până la pervazul feresrtei de unde cititorul poate privi întregul ansamblu narativ pentru a-l integra singur într-o speculație epistemică.

De altfel, Gh. Neagu este un scriitor de respirație largă, dilatată peste marginile realului constrângător, un scriitor de acțiune narativă complexă, în care epicul revărsat şi lirismul cald, aferat coexistă armonios şi se complinesc reciproc, ca-n **Templul iubirii,** bunăoară. Proza scurtă nu-i resoarbe întreaga capacitate de invenție şi toată gama posibilităților sale de expresie Narațiunea care dă şi titlul volumulu, de exemplu este povestea tragică a unui muritor anonim care-ş târăşte zilnic crucea grea pe arterele urbei, până cade sub greutatea ei, spre indiferența consătenilor săi.

Nemțean de origine, scriitorul arată o preferință aparte față de relieful muntos, care prevalează în ansamblul topografiei narative, iar dintre anotimpuri, opțiunea scriitorului se îndreaptă spre cel iernatic, mai rar spre începutul de desprimăvărare. Una dintre narațiuni chiar este intitulată Ninsori, [p.143] şi este mai mult

un exercițiu de inducere a frisonărilor erotico-optative în structura subiectivității, şi a jocului omului cu propria-i umbră.

Nu insistăm asupra scenelor cu supralicitarea macabrului din **Satul** şi **Adăpostul** şi ne oprim la **Spinarea de piatră a Făgăraşului** – o nuvelă mai dezvoltată cu acțiunea preluată din experiența sa de militar detaşat la construcția Transfăgărăşanului şi reprezintă, aflăm din bogatul Tabel cronologic care deschide volumul, un fragment din romanul **Arme şi lopeți**, care a însemnat debutul său literar la Editura Albatros din anul 1980. Este fragmentul în care se reconstituie lupta omului cu muntele, îndârjirea pusă în act pentru a trasa spinarea de piatră a Transfăgărăşanului.

Nu mai insist şi asupra celorlalte construcții care, toate la un loc, confirmă cunoscutele calități narative ale autorului. Si mai confirmă, cum, recunoaşte şi Theodor Codreanu în prefață maturitatea prozatorului, aplecarea lui spre o proză glazurată, pigmentată cu tot ce trebuie pentru a-şi captiva cititorii şi pentru a asigura o lectură delectabilă.

Aurel Neculai şi regăsirea istoriei

Deşi în zilele noastre se scrie mult, ba chiar mai mult decât se citeşte, cărțile de interes general, care să trezească interesul unei mase mai mari de cititori sunt rare şi mai puțin cunoscute. Dacă mai adăugam şi deficiențele din sistemul de difuzare a cărții, absența unui cadru de desfacere eficient, care să faciliteze prezența unei cărți în toate regiunile țării şi lipsa unei popularizări adecvate în revistele de cultură, avem tabloul complet al factorilor de anonimizare, pe nedrept, a cărții, inclusiv a celor ce-ar merita un alt destin. Toate aceste observații se potrivesc şi cărții lui Aurel Neculai, profesor de istorie în oraşul Mărăşeşti, consacrată unor file de istorie regăsită.

Istoria, se ştie, este o disciplină aridă, cu mai puțină trecere la citirori. Încorsetat de problemele prezentului, care sunt presante şi greu de optimizat, cititorul de azi are mai puțin timp pentru cunoaşterea rădăcinilor şi a trecutului remanent. *„Istoricul, spunea filosoful Ion Petrovici, se aseamănă cu un călător care stă în trăsură pe scăunelul din față şi nu vede lucrurile decât în măsură ce ele rămân înapoi*". Dar „lucrurile", devenite fapte istorice, pot fi privite lucid, glacial, cu o raționalitate debordantă sau afectiv, ampatic, cu bemoli sentimentali la cheie.

Modalitatea din urmă este folosită şi de Aurel Neculai, care face din istorie o colecție de fapte şi întâmplări ce se adresează mai mult simțirii decât gândirii logice riguroase. Autorul extrage din noianul faptelor istorice care-au punctat devenirea lumii de la începuturile ei pe cele ce afectează sensibilitatea cititorului, dar nu le ocoleşte nici pe cele ce schimbă înțelesul con-

sacrat al fenomenelor, sau le conferă înțelesuri noi, complementare la cele statornicite în conştiința publică.

Toate manualele de istorie, bunăoară, stipulează că luarea cu asalt a Bastiliei şi demolarea ei în ziua de 14 iulie 1789 de populația răsculată a Parisului s-a făcut în scopul lichidării unui simbol odios al absolutismului feudal. Aşa să fie? *„În realitate, ne spune autorul, deplasarea mulțimii pariziene către fortăreața Bastilia, în condițiile tensiunilor din iulie 1789 s-a datorat faptului că acolo se găseau 250 de butoaie cu praf de puşcă, necesare pentru înarmarea revoluționarilor. În atacul asupra Bastiliei au murit 83 de revoluționari, trei gardieni, iar guvernatorului acestei fortărețe i s-a tăiat capul, purtat ulterior, în batjocură, pe străzile Parisului. Două zile mai târziu, începea dărâmarea Bastiliei, care avea să se încheie până la afârşitul anului. Că Bastilia nu mai era demult o închisoare politică a Vechiului regim o dovedeşte faptul că acolo se mai aflau, la 14 iulie 1789 , doar şapte condamnați: doi nebuni, patru fasificatori şi un depravat".* (p.59). Aşadar, nu mai era de multă vreme simbolul absolutismului feudal.

Despre Vasile al-II-lea Bulgaroctonul (omorâtorul de bulgari), împărat al bizanțului, aflăm că a fost prototip de cruzime, *„a dat ordin ca celor 14.000 de prizonieri bulgari să li se scoată ochii, cu dispoziția de a lăsa câte un ochi la fiecare al 100-lea bulgar în parte, acestor 140 de norocoşi, din cei 14.000 le-a revenit sarcina să-i conducă pe ceilalți spre țara lor, fiecare ținându-se de cureaua celui din față" (p.23).*

Structurată în trei diviziuni, cartea aduce în prim-plan personalități istorice-domnitori, regi şi împărați – cu întâmplări neobişnuite –unele hazoase, altele dramatice, dar toate interesante şi captivante pen-

tru cei pasionați de istorie. Unele scene pot fi comparate cu cele consemnate de Ion Neculce în „O samă de cuvinte"; la fel de variate şi de insolite, dar, desigur extrase dintr-o partitură istorică universală.

Cu această carte decomplexată de „**Istorii regăsite**" (editura Andrew, Focşani, 2008, ediția a-II-a), tânărul profesor de istorie din Mărăşeşti şi-a cucerit deja un mare număr de cititori, de vreme ce-a fost necesară reeditarea ei. Cărți de genul acesta s-au mai scris; aş aminti aici cartea părintelui Croitoru Ion din Lieşti în care, tot aşa decupează din noianul faptelor de istorie pe cele infuzate cu insolit, cu amuzament şi cu reactivi delectabili. Ele, acest gen de lucrări au, printre altele, menirea de a aduce istoria mai aproape de inima cititorilor.

Ştefania Oproescu.
Exerciții pentru un zbor lung

Deşi am scris multe cronici şi-am prezentat multe cărți de proză sau poezie, n-aş zice că toate le-am procesat din prea multă fervoare. Mi-a plăcut să urmăresc evoluția cunoscuților, să le surprind sporul de abilități, eventualele schimbări de registru tematic şi să identific constantele din opera unui scriitor. De asta mi-am zis, despre cartea Ştefaniei Oproescu n-am să scriu. Nu cunosc autoarea, n-am citit nimic din lucrările sale anterioare şi nu ard de dorința lărgirii cercului de repere constituit în timp şi de care mă simt legat prin dispozițiile mele receptive. Este deja destul de larg, acest cerc şi mă încearcă deja teama că voi fi depăşit în capacitatea mea receptivă. Evident, nu doresc să-l lărgesc, iar ideea de a mă racorda pozițional la ritmica aparițiilor şi la tot ce reprezintă fenomenul literar românesc nu m-a ispitit niciodată.

Ştefania Oproescu intrase în această categorie, şi aşa destul de generoasă, de scriitori menită să nu intre în raza mea de interes. N-aş fi dorit să-mi împovărez conştiința receptării cu încă un autor despre care nu am nici o informație prealabilă. Eu nu fac critică accidentală. Autorii mei sunt prietenii mei şi fiecare nouă izbândă literară mă găseşte pregătit să-i ies în întâmpinare.

S-a întâmplat însă să-i deschid cartea de proză scurtă („**Zăpada neagră**", Editura Andrew, Focşani, 2006) la nuvela „*Bila neagră*" şi-a fost de ajuns să mă îndemne spre lectura integrală a cărții, din scoarță-n scoarță. Ce m-a surprins în acestă carte, dincolo de calitățile narative evidente ale autoarei, a fost felul cum

prozatoarea foloseşte magicul ca o fisură în ontologia construcției, prin care poate să pătrundă fantasticul. Acolo unde logica modernă eşuează, scriitorul şi artistul în general recurg la preistoria umanului, când formulele vrăjitoreşti şi practicile inițiatice aveau o anumită înrâurire în viața comunității.

Cei vechi aveau o ştiință a lor prin care se conferea lucrurilor o anumită încărcătură magică, puteri ascunse, tămăduitoare, funcții miraculoase. Bila magică despre care vorbeşte autoarea putea îndeplini trei dorințe, asemeni peştişorului de aur din poveste. Sențelege că, date fiind posibilitățile ei magice, proprietarul unui asemenea lucru ieşit din normalitate purta o răspundere imensă în gestionarea ei. Chiar bătrâna, proprietara bilei magice, şi-a pierdut murirea, dar şi dorința de a supraviețui. Prima dorință impusă noului cumpărător trebuia, prin urmare, s-o izbăvească pe ea, pe bătrână, de condiția nemuririi. Nu-i deloc o fericire să te ştii nemuritor, se convinsese şi Simone de Beauvoire în romanul său „**Tous les hommes sont mortels”,** unde personajul central îşi caută moartea cu neprefăcută fervoare şi n-o găseşte niciunde. Este adevărat, autoarea nu este interesată de toate prelungirile posibile ale ideii.

Dintr-o recuzită asemănătoare se resoarbe şi proza intitulată *„Zârna”* – o plantă cu puteri miraculoase, dacă roua căzută pe frunzele ei este adunată la vremea când „aurul lunii” se schimbă în „rozul răsăritului”, cum i se arătase bătrânului „puțin sărit” într-o noapte de insomnie. Vasul cu lichidul prețios a fost îngropat într-un asemenea loc care-a devenit şi propriul său loc de vecie. Apoi vremurile s-au schimbat. Pe locul unde bătrânul îşi avusese casa au apărut buldozere, macarale şi toată recuzita obişnuită de şantier, dar va-

sul acela, cu lichidul recoltat într-o vreme aşa de exactă a continuat să producă efecte.

Să ne înțelegem: autoarea nu este interesată de o construcție desfăşurată a acțiunii, ba chiar, de multe ori pare să-şi reprime intenționat urmările aşteptate de cititor. Oricare din diviziunile acestei cărți pot căpăta alte continuări narative şi alte finalități. Înțelegem că nu aceasta a fost intenția autoarei. Consistența presupune insistență, încercări, experiențe şi probabil autoarea a considerat că n-a făcut destule exerciții la sol pentru a se încerca într-un zbor prelungit, cu capcane, cu scotociri prin tectonica umanului şi cu explorarea tipologiilor complicate. Deocamdată şi-a împrejmuit teritoriul şi-a făcut dovada unei certe vocații epice. De aici mai departe totul este posibil. De asta zic, n-o pierdeți din ochi pe Ştefania Oproescu!

Ion Panait, un poet cu gândul la subțioară

Cu Ion Panait mă aflu într-o prietenie nefisurată de mulți ani. Au trecut peste noi vânturi şi ninsori, viforniţe şi înseninări, înfrunziri şi desfrunziri genuine, dar nimic n-a putut stânjeni relația noastră diamantină. Nu este un înger, dar nici demon. Ştie valoarea creştinească a iertării şi a prieteniei, oferă şi pretinde loialitate cu o candoare mirifică şi neprefăcută. Multă vreme l-am considerat arogant, infatuat, plin de sine, dar, bietul de el, nu era decât un inocent interesat de lucrul durabil şi bine procesat propedeutic.

Deşi poeziile sale s-au aflat în permanență pe masa mea de lucru şi m-am bucurat deseori de lectura lor, nu m-am învrednicit până acum să scriu despre poet şi despre lirismul lui haric. Totdeauna a intervenit ceva care m-a deturnat de la intenție.

Ultimul său volum de versuri, „**Dansând în oglindă**" (Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2006) este un semn de maturitate şi de împlinire în planul izvodirilor lirice. Optzecist prin cronologie, Ion Panait refuză să se statornicească într-o încolonare definitivă. În locul problemelor sociale (marota optzeciştilor) predomină frământările ființiale şi frisonările Eului – aduse de poet într-o partitură lirică dezinhibată în chip absolut.

Ceea ce impresionează la Ion Panait este prospețimea imaginii, asociațiile surprinzătoare care se coagulează într-un material poetic de excepție: imagini precum „cineva tăiase toamna de la rădăcină", „Apusul se instalase în mirişte ca o lacrimă", „cădelnițează salcâmii în cântec rusesc", „în praful de gelozie al fluturilor dansează lupi albaştri" şi încă multe altele oxigenează inefabilul poetic. Ion Panait este un poet

mirific, asemeni regelui Midas transformă îm poezie tot ce atinge cu aripa sa inspirată.

Este Ion Panait un dionisiac, cum sugerează ultimul său volum de versuri? E riscant să ne statornicim în concluzii definitive. Cel mai probabil ajunge la dionisiac după ce a epuizat toate resursele apolinicului. Nu are subiecte privilegiate, dar extrage esența poetică din orice fulgurație de gând. E un poet în toată puterea cuvântului. Îl urmăresc cu interes şi mă bucur de fiecare nouă apariție în vitrină. Îi creditez poezia şi-o recomand cititorilor ca pe o lectură duminicală.

Ion Panait
la vârsta când bate vântul prin portocali

Despre poetul vrâncean Ion Panait am mai avut ocazia să scriu şi cu prilejul altor împrejurări livreşti. N-aş zice că l-am urmărit de la începuturile sale scriitoriceşti, dar ştiam despre el şi mă bucuram sincer de fiecare întâlnire. Ştiam, bunăoară, că a intrat în lumea scriitorilor pe porțile mari şi cu binecuvântarea celui ce trece un mare descoperitor de talente, Mihu Dragomir. A fost, de la început, creditat ca o mare promisiune şi aşteptările s-au tot consolidat în timp, cu fiecare nouă izbândă livrească, care n-au fost puține de vreme ce-a ajuns, iată, la cel de al şaisprezecelea volum. Este, ori ce s-ar spune, un poet cu o bogată experiență lirică şi o voce distinctă care nervurizează peisajul liricii vrâncene cu bemoli inefabili.

„**Contemplația umilinței**" (Editura Andrew, Focşani, 2007) mi se pare că iese din cadrul cu care poetul ne obişnuise; cel ce trecea drept un temerar vânjos şi vifornic, probabil şi ca urmare a trecerii anilor, se

trage acum mai mult în cadrele umilinței, care ştim că este o virtute creştinească, la fel ca smerenia sau căința. N-aş zice că până acum i-a lipsit această dimensiune, dar acum parcă a înțeles mai bine sensul „Predicii de pe munte" şi adulmecă mai bine cărarea ce duce spre Locul Căpățânii.

Unde sunt Doamne-n ascunsul trufiei mele de tânăr, văgăunile sfinte ale urşilor când
ți-am sfâşiat singurătatea amiezii?
(„În ascunsul trufiei mele")

Dacă-i adevărat că vârsta înțelepțeşte şi ne gliseză în cumpătare, atunci poetul ajunge să simtă şi el nevolnicia deşertăciunii şi nesăbuințele aroganței juvenile, se trage spre ziduri sfințite şi-şi îndreaptă privirea spre Pantocrator. Cochetează cu Neantul, dar nu se frisonează de spaima înveşnicirii şi nici n-are impresia unei fracturări rubicondice, ci se amăgeşte cu ideea unei prelungiri într-un „dincolo" nedeterminat a aceleiaşi ontologii terestre.

Trecusem în galop frontiera cu inteligență
într-o după amiază ascunzându-mă în
haos, făceam legătura cu lucrurile, le
puneam în valoare, mă deplasam totuşi pe
suprafața lor mişcătoare şi putredă, dar
drumul spre casă s-a dovedit o spirală în
absolut, unde ordinea cobora într-un lanț
trofic al miracolelor ce nu se mai întâmplau
şi tot ce gândeam atunci era un paradis
insolubil al simțurilor.
(„Când mă aştepta Penelopa")

Ştim că filonul erotic deținea o anumită pondere în poezia lui Ion Panait şi nu se poate spune că,

ajuns la vârsta înțelepciunii, şi-a reprimat în vreun fel pulsațiile temperamentale de altă dată. E adevărat, ebuliția de odinioară este transvazată în melancolie, în plictis, în nostalgie, dar prezența patetismului rămâne o constantă a lirismului lui Ion Panait.

Îmi cade umbra în ochi din greşeală
atât de mult te-am privit încât mă
fluierau mierlele-n uşa pe care
ştii bine n-am mai deschis-o la nimeni.
(„Capcane de greieri”).

sau:

.....mi s-a lăsat basamacul în vine,
nu ne mai vedem unu cu altul, ce frumos mă trezeai amintirea mea tânără, ca un pur sânge nechezam în cochilie
(„ O sirenă în umbră”)

Pluteşte peste poezia lui Ion Panait un aer de resemnare senină, de împăcare cu lumea, cu viața şi cu Dumnezeu, deşi vede cum bate vântul prin portocali. Ion Panait se refugiază în poezie ca-ntr-un liman nirvanic care subminează până la anulare presimțirile sumbre. Poezia este pentru el leac şi balsam pentru toate nevralgiile.

Poetul Ion Panait – un clasic în geacă şi blugi

Nu mă mai aplecasem de multă vreme asupra poeziei lui Ion Panait. Aproape că-mi era dor să-i resimt mireasma portocalilor înfloriți şi fâlfâitul de fluturi în căutarea florilor de părăluțe şi rodii. Il țin în atenție de mulți ani, am fost martorul multora din zbaterile sale

lirice şi m-am înfiorat la fiecare apariție nouă în vitrină.

L-am regăsit, într-adevăr, aşa cum mi se statornicise în memoria mea afectivă şi în actualul volum **„La amurg, mai târziu, ca de obicei”** apărut în 2009 la Editura Andrew din Focşani. Timpul a trecut şi peste el cu tot felul de insanități aluvionare, aşa cum se-ntâmplă în viață, dar pasiunea pentru poezie a rămas nezdruncinată, poate chiar mai sporitoare decât ne obişnuise. A ajuns la o maturitate de expresie ce-l îndreptățeşte să nădăjduiască şi la alte recunoaşteri publice. Mă gândesc, bunăoară, că Filiala Uniunii Scriitorilor din care face parte va lua în discuție şi va aprecia cum se cuvine şi recentele sale apariții editoriale.

Ion Panait este un poet cunocut şi bine apreciat printre confrații săi de breaslă. Ciopleşte la Templul Poeziei de o jumătate de secol şi nu se mai îmbată cu amăgiri. Poezia pentru el se confundă cu însăşi modul său de viață. A ajuns la o vârstă când poate arbora şi o altă înțelegere a vieții. O înțelegere în care memoria afectivă, cu vâltoarea amintirilor ei tiranice îi vampirizează substanța vitală şi-i induc în țesuturi un disconfort vesperal.

Privită în lumina amurgului, realitatea şi toată devenirea ontologică, ipostaziază o altă înfățişare; nu mai este amurgul bacovian cu nuanțele sale de violet lilian, ci amurgul „drapat în catifeaua nedemnă a eşafodului, este amurgul prevestitor al nopții, asfințitului sub care „geme singurătatea”, iar eroticul se trage în amintirea primilor fiori.

De-acum, inima ta într-o
muşcată, călugărească-se în pace
(”Casa cu acoperişul de stuf”)

Cei vechi imaginau timpul sub înfățişarea lui Cronos, care-şi devorează fără cruțare copiii pentru a

nu împărți stăpânirea lumii cu alte zeități cu aceeaşi putere ca el. La Ion Panait, timpul devorează curgerea, devenirea clipă cu clipă, transformă trăirea în amintire, într-un *„mănunchi mic de ilustrate”*, la care cătăm nostalgic pentru a resimți *„cum trecea aerul prin fotografiile coincidenței mele de comunicare cu viața”*.

Prădalnică şi zăludă cum e viața, cu toate momentele ei argintoase, se trage în simbol, în esențe eterate, despovărate de greutatea materiei

Cerul, ca un pângăritor de îngeri, se furişase-n
desimea pădurii de arinişti, un orizont vizibil
dar nevăzut unde oficia în sălbăticie cântecul
bufniței rătăcitoare de suflete – erai deasupra
norilor când te-am văzut, imediat din spatele
măslinilor a început să plouă.

Apoi, nu ştiu când s-a pornit să ningă cu frunze
de iederă, iar şoimul a scăpărat din pene în
şaua văzduhului, aproape de înviere şi moarte –

mă întorceam acasă şi gâtul diafan al soarelui se
răsucise aproape de catargul vântului ca o sirenă
De-atunci, în ierburile răsărite de o zi încerc
să te culeg din rănile deschise ale inului
până mă prinde-n laț singurătatea.
(„Ninge cu frunze de iederă”)

Nu se poate spune că poetul a renunțat la temele vechi şi perene, care-au făcut deliciul travaliului de altădată – erosul, bunăoară, - dar toată fenomenologia este transpusă într-o altfel de partitură, a faptului consumat şi irepetabil, care se substituie dispoziției opționale. Privat de antonime, timpul viitor nu mai este

antiteza trecutului, ci chiar trecutul cu toate patimile lui frânte, consumate, epuizate.

Insist asupra acestui aspect. Dacă viitorul, ca timp în curs de procesare se decontează din gheizerul dorinței şi din tainițele ei desfoliate sub formă de patimi, trecutul se statorniceşte-n regret, în nostalgia după freneziile altui timp, după exuberațele trecute, pe care autorul le cărăuşeşte prin lume, aşa cum melcul îşi târâşte cochilia prin otavă. Spunea bine Cioran *„regretul nu-i decât o dorință care şi-a schimbat direcția*. Este dorința după ceea ce nu mai este. De fapt, omul rămâne în stare activă câtă vreme găseşte un vad de afirmare pentru dorințele sale. Lumea dorințelor este principalul furnizor de motive poetice.

Ion Panait nu mai este animat de dorințe nesăbuite sau de ispitele precarității lumeşti ca-n vremea tinereții. La vârsta lui, atenția nu mai este îndreptată spre lucruri concrete şi vremelnice, nu se mai interesează de deşertăciunile lumii, ci spre alte azimuturi – vagi, desubstanțializate, eliberate de carnația realului. De aceea şi simțământul dominant care stăpâneşte în majoritatea poeziilor sale din acest volum este cel de melancolie, de nostalgie, de dezolare. *„La dispoziția ispitei”, „Romanță”, „Venea cucul”, „Sălbătic timpul” induc cititorului o nostalgie caldă, dulce odihnitoare şi productivă, cum numai pânzele lui Dűrer o mai degajă*. E o stare care îl prinde, îi melancolizează zbaterea lirică şi-i conferă adâncimi de gând peste ceea ce ne obişnuise anterior. O meditație gravă, adâncă şi tristă pulsează în toate poeziile sale ultime. Poetul Ion Panait adulmecă izvoarele metafizicii.

Cititorii obişnuiti cu poezia precedentă a poetului Ion Panait vor sesiza uşor schimbarea de ton şi de portativ în poezia ce ne-o pune acum la dispoziție.

Acolo unde altădată aşeza la cheie diezi, acum aşează bemoli. Rămâne, oricum, un furnizor de poezie bună, meditativă şi e bine să-l creditäm în continure. Vrâncioaia poate fi mulțumită; unul din feciorii ei sfințeşte locul. Ion Panait a descoperit Calea spre Emaus şi-o străbate în foeton persan cu toată recuzita motivelor la vedere. Este un clasic îmbrăcat în geacă şi blugi.

Cuvânt de despărțire

Intristată adunare,
Indoliată famile,

Omul este ca iarba pământului. Viața lui ca floarea câmpului.Răsare, înfloreşte, rodeşte şi se scutură la primele sminteli clinice.Avem aici patru verbe, patru momente de viață şi patru trepte referențiale.

Dintre ele, Ion Panait a ținut în grație fluidică şi nereprimată actul rodirii, căci a ars permanent ca o torță la templul poeziei, a ars într-o dăruire desfoliată şi cu toată ființa sa liliană Ultimul florilegiu **In amurg, mai târziu, ca de obicei** a fost o mare surpriză pentru cei familiarizați cu maniera poetică a lui Ion Panait. Era altceva. Poetul adoptase o manieră care-i fractura stilistica sa obişnuită. Abandonase stilul evazionist, abscons şi încețoşat.

Celor familiarizați cu creația sa nu le-a fost greu să înțeleagă că florilegiul în discuție ipostazia şi un cântec de lebădă. Predomina starea de melancolie, de nostalgie, de împăcare cu lumea şi cu sine, cu destinul său. Înțelesese că a venit vremea să-şi schimbe obiceiurile şi ritualurile. Şoimul de altădată se simțea împins spre marginile vieții. Înțelesese tot mai clar sem-

nele de toamnă timpurie, ninsorile cu frunză de iederă, galopul timpului că moartea izvorând de pretutindeni/ ne-alintă în cavalcada norocului.

Presimțea că moartea îl trage spre prăpăstiile neantului nesățios, dar se amăgea cu un rest de vitalitate, care-i dădea nădejdi de salvare şi înzdrăvenire Fire sănătoasă de fiu al satului Piscu, obişnuit cu greutățile şi nefericirea nu se speria de fleacuri aleatorii. Momentele mai dificile din viață făceau parte din decorul obişnuit.

In cadrul reuniunilor scriitoriceşti era un excelent catalizator. Stia să unească, să adune la un loc, să găsească elementele de sinergie şi de armonizare, de emergență, de îngăduință. Prea era convins că între oameni se întâmplă toate ca să se mai împotmolească-n nimicuri.

Toți ni-l doream prin apropiere şi ne simțeam bine în preajma lui, iar el ne învăluia c-o privire ageră şi cu dorința de a menține lucrurile sub control, în firesc şi-n deplină normalitate. Nimic nu scăpa atenției sale vultureşti şi mângâietoare O eventuală mică defecțiune de organizare într-o acțiune spirituală mai complexă căpăta dimensiuni catastrofice. Nu c-ar fi reproşat ceva organizatorilor, ci în sensul că punea umărul, se zbătea, şi nu da în vânt, se liniştea până când nu vederea restabilită normalitatea.Avea un cult pentru lucrul bine făcut şi bine împănat cu simțire.

Avea o voce de aur şi multă vreme s-a completat fericit cu Mitică Pricop. Impreună confiscau toată atenția asistenței, apoi, când n-a mai avut partener pentru continuarea duetului, a trebuit să ia totul pe cont propriu. Il iubeam şi mai mult căci ipoteca şi ceva din amintirea celui dispărut înainte de vreme.

Ce bogăție de om! Câte nu ne spuneam în

lungile noastre convorbiri telefonice! Si câte proiecte au rămas ne-mplinite!

Noapte bună dragul nostru şi Dumnezeu să-ți aşeze sufletul prin apropiere Sa. Fii sigur că vei dăinui în amintirea noastră şi-ți vom păstra o pioasă recunoştință pentru felul cum ai brăzdat ogorul literelor româneşti

Dumnezeu să-ți ierte păcatele făcute cu voie sau fără de voie, cele ce-au rămas nerăscumpărate prin forța verbului tău mântuitor!

Virgil Panait – poetul în glisaj aforistic

De ceva vreme, împart cu Virgil Panait drumuri lungi de Bacău – ca membri ai aceleiaşi filiale scriitoriceşti. Împărțim acelaşi habitaclu automobilistic şi sporovăim de unele la ducere şi de altele la întoarcere. Trăncănim ca să treacă timpul.

Ne respectăm punctele de vedere, deşi, în ceea ce mă priveşte multe din atitudinile lui mă enervau şi mă ulcerau prin tezismul lor desuet. Ştiu să respect opiniile confraților, dar în subconştient s-a instalat, vrând-nevrând o rezervă, o prudență, o îndoială.

Acesta e omul, trăitorul în imediat, dar scriitorul, cel ce dă seama de fenomenologia trăirii este altceva. Scriitorul priveşte lumea şi viața din pergola unui alt azimut şi din înfioararea unei alte perspectivări.

Cartea lui Virgil Panait, cu un titlu imposibil, **„De ce avem dreptul să-l dăm în judecată pe Dumnezeu"** (Editura Andrew, Focşani, 2007) are multe similitudini cu volumul lui Theodor Codreanu, apărut cu ceva timp în urmă, „Fragmentele lui Lamparia". Este o carte de idei fracturate, de aforisme, de maxime şi cugetări esențiale – gen cu mare trecere de la presocratici la Rochefoucauld şi la Schopenhauer.

Poetul Virgil Panait încearcă şi el subtilitățile genului fragmentat şi nu se poate spune că n-o face carbonic, galvanic, glazurat şi cu toate semnele înțelepciunii la cheie. Se ştie că autorii recurg la travaliul gândului fragmentat după cumularea unei experiențe de viață, la o vârstă a senectuții. Nu este o regulă. Mulți autori au cochetat cu exigențele genului aforistic la vârsta marilor elanuri creatoare şi în paralel cu lucrările reprezentative; dar la fel de mulți autori au descoperit

exigențele genului aforistic târziu, după epuizarea celorlalte resurse scriitoriceşti.

Virgil Panait este un autor tânăr (şi prolific), care n-a considerat necesar să aştepte vârsta senectuții pentru a-şi arăta aptitudinea de a gândi aforistic, în maxime şi cugetări. La drept vorbind, aforismul este o operă nedezvoltată, o operă rămasă în stadiul intuiției şi poate reflecta lumea aşa cum un bob de rouă poate reflecta universul. Pentru George Benard Shaw, bunăoară, aforismul reprezenta osatura lucrărilor sale dramatice. Conceput sub formă paradoxală, el alimenta răsturnările de situații şi făceau deliciul spectacolului scenic. Modalitatea s-a păstrat şi-o putem întâlni la toți autorii de aforisme de la noi. Numărul lor a devenit aşa de mare c-ar putea legitima un gen distinct al creației literare. Am amintit mai sus de Theodor Codreanu, dar şi C. D. Zeletin, Vasile Gavrilescu şi încă mulți alții continuă o îndeletnicire căruia Blaga îi conferise maiestate, excelență şi rigoare oximoronică. În Tecuci, după Ghica Vasile, care a dat peste bord toate ratingurile de popularitate, au apărut o avalanşă de cugetători ocazionali, dornici să dobândească şi ei gloria de cărturar local. Amintesc aici pe Costică Oancă, pe Vasile Sevastre Ghican, a căror producție nu se ridică nici pe departe la performanța înaintaşului lor.

Există mai multe modalități de a realiza aforisme. Calea cea mai productivă pare să fie cea a paradoxului, aşa cum l-a definit G. B. Show – *părere care se deosebeşte de cea curentă şi uneori vine în contradicție cu bunul simț*. De aici provine şi implicatul ironiei, a tendinței de a lua în răspăr înțelesurile acceptate unanim ca statornicite definitiv. Sarcasmul nu este străin de exrcițiul modului ponens şi polens din logica aristotelică.

Dintre mijloacele principale de construcție a

aforismului, cea metaforică, prin care adevărurile vechi şi recunoscute sunt reconfirmate prin transpunerea lor într-o partitură transfigurată, pare să aibă o anumită prioritate. Destul de frecventă este şi calea bătătorită a comentării unor prescripții morale cu valoare de postulat, dar sunt şi multe enunțuri celebre sau ocazionale reluate sub forma unor comentarii concise, reduse la sâmburul înțelesului lor genuin şi propuse ca îndreptar, ca norme de conduită şi comportament referențiale pentru viața comunitară.

Virgil Panait s-a încercat în toate modalitățile de şlefuire a gândului concentrat. Multe din aforismele sale îl au în centru pe Dumnezeu, cum arată şi titlul şi n-aş zice că toate acestea ne găsesc într-o ipostază partizanală. Sunt în lumea aceasta şi probleme cu care nu e bine să glumim. Dumnezeu, religia, credința strămoşească sunt probleme tabu şi nu trebuiesc luate în răspăr numai aşa, din dorința de a şoca şi de a lua în răspăr ceea ce lumea a admis din totdeauna ca lucru statornicit definitiv. Cunosc maniera postmodernistă de repudiere a reperelor bine înțelenite în conştiința publică, dar excentrismul trebuie să aibă o limită. Avea dreptate Dostoievski, dacă Dumnezeu nu e, atunci totul e permis şi posibil. Autorul nostru pare căzut din această paradigmă. *„Curiozitate: Oare cum ar arăta o icoană înfățişându-l pe Dumnezeu masturbându-se ?..." (p.86)* sau *„Alt cap de acuzare în procesul ce i-l voi intenta lui Dumnezeu va fi acesta: genocid. Pe lângă El, un Hitler, un Stalin, un Saddam Huseim sau un Ceauşescu au fost nişte bieți copii nevinovați..." (p.87)*.

Scriitorul nu pare interesat de spiritul jertfei şi de mântuirea prin suferință. *„Al treilea motiv pentru care l-aş da în judecată pe Dumnezeu ar fi sadismul de care a dat dovadă: a privit cu sânge rece la răstignirea lui Iisus,*

lăsându-i pe criminali să-şi facă treaba nestingheriți" (p.19). Şi încă unul: *„Al patrulea motiv pentru care l-aş da în judecată pe Dumnezeu este discriminarea sexuală: spre deosebire de om (căruia i-a dat câteva clipe), el i-a oferit porcului 30 de minute de orgasm... aici chiar îmi scapă criteriile, Doamne!" (p.34*). Mai sunt şi altele.

Fragmentarismul lui Virgil Panait a devenit o obsesie. Unele aforisme sunt simple decupaje din ziare, pe care le reproduce neprelucrate. *„Sătucul Campillo de Ranas din Spania are, din 170 de locuitori, 40 de homosexuali, inclusiv primarul... Nu se ştie nimic despre preot şi clopotar" (p.24)*. Sau *„Aflu că un bărbat stă internat în spitalul Elias din Bucureşti din anul 1968, adică de ...38 de ani. O viață de om. De ce, Doamne?" (p.92)*

Oricum, ca orice carte de aforisme, şi volumul lui Virgil Panait este o lectură plăcută şi instructivă. Autorul se dovedeşte un cititor harnic şi meticulos. Trăieşte viața cultural cu adevărat şi este racordat la un sistem de lecturi diferențiate din care îşi selectează materialul aforistic pentru a da seama de vraiştile acestui veac. Cartea nu este chiar o lectură de vacanță, ci una tulburătoare şi gravă despre nebuniile acestei lumi, despre dinamica ei, care, uneori, depăşeşte capacitatea noastră de adaptare şi înțelegere. Nota ironică nu este decât pojghița dulce sub care se ascunde amărăciunea din conținutul pastilei.

George Pătrăşcanu.
Inițierea în tehnica zeflemelei

Nimic din înfățişarea epigramistului George Pătrăşcanu nu ne previne şi nu ne atenționează cu ceea ce clocoteşte în adânc. Guraliv, bonom, hâtru şi mereu pus pe glume, pe şotii, pe zeflemeli, pare un flecar versatil, mereu cu verbul imprevizibil, mereu pus pe haz sau pe replică promptă, caustică. Impresionează prin spontaneitate şi prin uşurința cu care improvizează replici, atunci când se-ntâmplă să fie provocat, Ține la glume şi nu rămâne niciodată îndatorat celor ce-l înțeapă. Are replică şi ac pentru orice provocare.

Într-o împrejurare, m-a adus cu maşina, de la Odobeşti. Era o noapte de toamnă târzie, cu luna ascunsă după nori şi cu carosabilul umed, instabil. Eram, cred, singurii mohicani întârziați pe nişte drumuri necunoscute. Ne abandonasem cu toții şoferului George Pătrăşcanu, care ne asigura precum surugii poştalioanelor de altădată: „Nu vă temeți domnilor că sunteți cu mine. Puteți dormi. Vă trezesc eu când voi dejuga în fața blocului". N-am adormit. Nici nu se putea, George ne-a oferit tot drumul un recital de sărbătoare. Ne-a cântat, ne-a recitat epigrame, ne-a ținut într-o trezie continuă. Îl îmboldea cu subtilitate nedisimulată Constantin Ghiniță şi Paul Iliescu – şi ei puşi pe flecăreală şi şolticării. Atunci am văzut ce dumbravă de om este epigramistul nostru – şofer şi ce talente multiple îl încearcă! Ulterior, am mai avut ocazia să mă conving că George Pătrăşcanu este, într-adevăr, un menestrel rafinat, catalitic şi poate personaliza o întâlnire, o agapă, o reuniune.

Am vorbit despre omul George Pătrăşcanu, dar

epigramistul? Dar poetul? Nu ştiu dacă s-a aplecat cineva mai atent asupra scrisului său; sigur este că prietenul nostru se găseşte la început de drum, c-a intrat mai târziu în lumea cărților şi are de recuperat destule întârzieri.

Cartea pe care mi-am propus s-o prezint în aceste rânduri „Epigrame şi catrene" (Editura Raluca, Buzău, 2007) reprezintă debutul editorial al autorului şi poartă pecetea începutului, a căutărilor, a dibuielilor. Ea conține, cum arată şi titlul, epigrame, adică fulgurații ale gândului împregnate de un sâmbure umoristic, caustic, hazos. Acolo unde esența ironică lipseşte, versurile ies din rețeta clasică a epigramei şi decad în condiția de simple catrene – idei disparate şi organizate într-o anumită ritmică. Fireşte că nu sunt adeptul unor asemenea combinații improvizate, care dau impresia că autorul şi-a făcut ordine prin sertare şi-a adunat tot numai pentru a face de-o carte.

În general, cărțile de epigrame nu sunt masive şi nu sperie prin numărul de pagini, aşa că autorul putea fi mai răbdător şi mai scrupulos în pritocirea debutului său livresc. Debutul e unic şi nu trebuie forțat de dragul, vorba lui Arghezi, dorinței de a-ți vedea numele adunat pe-o carte. Un autor poate aduna, într-o viață, un mare număr de cărți, dar debutul e unic şi nu trebuie să ne fie indiferent pe ce poartă intrăm în universul cărților. Sunt scriitori care şi-au pregătit aşa de bine debutul că nu s-au mai putut ridica ulterior la înălțimea primelor înjghebări livreşti sau, mai curios, unii (precum Giuseppe Tomasi di Lampedusa) n-a mai găsit necesar să continuie travaliul livresc.

M-am prelungit mai mult pe această idee a debutului tocmai pentru a convinge de sfințenia momentului şi de nevoia bunei lui pregătiri. George a ales

această combinație struțo-cămilească (a poeziei cu epigrama) pentru a alcătui o plachetă. Procedul nu mă câştigă printre partizani, dar nici nu-l repudiez ca pe-o dramă. Autorul are destul timp să-şi repare pripeala începutului prin alte lucrări convingătoare şi unitare sub aspect conținuitistic.

Am citit cu atenție rândurile post-fațatorii semnate de prietenul Constantin Ghiniță şi subscriu la multe din părerile sale; autorul m-a cucerit şi pe mine cu „debordanta sa naturalețe". Ceea ce Păstorel Teodoreanu le mărturisea gardienilor, că face epigrame aşa cum găina face ouă, se potriveşte şi prietenului nostru; verva sa epigramatică este aşa de nestăvilită că poate aduce în registru zeflemistic orice fapt de viață, orice întâmplare şi orice beteşug omenesc. Iată o epigramă intitulată „Ah...popasurile" cu extractul umoristic preluat din suprasolicitarea multiplelor înțelesuri ale lexicului:

Merg ținându-se de mână
Pân'ajung la un popas
El o roagă să rămână
Şi-uite-aşa ea a rămas

Şi încă una dedicată celor cu aplecări bahice:

Că adevărul e în vin
Îmi impune-o întrebare
Dac-o să mai beau puțin
Îmi ajunge o cărare?

Sunt, desigur, lucruri drăguțe pe care sunt sigur, cititorii le vor gusta cu candoare, cu amuzament, cu încântare.

Ar trebui totuşi văzut, de unde-şi extrage autorul grăuntele umoristic şi cât de generoasă este partitura motivelor furnizoare de subiecte satirice? Evident, autorul cultivă calamburul, contrapoziția, aple-

carea bahică şi alte metehne umane cu încărcătură zeflemistică. Cam puțin. Unele sunt ocazionale, inspirate de anumite incidente, cum ar fi cea dedicată lui Ion Croitoru care a publicat în patru numere consecutive ale „Gazetei de Vrancea" aceeaşi epigramă. Iat-o!

De doreşti ca epigrama-ți
S-o-nvățăm pe dinafară,
Nu-i nevoie ca s-o publici
A doua şi-a treia oară!

Despre catrene ce să spun? Sunt cumințI, pline de cumsecădenie, dar fără nerv, fără greutate metafizică şi fără adâncimi ale gândului până în straturile magmatice, acolo unde se originează fenomenele de conştiință.

Altminteri, desigur, îi urăm lui George Pătrăşcanu un călduros bun venit în rândul autorilor de carte şi-l asigurăm de atenția noastră statornică şi dezinvoltă.

George Pătrăşcanu – un epigramist afurisit

Am mai avut prilejul să scriu despre el, atunci când şi-a publicat primul său volum de epigrame şi şi-a făcut debutul pe piața cărții. Spuneam şi atunci şi revin asupra ideii că George Pătrăşcanu este un epigramist ocazional, nu face din scris o obsesie, dar îi place să răspundă la provocările vieții în felul său, caustic, ironic, satiric, cu împunsături, cu umor.E un fel de Păstorel Teodoreanu al toposului vrâncean. Un fel,am spus, pentru că autorul nostru n-are nici sagacitatea şi nici ştiința înaintaşului său. George Pătrăşcanu este un epigramist care nu are un registru anume şi nici nu este interesat de un model, pe care să-l continuie cu mijloacele sale personale – ca tehnică şi ca artă. Nu cred

că şi-a pus vreodată problema felului comic în care poate fi asumată lumea, cu ce mijloace şi mai ales cu ce finalități. Căci există, orice s-ar spune un derivat comic în orice fapt de viață, dar depinde mult de aptitudinea descoperirii şi decupării lui din ansamblul lumesc în care se găseşte integrat.

Lumea evoluează prin partea sa negativă, spunea Noica. Dar cum evoluează, când răul din lume s-a generalizat şi s-a radicalizat? Când lumea s-a umplut de metehne şi beteşuguri? Probabil că este ceva adevărat şi în aserțiunea magului de la Păltiniş. Fără existența întunericului n-am putea aprecia binefacerile luminii, fără agresiunea maladiilor n-am conştientiza beneficiile sănătății, fără penitență n-am evalua cum trebuie minunile libertății, dar dacă asocierea pozitivului cu negativul într-un binom dinamic şi funcțional are o valoare indicativă , imaginea unei lumi dominată numai de o parte a lui [a binomului] reclamă anumite dificultăți de înțelegere. O lume compusă numai din pozitivitate reconsituie imaginea paradisului biblic, iar una care a adunat toate relele este imposibilă.

La prima vedere s-ar putea crede că lumea ideală pentru un umorist, lumea care să-i furnizeze maximum de pretexte compoziționale este cea infernală, dar şi cea paradisiacă poate furniza subiecte picante. Să ne amintim doar de paginile lui George Topârceanu consacrate Sfântului Sisoe şi înțelegem că pigmentul umoristic este indisolubil legat de prezența omulu, indiferent de toposul pe care-l subântinde.

George Pătrăşcanu este practic. El se conectează la defectele acestei lumi şi le ia în răspăr cu posibilitățile lui genuine. Insist asupra acestui aspect. Autorul nostru nu se interesează , şi nu s-a interesat niciodată de fundamentele teoretice ale genului

umoristic şi a epigramei în special. Nu şi-a pus niciodată problema fisurii prin care râsul se revarsă în lume şi nu s-a interesat niciodată de tehnica folosită de cei ce-.au dat strălucire genului. N-a citit niciodată nici o carte de epigrame şi n-a adoptat nici un reper ca model. şi ca îndreptar pentru perfectarea speciei.Scrie epigrame din instinct, aşa cum găina face ouă – după o formulă aparținând lui Păstorel Teodoreanu şi împărtăşită cerberilor din închisorile comuniste.

George Pătrăşcanu face epigrame aşa cum îi dictează propriul său instinct umoristic. Am avut ocazia să-l observ în situații variate, când era provocat la un dialog epigramatic spontan, fără o gestație prealabilă a răspunsului. M-m convins încă odată că are dispoziții, resurse şi aptitudini reale pentru cultivarea acestui gen literar.

Totuşi, recentul volum, *Afurisenii [*fără editură şi ISBN] nu reprezintă un salt prea spectaculos față de volumul anterior. Autorul a intrat în capcana altor scriitori care îşi centrează atenția pe debut, arătând mai puțină exigență față de ceea ce urmează ulterior. Practica aceasta nu este inaugurată de autorul nostru Ea a intrat în obiceiul multor autori consacrați. Regretăm că George Pătrăşcanu a intrat şi el în această ispită.

Altfel, se-nțelege, întâlnim şi în acest volum epigrame reuşite, cu substanță, cu tâlc, cu morală. Iată, bunăoară, una inspirată din mitologia vechii Elade; Am întâlnit ieri o Elenă Împlinidu-mi- se visul Dar ce-am văzut la ea sub trenă Nu cred că a văzut Paris-ul Sau alta având ca motiv jocul de şah; Zice NEGRU-n sinea lui/ [Puțin dezavantajat]/ De iau dama ALB-ului- Nu crezi că-l propun un pat?

Mai este ceva. Primesc din țară volume de epigrame de la mulți autori. Nimeni nu consacră o pagină

întreagă pentru numai un catren. Volumele despre care vorbesc sunt mai degrabă simple broşurele, cu un număr restrâns de pagini. Autorii lor ştiu că valoarea lor nu constă în numărul de pagini, ci în calitatea conținutului .

In rest, ce să spun? Egal cu el însuşi epigramistul păncean are virtuți evidente, dar i-ar trebui mai multă aplecare pe text, mai multă râvnă, insistență şi elaborare în procesarea umoristică a faptului epigramatic. E sigur că-l vom ține în atenție şi sub observație, câtă vreme va fi să stăm în lumină şi-n priveghere.

Dumitru Pricop, De la peştera lui Platon la cea de pe malul Lomului

N-aş zice că oferta lui Dumitru Pricop cu noul său volum de poezii "**Dumitru al Peşterii**" (ediție bilingvă) ne găseşte nepregătiți. Totdeauna l-am considerat bântuit de temerități insolite şi nu m-ar mira dacă într-o zi s-ar apuca să astupe genunea Mării Negre cu stâncă adusă din Munții Carpați. Nu c-ar avea puteri taumaturgice – dar ştie să conjuge verbul „a putea" până îi extrage toate funcțiile active şi tămăduitoare.

Asemeni pustnicului săvârşit în apele Lomului, poetul vrâncean priveşte lumea dintr-o peşteră, alta decât cea plăsmuită de Platon. Din ea, din peştera Sf. Dimitre cel Nou, nu se mai vede lumea părelnică, a umbrelor şi deşertăciunii, căci se repliază într-o stare de meditație balsamică, de capăt de drum, de nou început. „*Ia-ți de la capăt uneltele/ visul, zborul, meşterii/ scoate-ți stelele din strigăt/ Dumitre al Peşterii// Peste vârstă-ți cad petale/ semn că-n frunte-i încă loc/ de imperiul neodihnei/ celor fără de noroc*" (*Violon d'ingres*).

Litaniile lui Dumitru Pricop încifrează un drum spre virtutea creştinească, un drum anevoios, cu oprelişti şi scrânteli – cele mai multe provenind din statutul nostru filistin, predispus, adică, la ispite şi tentații. Răul nu este în afară, ci în noi, în carcasa de lut ce-o purtăm nevralgic prin lume şi ne trage spre păcat. „*Depărtate Doamne, ce frumos trup am/ cum să poată-nchide-n el o lighioană/ cum să uite-n urmă Omul care i-am/ zugrăvit în aştri ca pe o icoană?!// Depărtate, Doamne, trupul de-i pătat/ e pătat cu glasul lebedei ce cântă/ când prin sânge încă pofta de păcat/ cu vampirii clipei se mai ia la trântă// când femeia lasă țâțele pe gropi/ încălzind*

zăpada dragostei pe uliți/ trupul meu alungă ceața peste plopi/ sfâşiat de fiare, sfârtecat de suliți// Depărtate, Doamne, trupul meu de timp/ cum să nu-i duc cerul dincolo de cruce/ când numai cu viața aş putea să schimb/ hainele acestea ce-or să se usuce". (În grădina Ghetsimani).

De fapt, aceasta este marea dificultate a poetului: cum să adăsteze în peştera pustnicului cu povara patimilor dobândite în Peştera lui Platon? Osârdia noului început de viață – sincer, curat şi catarctic – este îngreunată de lestul aluvionar cărăuşit din lumea facticității şi ispitelor. Din străfunduri se aud, parcă, strigătele cu care Zaratustra întâmpină gloata din piață: "voi ați parcurs drumul de la viere până la om şi a rămas încă mult din vierme în voi", dar cum poate poetul, chiar după ce a parcurs drumul dintre cele două peşteri, să se sustragă contingentului şi diluviunii firii, când atâta vreme a viețuit în ispitele ei şi în desfătările cărnii? Sigur finalitatea poetică e diferită de cea propusă de Nietzsche; nu supraomul este scopul transgresării firii, ci suprafirea. Pentru aceasta însă se impune lepădarea de lume şi de plăcerile ei, - încercare realizabilă numai de cei ce-au gustat din ambrozia suferinței.

Numai? În cazul acesta poetul, care s-a zvârcolit în toate nebuniile patimii, este şi cel mai aproape de cer. El se poate conexa suprafirii nu prin ieşirea din fire, ci prin transfigurarea ei. *„Voi nu vedeți?! În cel ce va sfârşi/ s-au tălmăcit cu misticile table/ şi Moisele bătrân şi putred – şi ascetul lyrei frânt lângă silabe" („Dincolo de spectacol").*

Cartea este bilingvă şi trebuie să subliniem excelenta echivalență franceză datorată lui Constantin Frosin precum şi ilustrațiile de bun gust semnate de Alexandru Cucereanu.

Cu noul său album, Dumitru Pricop ne-a arătat cât de fericit poate fi turnată în octavă modernă o temă tradițională ca aceea a credinței noastre strămoşeşti. Cred că Nichifor Crainic ar fi fost atât de mulțumit de emulul său vrâncean c-ar fi sugerat preoțimii s-o citească în amvon şi mulțimii s-o murmure în timp ce-şi aşteaptă rândul la cuminecătură.

Dumitru Pricop,
Poetul ca un munte de patimi

Adunând un număr de ani, nu contează câți, poeții nu au vârstă, vrânceanul Dumitru Pricop s-a hotărât, iată, să-şi adune învăpăierile de pe unde le-a risipit şi să le sedimenteze într-un volum bilanțier care să-i confere distincție şi identitate printre cei stăpâniți de patima verbului înaripat. Căci poezia, înainte de toate, înseamnă o stare ceremonioasă, de exaltare nereținută, de trăire afectivă, pătimaşă şi explozivă ce nu stă la îndemâna oricui, ci doar celor hărăziți să se vlăguiască în galanteriile sublimului şi-n incantațiile inefabilului prin punerea verbului în straie de sărbătoare. În azimutul acestor stări genuine şi emerveiante se situează el, poetul, dornic să locuiască „în chip poetic" şi să sfințească locul cu sensibilitatea lui mistuitoare, o sensibilitate ruptă din ostroavele cerului, dar trecută prin jăratecul patimilor sublunare. Mai ales patima, „sucul învietor al gândirii", cum o considera Eminescu, are o „putere de producțiune" ce nu poate fi istovită decât cu recuzita harului poetic.

Poet prin naştere şi prin fiecare pulsație moleculară, Dumitru Pricop este deja un nume respectat în lirica românească. Om de munte, cu o zestre nativă

bine vitaminizată, a-mprumutat câte ceva din masivitatea refiefului stâncos şi şi-a proiectat izvodirile pe un ecran panoramic dizmărginit, cât să cuprindă comuniunea dintre om şi geografia pe care-o răsfrânge.

Pentru poet, ființa muntelui este la fel de patimaşă ca şi omul. Semeția, miracolul existării, singurătatea ciclopică, duritatea de cremene şi comuniunea cu Cerul sunt însuşiri care circulă prin măreția omului şi a masivului de granit ca printr-un sistem de vase comunicante. Dar nu oricum, ci unidirecțional, ca o despovărare, ca un transfer din spre masivul inert spre frăgezimile trestiei gânditoare. Ce este omul decât o ființă împătimită, strângătoare de patimi, de trăiri, pasiuni şi dorințe pe care le asumă inițiatic, treaptă cu treaptă, până când acestea capătă carnația şi masivitatea muntoasă?

Dumitru Pricop şi-a început travaliul poetic în 1978 cu „Patima muntelui" (Editura Eminescu) şi-a ajuns, după un sfert de secol de învăpăieri calofile, la antologia „Muntele patimii" (Editura Premier, Ploieşti, 2003). Drumul de la debut la antologie, cu toate haltele sale livreşti, nu este nici al ascezei (deşi are înțelegere pentru vredniciile tizului său din peştera Lomului, Sfântul Dimitrie cel Nou) nici al prăbuşirii şi pierzaniei, ci unul al omenescului – cu înălțări şi căderi, cu iluzii şi deceptii, cu tentații şi înfrânări. *„întotdeauna omul e un munte / cum poate fi la fel de bine fiara / strivind în dinți pe cei ce vin să-nfrunte / ceața în zori ori tunetele seara / e-o-nverşunare surdă şi amară / nici morții-n racle nu-s mereu cuminți / şi-adesea ies să caute pe-afară / bucăți mai mari de țară prin părinți // Nu ştii nicicând cât suflet laşi cetății / dar viața dintr-o arcă-n altă arcă / prin rădăcinile eternității / cu vina tuturor de-a fi se-ncarcă („Rădăcinile eternității").*

E un miracol aici, pentru că muntele pentru noi a fost, deopotrivă, cetate şi catedrală în care spiritul românesc s-a zidit şi s-a depozitat de vremi şi de aluviuni alterante. Nu te poți considera decupat din peisajul muntos fără şă-ți asumi ipostaza de coloană şi de cariatidă a bolții sub care s-au trudit strămoşii de la descălecare încoace. Numai omul de munte ştie cât contează relația fraternală şi indiviză cu tărâmul stâncos, cât de binefăcătoare pentru om şi istorie poate fi asocierea lui cu tărâmul pe care-l măsoară cu pasul. *„Eu trebuia să fiu c-un munte frate / să-l chem mereu în anii care mor / să guste lutul meu care se zbate / lăsând oriunde cântecul dator // Eu trebuia să fiu c-un munte frate, / părinții coborau din plânsul lui / dar n-au ştiut din clopot a-i bate/ şi-au rătăcit prin țara nimănui // Eu trebuia să fiu c-un munte frate / la fel ca el sparg stelele de cer / la fel port calea robilor în spate / la fel luminii lacrima i-o cer”.*

Într-o parabolă a „copacului de pe munte”, Zarathustra spunea că înălțimea şi arborescența acestuia se află în raport direct proporțional cu adâncimea şi ramificațiile lui subterane. Cam tot atât, cât se ridică în înălțimi, coboară şi în adânc. Dumitru Pricop ar putea să se recunoască în această alegorie. Brad stingher pe coamă de granit tatonează cerul cu evlavie de mucenic, dar îşi ține rădăcinile înfipte adânc în solul orizontului endemic din care s-a întrupat. Face de cap limpede la aghiazmatar şi priveghează să nu sentunece siniliul cerului, dar tălpile lui încă mai păstrează resturi din mâzga frământată a devenirii istoriei şi a neamului. *„Dreptul la munte fără pietrele-ntregi?! Blestemat fii, călătorule după soare, / când lumina țărânii din care cobori / nu te-a botezat în nici-o culoare…// Dumnezeu –cel trădat de cuvinte…/ Cum să încerci creanga de sus a nădejdii / când pământul trupului n-a cunoscut…/sân-*

gele, viermii, căprioarele, peştii...// dreptul la munte fără pietrele-ntregi?! Şi totuşi mi-e frate, mi-e frate,/ am strigat somnului – care de când e/ ucide în noi, fără voie, o vietate...// („Invocație somnului").

Eu nu ştiu, Dimitrie Pricop, dacă până la urmă ai aflat „muntele albastru", pe care l-ai căutat peste tot în marginile firii. Unde să-l afli? El era deja cuibărit în sufletul tău şi-l purtai cum poartă fetele busuioc descântat la sân în zilele de sărbătoare. Prea obişnuite cu mireasma lui, ele nu-l mai simt, dar feciorii erau vrăjiți, le dădeau târcoale şi le ademeneau în „patimi fără de păcat". Tu căutai „munții versului frumos" într-un loc de unde îl ademeneşe-şi deja, de multă vreme, de la obârşie, pentru a-l trece în reactivii celui mai scump borangic.

Nicăieri, ca în vecinătatea munților solemni, nu se poate învăța mai bine lecția despre modestie, nimicnicie şi zădărnicie. Ce mai înseamnă omul şi vanitățile lui pentru cel ce s-a înfiorat de sanctuarul masivului de piatră şi de veşnicia cu care a fost hărăzit? E o tânguire de Eclesiast aici, dar şi o învățătură despre ființare, cum ai deprins-o devreme, de la „munții vârstelor primare". *Ce-aş mai putea acum cerşi tăcerii?!// o lacrimă, o Mare, un Potop?/ Ai înserat Dumitre-al lui Pricop/ tot pruncul orb jertfindu-se durerii// Ai în ciolane câteva milenii/de sfinți furați de aripi şi văzduh/ mai au imensul lor ogor de duh/ în care se-ntrupau de Paşti la Denii?!// Nu le mai cer nici mila nici iertarea/ ci doar curata binecuvântare/ să-mi lase Munții vârstelor primare/ când le-am zidit în suflet întruparea..." („Autoportret").*

Cine, dintre cei ce-au cochetat odată cu masivul şi grandiosul, se mai sperie de micile țâfne şi vindicații de pigmei? Ți-ai asumat atât de multe din patimile muntelui c-ai devenit, tu însuți, un munte de pa-

timi. **Într-un fel,** probabil, te-ai împlinit, încheind un ciclu de zbatere cosmică după aceleaşi ritualuri străvechi, moştenite de la cei dragi strămutați în luceferi. *„Mi-ai vorbit, bătrâne tată, / despre munți întâia dată/ când mi i-ai lăsat pe umeri/ vrând prin stele să mă numeri.../ (Florile năşteau petale/ cât lumina umbrei Tale!)// Crengi de brad la căpătâi/ mi-au vegheat somnul dintâi/ şi izvoare lucitoare/ şi lebede surioare.../ (Florile venirii Tale/ din icoanele natale...) //Apoi, înflorindu-mi anii,/ te priveam prin bolovanii/ ce se aşezau la case/ tălpi cât munții mei de groase/ (Casele zidirii Tale/ în metale ireale:...). („Requiem”).*

Am spus într-un fel, Dumitre al lui Pricop, al Muntelui şi al Peşterii, căci tu nu aparții doar celor ce-au fost (şi s-au petrecut), dar şi celor ce suntem (şi petrecem), şi celor ce vor veni (să petreacă). Numai tu, solomonar nevolnic şi fără prihană, logodit cum te ştim cu cremenea muntelui, poți să transformi piatra în azimă şi să ne-o împarți în zilele duminicale, odată cu tălmăcirea învățăturilor din predica de pe munte. Numai tu, copil lilian al muntelui, poți încovoia osia cerului înspre partea noastră de destin pentru a ne vindeca de îmbufnări şi de imposturile existării. Cu tine sau în preajma ta nu se poate face figurație. Cum să fii fățarnic cu un munte, fără prețul căderii în nesăbuință şi în vertij? Nu ştiu dacă suntem mai bogați lângă tine, înziditule în veşnicii dar ştiu sigur că în preajma ta se simte mai puțin sărăcia şi aiurelile acestei lumi. Dacă-i adevărat, ce se spune, că jumătate din pâinea poetului e sfințită, cea împărțită de tine e sfințită în întregime.

E târziu, Dumitre de Pricop, nu ne mai putem replia în fiorii altor convingeri şi credințe. Ne-am învățat cu tine şi rămânem în solidaritate. Ştim noi bine că „alt munte-n loc ne-ar întâlni săraci”.

Decupez, din noianul întâlnirilor mele cu Mitică Pricop, câteva momente mai semnificative – aşa cum s-au derulat în timp şi s-au sedimentat în memorie. Nu este defel o operație uşoară, pentru că relațiile mele cu Mitică au fost diluvice, fără goluri sau întreruperi umbroase. Îl simțeam aproape chiar şi atunci când eram departe unul de altul. Ştiam că există şi-i simțeam prezența permanent, prin remanență. Avea atâta încredere în mine că mă gratula cu toate superlativele. Când mi le spunea în față, îl temperam tăios şi-l aduceam în cadrele fireşti ale relativității, dar aflasem că se exprima la fel şi în alte împrejurări şi multă lume se uita la mine cu un ochi interogativ: „ce-o fi găsit, Doamne, Mitică, la omul acesta aşa anodin?" Ştiu că i-am reproşat în mai multe rânduri această tendință hiperbolică, dar Mitică a rămas neînduplecat şi nu şi-a mai revizuit niciodată opiniile referitoare la mine.

De fapt, m-a împovărat c-o emblemă pe care nu ştiu dacă o merit şi o pot duce după aşteptările lui.

Dar revin; relația mea cu Mitică nu-i constituită din momente distincte, ci a avut un caracter pantareic. Cum să disociezi fragmente dintr-un fluviu a cărui esență este tocmai curgerea? Ne telefonam aproape zilnic şi ne țineam într-o comunicare directă şi permanentă.

Sub lectură. Când l-am cunoscut pe Mitică şi în ce împrejurări nu mai ştiu, dar impresia mea este că ne-am ştiut şi ne-am căutat din totdeauna. În orice caz, atunci când ne-am aflat „față în față" am ştiut amândoi că nimic din ceea ce presupune viața nu ne mai putea

despărți. Spun Viața, pentru că moartea nu intra în calculele noastre şi, vai! – zăluda-a ținut să se revanşeze şi să ne despartă înainte de a ne încheia proiectele noastre comune. Câte nu plănuisem şi câte idei au rămas în suspensie!

Am început să-l citesc târziu, odată cu volumul „Dumitru al Peşterii". A fost o revelație. Am scris despre carte în revista „**Porto Franco**" din Galați. La scurt timp după apariția cronicii, mi-a telefonat să-mi spună că a plâns la lectura ei. Îl ghicisem. Am înțeles că chiar dacă nu se arăta un fanatic ştia drumul spre Emaus. Nu bătea cărările bisericii, dar căuta să le mențină curate, nemaculate de manifestări ipocrite şi fariseice. Avea, cu Divinul, o relație tainică, personală. Cu naturalețea lui genuină n-ar fi acceptat în ruptul capului să-şi expună simțămintele pe tarabă şi să facă figurație de drept credincios. Avea multe afinități cu pustnicul ceşi făcuse sălaş pe malul Lomului şi privea la el cu un ochi, celălalt fiind conectat la miracolul Peşterii lui Platon. Pendula între două peşteri.

Bietul Mitică! Era aşa de fericit la lectura rândurilor mele înfiorate că n-a mai făcut economie de superlative. Într-un fel, mi-a pus în cârcă o povară care mă responsabilizează şi ori de câte ori iau pixul în mână mă gândesc la el ca la un reper pe care nu trebuie să-l dezamăgesc.

27 noiembrie 2005. Convocare la Tigăneşti. Zi însorită de toamnă întârziată, cu plafonul cerului ridicat sus, în înălțimi. E o duminică frumoasă, poate ultima din acest an care se anunță frigurosă şi uscată. Ora 15.00 –momentul cel mai greu din zi, când poți fi cuprins de acedie, de enui, de melancolie improductivă sau de tristețe mănăstirească. Este ceasul cel mai

greu pentru călugării din aşezămintele monahale care stau cu ochii pe fereastră şi cu privirile-n gol într-o aşteptare vagă, când lumea reală se volatilizează, îşi pierde substanța şi consistența, iar gândurile negre pot lua în stăpânire firava subiectivitate umană.

De pe hol telefonul țărăie insistent. E Mitică. Îi este dor de mine şi mă convoacă de urgență la conacul din Țigăneşti. Aşa-mi spunea de fiecare dată când ajungea în livada conăcheşteană, dar acum mi se părea c-o face mai insistent, aproape imperativ. „Vin cât pot de repede," i-am spus şi m-am grăbit spre ieşire.

Pe Mitică îl găsesc afară, la o masă aşezată sub bolta desfrunzită. Ici-colo mai atârnă câte-un strugure stafidit suspendat ca un candelabru învechit şi neconectat la priză. La picioarele lui, Serena se gudura bucuroasă de revedere.

Lângă Mitică se mai află şi poetul Marin Moscu, pe care îl văd prima dată. Sunt singurii rătăciți în toată pustietatea conacului şi a parcului ruginit. Nu mai e nimic din zarva de altădată.

Înțeleg repede despre ce este vorba; prietenul său, autor a cinci volume de poezii, are nevoie de o cronică desfăşurată pentru a-şi depune dosarul de primire în Uniune. Evident, geanta mi se burduşeşte cu toate volumele poetului de la Ploscuțeni. Recunosc în rugămintea lui Mitică aceeaşi generozitate nemărginită şi dorință de a face bine. N-a existat în lumea aceasta om care să aibă nevoie de Mitică şi el să nu-i iasă în întâmpinare. Ştiu că mulți dintre cei pe care i-a ajutat l-au ignorat şi uitat începând cu a doua zi, dar faptul în sine nu l-a descurajat şi nu l-a deturnat din dispoziția sa mărinimoasă. Mitică n-a aşteptat niciodată recunoaşteri de la cei pe care i-a ajutat. O făcea pentru că aşa-i cerea borangicul sufletului său angelic.

10-11 decembrie 2005, Salonul Dragosloveni. Invitația mi-a venit pe neașteptate şi ca orice om bine așezat în rânduială am ajuns în Focşani mai devreme. Până la începerea manifestării mai erau câteva ceasuri bune, timp suficient să flanez pe caldarâmul străzilor pustii. Vreme rece, închisă. Dinspre munți se pornise un vânt subțire care zburătăcea frunzele uscate şi le depozita în troiene stranii şi ipohondrice.

Rog un taximetrist să mă basculeze la faimoşii „doi stejari". Ghinion. De Mitică nimeni nu ştie nimic.

Câtă naivitate! Cum să nu-mi dau seama că toți cei pe care îi căutam trebuie să fie adunați undeva, la o prefațare relaxată! La „Unirea" găsesc, într-adevăr, masă mare. În capul ei trona Mitică îmbrăcat într-un plover de lână alb ca neaua. Colocvial ca de obicei este centrul de atracție. Pare un Adonis scăpat în Grădina Hesperidelor. Era într-o vervă neobosită şi toată lumea îl asculta cu smerenie, căci Mitică ştia să inducă acel confort al audiției receptive, care nu elimina şi nu umilea pe nimeni pentru că îți lăsa loc pentru reacții. Te obliga chiar, şi prin aceste exclamații te simțeai coparticipant la festin. Ne simțeam bine în această condiție de audient, mai ales că nici verva preopinentului nu dădea deloc semne de istovire.

Ştia să pună ideile pe bigudiuri, să le împodobească şi să le ornamenteze, să le servească sub formă crocantă şi, prin asta, să-şi țină companionii în priză, în atenție, în bună dispoziție. Totul la el era natural, firesc, genuin şi repudia cu metodă impostura, poza, figurația. El m-a făcut să înțeleg că egalitatea de şanse nu este deloc o garanție democratică, ci mai mult un pretext pentru a descoperi inegalitatea de la natură. Ceea ce lipseşte din zestrea originară nu se poate recupera prin marcotaj şi nu se poate compensa prin im-

provizații.

Opera Omnia. În decembrie 2004, Filiala din Bacău a Uniunii Scriitorilor i-a decernat premiul Opera Omnia pentru întreaga sa creație literară. Evenimentul a fost complinit cu apariția masivului volum antologic „Patimile muntelui" – o alcătuire cuprinzătoare în care erau semnalate principalele etape ale creației lui Mitică Pricop. Sărbătoritul şi-a marcat evenimentul la conacul de la Țigăneşti în prezența unor invitați de seamă şi prieteni de inimă – cu toții slujitori fastuoşi la templul verbului înaripat.

Venise de la Târgovişte Grigore Grigore, de la Brăila Aurel M. Buricea, de la Ploieşti, Nicolae Dorel Trifu şi încă multă lume care a ținut să fie alături de Mitică la acel ceas sărbătoresc. Făceam coadă la el să-l îmbrățișăm, să-l felicităm şi să-i urăm multe alte împliniri în planul lirismului. Mi s-a părut atunci că Mitică asistă la apogeul gloriei sale. M-am convins încă odată cât de iubit era printre confrații săi de idealuri poetice, asemeni unui voievod întors glorios de pe câmpuri de luptă, ne binecuvânta cu aceeaşi generozitate cunoscută şi ne încredința că şi noi, bieți ucenici la altarele Logosului, purtăm în straiță câte un baston de Mareşal. Am avut impresia că acolo, sub ochii noştri şi în clar-obscurului aburilor de țuică fiartă, Mitică îşi configurează propriul său soclu de pe care să transgreseze vremelnicia.

Spre alte zări. Despre accidentul vascular suferit de Mitică Pricop am aflat imediat printr-un concurs de împrejurări. La Teatrul Pastia se desfăşurau zilele „Duiliu Zamfirescu" şi evenimentul adunase multă scriitorime din Vrancea şi din țară. În prim –plan se situau Irina Mavrodin, Carolina Ilinca, Dumitru M. Ion, dar şi

alți scriitori amăgiți de miracolul purificării prin Logos.

Noaptea de 7 spre 8 iulie am petrecut-o la Cascada Putnei – loc ideal pentru cei ce doresc o deconectare de la devălmăşiile acestei lumi, iar a doua zi (duminică, 8 iulie, ora 10) eram deja basculați în fața Teatrului Pastia. În foaier, ne întâmpină prozatorul Gh. Mocanu care ne anunță vestea cumplită a accidentului vascular suferit de Mitică Pricop. Nu cred că se poate imagina o veste mai cutremurătoare ca aceasta. Îl rog pe Puiu Siru să mă ducă la spitalul unde este internat. Mai venise, înaintea noastră poetul Gh. Istrate şi Gh. Mocanu. Totul este dezolant şi neobişnuit. Faimoasa vitalitate a lui Mitică pare scursă şi pe cale de epuizare. Astfel este conştient, dar vorbeşte greu, fără fluiență. Îl încurajăm, fiecare cum ne duce capul. Îl asigur şi eu că se va face bine şi-l încredințez că n-o spun doar aşa, ca încurajare, ci ca un pățit care-a trecut printr-o situație asemănătoare. Sunt încercat de fugare gânduri metafizice. Suntem, totuşi, fragili şi marcați de semne clinice.

Îl rog să mă strângă de mână şi-o face cu înțelegere, cu stăruință, cu efort. Toate semnele îmi justifică speranțele de însănătoşire. „Va trebui să schimbi câte ceva în modul de viață", îi spun, şi el admite că este nevoie de puțină ordine. „Să nu-mi faci cumva vreo figură, ştii doar câte mai avem de făcut" şi, curios mă aprobă, îmi dă dreptate, consimte.

Probabil că-n subconştient mi s-au cuibărit unele îndoieli, altminteri nu-mi dau seama de ce am revenit la spital după două zile. Vorbea tot cu greutate, iar mişcările le executa mai anevoios ca înainte. Mă roagă să-i procur un cadru metalic cu care să se ajute la mers şi-i făgăduiesc că-l va avea în cel mai scurt timp. N-a fost uşor, am rezolvat-o până la urmă la Fabrica de pre-

fabricate de la Doaga.

27 iulie 2007. Scriitorul Gheorghe Neagu este la Tecuci şi-ncerc să mă folosesc de ocazie pentru a transporta cadrul la Focşani. Depăşeşte habitaclul maşinii şi renunțăm, dar profit de ocazie şi merg acasă la Mitică. Sunt consternat că după spitalizare nu se observă nici o ameliorare. Dimpotrivă, acum nu mai poate sta nici măcar la marginea patului. Any îl hrăneşte ca pe un copil somnoros care nu vrea să-şi ridice capul de pe pernă. Regăsesc la el ceea ce aş putea numi pudoare a bolii. E grozav Mitică acesta. Vorbesc cu Any despre pregătirea lui creştinească. Nu ne gândim, desigur, la moarte, dar e bine, chiar pentru viață să ne îngrijim de mântuire şi să ne-mpăcăm cu stăpânul celor văzute şi nevăzute. Mă ofer chiar să vin cu un preot de la Tecuci, dar Any optează pentru preotul parohiei care îl cunoaşte, îl prețuieşte şi le binecuvântează casa. Are dreptate. Cu Mitică mai încercăm câteva exerciții de recunoaştere. „Ce culoare are pălăria, dar cămaşa, cu ce fel de bluză sunt îmbrăcată?" Toate răspunsurile sunt perfecte şi nădejdile ne inundă chipurile din nou. Prin minte îmi trece cunoscuta exclamație a lui Neagoe Basarab: „ce este omul, Doamne, de-ai făcut pentru el atâta mărire!" Nu se poate, îmi spun, dacă s-au făcut în lume atâtea minuni, trebuie să mai fie loc pentru încă una. Motanul preferat se încolăţăceşte în jurul capului lui Mitică, asemeni unei aure întunecate. „Îi absoarbe energia negativă" îmi spune Any şi-i dau dreptate pentru că una-două motănelul se încolăceşte în jurul capului lui Mitică.

S-a făcut târziu, este ora 13 şi Mitică ne spune că ar vrea să doarmă. E timpul să plec. Ne îmbrățişăm cu căldură, ce de obicei. Aplecat deasupra lui îi simt palma grea apăsându-mi ceafa. Ies repede ca să nu mă

vadă lăcrimând. În prezența lui Mitică nu trebuie să plângă nimeni. Peste două zile va pleca la Bucureşti şi Any îmi dă numerele de mobil.

Peste două zile... Primul care m-a vestit despre moartea lui Mitică a fost Gheorghe Mocanu. Am rămas buimăcit de parcă-aşi fi primit un pumn de boxer în plină figură. Cum să cred când ştiam că toate semnele duc spre alt deznodământ? Au urmat însă alte semnale şi mi-am dat seama că Mitică a ales un alt azimut din care să ne supravegheze. Noapte bună, dragul meu, şi Dumnezeu să-ți aşeze sufletul prin preajma Lui.

Tropare pentru Dumitru

Încă nu dăduse razachia în pârgă când Doamna Murire, înzănată în găteli de mireasă nedănțuită, s-a pomenit să caute trup de fecior inocent pentru a-şi potoli hămeselile de-o vară uscată.

Cum de n-ai ştiut, Mitică Pricop, cum de n-ai intuit că toate ademenirile ei nu erau decât rele prevestiri ale intrării în haos şi neant, că himera nu purta o năframă, ci un giulgiu – punte nefericită între malurile Styxului? De câte ori ți-am spus să ocoleşti cărările cu urme de copită despicată şi să ții şleahul tău, bătătorit de buni şi străbuni, cărora le-ai purtat o sublimă dragoste! De câte ori ți-am spus că va veni o vreme când toate cele făcute se vor desface, cele legate se vor dezlega, iar cele zidite se vor nărui cu un huruit greu, lugubru şi spăimos, de catapeteasmă prăbuşită în hău!

Am tot sperat să putem dejuga într-o zi într-o parcelă de viață mai liniştită şi să-ți trec în bandă de celuloid câte ceva din întâmplările tale de viață

năbădăioasă, bântuită de patimi, de dăruiri şi de risipiri harice. Numai tu, pişicherule, ai ştiut să faci din viață însăşi Legea vieții tale. Nimic nu te-ar fi putut aşeza în convenții obediente, în noime şi scheme stereotipe.

A fost o vreme când s-a crezut în afinități elective cu izvoditorul de mir, trăitor într-o peşteră de pe malul Lomului;

-Dar unde ți-e peştera, Mitică? – l-am întrebat

-Locuiesc deja în peştera lui Platon, mi-a spus. La ce mi-ar folosi încă una?

Avea o adâncime de gând care te mobiliza pentru multă vreme. Ceea ce spunea detaşat şi colocvial, într-o doară, te mobiliza pentru multă vreme, pentru a-i surprinde toate înțelesurile subcutanate.

Când am scris despre „Dumitru al Peşterii" mi-a spus un lucru teribil, care dă măsura sensibilității sale;

O singură dată am mai plâns la citirea unei cronici despre plăsmuirile mele; când m-a recenzat Constanța Buzea.

Nu ştiu cât a fost de cucernic, dar avea ceva din bunătatea lui Iisus. N-a refuzat pe nimeni dintre cei ce-au avut nevoie de ajutor, de sfat bun şi de înțelegere omenească.

Noapte bună, Mitică Pricop, şi Dumnezeu să-ți aşeze sufletul prin apropierea Lui!

Ceremonie nocturnă fără Mitică Pricop

8 decembrie 2007, Ateneul Cultural din Focşani, Salonul Dragosloveni, ediția a 36 - a. Lume bună, scriitori, oficialități, public. În prim-plan se situează Ioana Crăciun, scriitorii Magda şi Petru Ursachi, Ioan Liviu

Stoiciu, Gheorghe Istrati, Dan Mircea Cipariu şi încă multă lume venită din cele mai diverse centre culturale din țară. Se dezbat probleme („Cine mai are nevoie de jurnalism cultural?"), se prezintă cărți, iar în pauze se fumează mult şi se consumă cafele. Pentru mulți invitați, manifestarea este şi un prilej de a-şi întâlni confrații din țară, aşa că strângerea mâinilor îmbrățişările şi pupăturile curg în forme nestânjenite. Holul Ateneului capătă aspect de şcoală aflată în recreație mare, cu elevi scăpați de sub autoritatea profilor nesuferiți.

Cum se-ntâmplă de obicei, programul se încarcă şi se prelungeşte peste limitele prevăzute în proiect; scriitorii sunt vorbăreți, analitici, despic firul în patru şi nu prea cedează uşor microfonul. Seara ne reunim cu toții la etajul opt al hotelului Unirea, unde participanții se grupează pe afinități şi pe apetențe elective. Mulți caută prezența Ioanei Crăciun, ca de obicei în vervă şi bună dispoziție. Cei grupați în jurul ei o ascultă cu atenție şi religiozitate neprefăcută. Poetul Ion Panait nu se timorează de solemnități scrobite şi-şi derulează repertoriul obişnuit. Buna dispoziție este generală şi nimeni nu se îngrijorează de ora înaintată. Sunt puțini cei ce s-au grăbit spre camere.

Trecuse bine de miezul nopții când Puiu Siru a dat semnalul ieşirii din program;

- Cine merge să servească un pahar cu nea Mitică? Întrebarea sună straniu şi cei prezenți se sfredelesc cu priviri interogative.

- Câți suntem? Zece? Mai trebuie o maşină. Nu-i nimic, vom chema un taximetru.

Ne distribuim repede pe la lifturi. Jos, doamna de la recepție sună după un taxi.

- Cine urcă la mine?

E o noapte groasă şi grea, vorba lui Arghezi.

Prin întunericul de catran, farurile croiesc un tunel de lumină gălbuie. Spintecăm liniştea unui oraş încremenit şi ne oprim în fața unor porți metalice zăvorâte. Câteva umbre fantomatice apar în bătaia farurilor şi porțile se deschid în lături, de parc-ar fi fost activate cu iarba fiarelor. Înaintăm totuşi cu fereală pentru că asupra noastră se năpustesc trei câini negri şi răi care nu prea ştiu să glumească. Mergem întins pe aleea care duce la mormântul lui Mitică Pricop. Apoi, din aleea principală facem puțin la dreapta şi încălțările ni se afundă în pământul reavăn, împresurat cu frunze uscate. Poetul Gheorghe Istrati şi poetul Nicolae Dorel Trifu îl strigă insistent şi puternic de răsună întreg cimitirul. Vasile Buruiană îngenunchează la marginea mormântului şi, cu degetele răsfirate, adună frunzişul de pe mormânt. Poetul Constantin Ghiniță imploră Cerul să aibă grijă de sufletul lui Mitică şi să-l țină în apropierea sa. Apoi, într-un murmur general, rostim cu toții „Tatăl nostru" în ritmul pe care ni-l dictează Ghiniță. N-avem pahare şi Puiu Siru ne îmbie să bem direct din bidon ca să-i arătăm lui Mitică Pricop că poate avea nădejde în noi. Îi suntem ciraci credincioşi. Chef de băut nu mai are nimeni, dar sorbim câte o gură din bidonul ce trece din mână în mână. Restul se împrăştie pe mormântul lui Mitică. Plecasem în grabă. Fără lumânări la noi, dar Puiu Siru găseşte un rest de lumânare pe care îl aprinde şi-l înfinge în pământul ud şi primitor. Momentul este solemn şi toți cei prezenți îşi fac semnul crucii cu evlavie, cu pietate, cu smerenie. Suntem cu toții marcați de liniştea stranie care ne copleşeşte şi ne ține în priză haric㠔. Biete efemeride traversate de îndoieli, de stări ipohondrice, de iluzii şi amăgiri. Înțelegem vanitatea, dar nu ne frisonăm de fandoselile ei decât în momentele de derută şi de închircire ontică.

Pe deasupra noastră bântuie tenebrele neantului hulpav, de parc-ar vrea să ne înghită şi să ne aşeze în pântecul lui precum Iona în burta balenei.

Ne pregătim de plecare. Rămâi cu bine Mitică. Te lăsăm cu liniştea ta prisoselnică de care n-ai prea avut parte în viață. Îți simțim lipsa şi-ți promitem că vei rămâne neclintit în amintirea noastră. Te iubim şi te încredințăm de dragostea noastră neistovită. Vom reveni la tine ori de câte ori Vrâncioaia ne va chema în zarişte spiritului ei generos şi vom cinsti un pahar în amintirea ta. Cât de mult am fi dorit să te avem printre noi!

Înşirați pe aleea de întoarcere, ne întâmpină aceiaşi câini negri şi fioroşi. Singurul dintre noi care nu se teme de hămăitul lor amenințător este Gheorghe Istrati, care îi cheamă la el, îi mângâie, îi strânge în brațe şi-i sărută pe frunte, pe rând. Într-o ultimă imagine l-am văzut pe poet cum le cuprinde gâturile întinse într-o îmbrățişare drăgăstoasă şi m-am gândit că un pictor de talent ar fi putut să surprindă scena sub genericul lilian „Poetul care îmblânzeşte fiarele". Scrijelată de crengile scheletice, luna plânge înfundat şi lacrimile ei cad peste noi sub formă de beteală aurie.

E târziu. Suntem singurii întârziați într-un oraş cuprins de somn greu şi întremător. Din camera de hotel se aud maşinile comerciale aprovizionând magazinele alimentare cu marfă proaspătă. Viața se reînnoieşte după legile ei genuine. În minte îmi vin vorbele lui Constantin Noica: „du-te dracului de viață, că frumoasă mai eşti".

Dor de Mitică

Am făcut din nou apelul. Suntem toți cei ce obişnuiam să fim laolaltă, mai puțin tu, nefericitule, care nu dai nici un semn de pe-acolo de unde ne privegheZi.

Din spre munți se aud tălăngile oilor coborând la iernat. Este vremea când se sparg strânsurile şi zăpezile stau să cadă ca să curețe lumea de păcate, de patimi şi toate nevralgiile acestui veac.

Ne este dor de tine, Mitică, te purtăm în gând ca pe-o floare la butonieră, îți simțim absența şi vorba ta spumoasă, tămăduitoare şi caldă. De-am fi ştiut că ne părăseşti aşa repede, te-am fi iubit mai puțin pentru ca despărțirea să fie mai uşor de îndurat. Unde te-ai ascuns, dragule?

Te-am căutat pe drumul care duce la Negrileşti, dar drumul era rece şi pustiu şi nimeni nu ne-a putut da vreo veste; ți-am strigat numele prin podgoria Odobeştilor şi nu ne-a răspuns decât prigoriile întârziate, care nu te văzuse niciunde. Am întrebat bulboanele Zăbrăuților şi vadurile Putnei dacă ți-au scăldat cumva picioarele sângerânde de drum lung şi n-am aflat nimic care să ne încălzească aşteptările.

Unde să te mai căutăm, dragul meu, de nu ştie nimeni nimic despre tine?

C-am mai întrebat iarba pământului şi florile câmpului le-am întrebat, şi păsările cerului şi stelele nopții şi suflarea vântului, dacă nu ți-au văzut cumva umbra planând peste nebuniile lumii şi nimeni n-a putut să ne ofere vreo veste.

Unde sunt parangheliile de altă dată cu tine în centru, tronând cu vorba ta clară şi cu căldura priete-

niei? Ne obişnuisem atât de mult ca să ascultăm de tine că, iată, acum, în absența ta, ne simțim părăsiți şi nevolnici ca un regat fără rege, ca o orchestră fără dirijor.

Te-aşteptăm, Mitică, să revii printre noi, să-ți ocupi locul în fruntea noastră şi să ne arați ce avem de făcut. Nu poți rămâne indiferent la rugămințile noastre şi să nu ne trimiți un semn de binecuvântare de-acolo de unde eşti. Nu poți fi altfel, câtă vreme noi am rămas neschimbați.

Postumitatea lui Dumitru Pricop (text rostit la lansarea volumului postum Nemona)

Aşteptăm nerăbdători semne de dincolo, dar ele vin rar şi mai mult pe cale onirică. Granița dintre lumi este aşa de bine ferecată, că nu poate fi penetrată decât într-un sens, unul fără întoarcere. Povestea feciorului de împărat care trece cu lejeritate dintr-o lume în alta si dă seama de ceea ce întâlneşte în ele n-are nimic de-a face cu lumea adevărurilor noastre fugoase. Numai un poet sau un sfânt poate accesa rațiunea divină şi poate înțelege ambrozia duhovnicească a „**Plângerilor lui Ieremia**".

Dumitru Pricop a fost (mă-ncearcă un oftat la scrierea acestui perfect compus) şi el unul dintre poeții ce s-a hrănit cu pâine sfințită. Dobândise ceva din cuviosenia sfântului retras în peştera Lomului, deşi nu arăta niciodată. Se-mpăcase cu Dumnezeu şi cu destinul ce i-a fost hărăzit şi nu se mai înspăimânta de moarte, ba chiar o înțelegea ca intrare într-o altă viață. Rămăsese cu suflet de prunc şi se-nfiora de tainele nepătrunsului. Nu se mai sinchisea de taina şi de iminența morții, ba chiar ajunsese să cocheteze cu ea.

Nimeni nu a murit niciodată
Ridicolul semn viu al omului
Închinat altui om
Din disperare
A plecat unul spre altul
Într-o nedemnă rugăciune
(p.21)

A avut Dumitru Pricop premoniția morții? Da, dac-ar fi să admitem mărturia editorului C. Marafet căruia i-a predat manuscrisul cu rugămintea de a nu-l introduce în lucru decât după moartea lui. Aşa se explică faptul c-a fost pus în circulație acum, la şaizeci de zile după trecerea hotarului şi toți cei ce ne-am adunat la Casa Armatei din Focşani pentru a prăznui evenimentul, i-am simțit fâlfâitul duhului veghindu-ne în inocență silfidă.

Placheta postumă „Nemona" (editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2007) glisează pe acestă premoniție, a sfârşitului apropiat. Nicăieri, în volumele sale antume, poetul nu cochetase aşa de stăruitor cu ideea morții, cum o face în aceste versuri lăsate posterității. O ignorase, o hutuchise, o dezavuase şi-o batjocorise, dar n-a luat-o niciodată în serios. N-ar fi putut, tocmai el, care se ştia decupat din cremenea muntelui, să ia în serios şi să crediteze semnele ce le primea dintr-un „dincolo" ipotetic. Dar semnele erau evidente căci Mitică Pricop nu se mândrea cu o sănătate de fier. Disprețuită şi zeflemisită de poet, moartea lucra, totuşi, cu tenacitate şi hărnicie. Când Mitică Pricop a conştientizat că doamna în negru nu prea e dispusă la şotii, era deja prea târziu. Nu-i mai rămânea decât s-o livreze exercițiului poetic, s-o nemurească odată cu sfâşierile propriului destin.

Volumul postum „Nemona" este o mărturie a

acestor frisonări interioare pe care nu le exterioriza niciodată.

Murim în munți mai tineri ca ninsoarea
Aşa ne cresc prin carne poemele de dor
Ne-adăpostim sub umbra săgeții otrăvite
Cu valurile-n suflet...spre a fugi uşor...

Îți aminteşti Nemona? Eram mai sfinți ca ploaia
O secetă prin vârstă ne înălța statui
Râdeam, visam, păcătuiam albastru
Cum numai cerul poate în marea noapte-a lui

Dansam un joc sălbatic, cu fulgere de iad
Un joc nebun, Nemona, de dincolo de gânduri
După aceea putea ceața să nască
Un continent spre care pluteşti în patru scânduri

Din nefericire, continentul negru, dornic şi el de frăgezimi poetice, l-a înghițit hulpav şi năprasnic, ca o răzbunare la toate persiflările lui băşcălioase.

Plec. Peste visele mele
O femeie îşi leapădă hainele
Mi-a murit umbra. Vreau să mă joc.
(p.18)

Ce păcat că jocul a sfârşit tragic, că femeia ce şi-a lepădat hainele te-a dus pe un drum tenebros şi fără întoarcere, că nu era decât o zăludă ce-ndrăgise munții, „dar n-a citit din ei decât o filă" (p.38)

Cel iubit de zei moare tânăr, spune un vers din Menandru. Şi pentru că trebuia să se împlinească destinul nenorocului românesc, te-a chemat şi pe tine, înainte de a-ți redacta ultima filă. Ne-ai dăruit în schimb aceste postume să le citim ca pe nişte epitafuri.

Singurătatea poetului

Duminică, 14 decembrie 2008, ora 13. În parcul Schuman din Focşani s-a adunat lume multă şi pestriță pentru a participa la dezvelirea bustului ce-l înfățişează pe poetul Dumitru Pricop. Vreme umedă, ploioasă – un amestec de ploaie şi fulgi de nea – o burniță mocănească de toamnă întârziată ne înfrigurează trupul şi ne melancolizează sufletul. Flori, slujbă de dezvelire, lume pestriță şi ceremonioasă. Umbrele în toate culorile curcubeului se deschid cu grabă în speranța că vor oferi un acoperământ provizoriu celor prezenți. Dinspre munți se anunță început de iarnă adevărată cu zăpezi şi vifornițe, dar deocamdată e bine. Ninge cu fulgi mari şi anemici care se topesc imediat ce ating pământul, iar aleele parcului devin clisoase, mustoase, enervante. De încălțări se lipesc bucăți mari de argilă, de care ne debarasăm greu, ştergându-ne insistent de iarba încă verde a peluzelor.

Aşteptăm cu toții să vină preotul şi să înceapă ceremonia de dezvelire a bustului. S-a întâmplat ca părintele să fie prins în alte servicii duhovniceşti aşa că aşteptăm liniştiți, tăcuți, răbdători. Ne mişcăm înfiorați de întârziere pentru a ne încălzi. Privim cu toții la bucata de cearşaf care acoperă chipul poetului şi curiozitatea de a şti ce se ascunde în spatele lui creşte odată cu scurgerea timpului. Îmi reprim greu tentația unui gest necugetat de a îndepărta un colț de pânză pentru a vedea cum arată chipul celui mai iubit poet ridicat din Logosul spațiului mioritic.

E o vreme numai bună pentru ftizici, încearcă să glumească cineva lângă mine, dar nu-l mai ascultă nimeni pentru că pe aleea laterală se vede deja

apropindu-se preotul şi alte persoane care îl însoțesc. Freamătul celor prezenți creşte iar aleea din fața soclului devine dintr-o dată prea îngustă întru a-i cuprinde pe toți cei adunați pentru festivitate. Colea şi Any (fratele şi soția celui de pe soclu) pregătesc cele necesare momentului. Începe slujba. Lumea cântă odată cu preotul şi, spre surprinderea multora, cei din Chişinău cunosc bine succesiunea momentelor din ceremonial şi cântă laolaltă cu noi. Îmi imaginez cât de derutat s-ar fi simțit tovarăşul Stati văzându-ne că vibrăm la fel, vorbim la fel şi că avem aceeaşi credință.

Încep cuvântările. După preot, care îl evocă pe cel de pe soclu în cuvinte aşezate, măsurate, simțite a vorbit Puiu Siru. Tot fluidic, agitat, vulcanic. Apoi, în fața soclului s-a oprit delicatul poet Gheorghe Istrati – prietenul de suflet al celui ridicat acum pe soclu şi cu chipul transferat în substanța bronzului – care ne-a arătat încă odată cât de pios se poate scrie despre Dumitru Pricop. N-a fost un omagiu obişnuit, ci un adevărat poem în proză. Am avut mari emoții că nu va reuşi să-şi ducă gândul până la capăt din cauza plânsului care îl îneca la răspântiile verbului îndoliat. Am reținut imaginea finală când se căznea, fără succes, să mângâie fața celui de pe soclu şi mi-am amintit că şi la înmormântarea poetului, tot aşa, se străduia să-i sărute fruntea şi nu ajungea din cauza staturii sale joase. Pauvre Gheorghiță! Ce suflet mare şi frumos adăposteşte trupul tău firav şi-ncercat de beteşuguri, când un om sau o cauză ți-a câştigat încrederea, simpatia sau credința!

A mai vorbit invitatul de onoare al Salonului Dragosloveni, poetul de peste Prut, Leo Butnaru şi sculptorul care a executat lucrarea expusă, Gheorghe Togan. Colea ne invită să servim din vinul cu buchet

de fetească. „Să-l visăm la noapte", ni se spune.

Asta a fost tot. Uzi de ploaie şi rebegiți de frig ne înşirăm pe aleea care duce spre ieşirea din parc. În urma noastră, n-a mai rămas decât Dumitru Pricop să vegheze peste oraş şi peste spiritul vrâncean ca un făclier care a cioplit fără odihnă la temelia verbului poetic şi la înzdrăvenirea spiritului vrâncean, din care s-a revendicat ca un adevărat prinț al mărturisirii harice. Rămâi cu bine, Mitică. Te lăsăm în voia soarelui ca să-ți mângâie privirile, a ploilor ca să-ți spele amândoi obrajii, a vântului ca să-ți ventileze pletele. Câtă vreme vei fi acolo, pe soclu, vom şti că Vrancea poate spera la un destin sedimentat din cremenea munților şi din fervorile Vrâncioaiei care n-a stat pe gânduri atunci când țara a avut nevoie de sângele feciorilor ei. Golit de lume, parcul rămâne trist, dezolat şi expus vremuirii ce se anunță. A rămas soclul înalt, din înălțimea căruia străjuieşte chipul de faur bronzat al poetului împăcat cu toate.

Lansare de carte cu Mitică Pricop

Când în 2006, Editura Fundației Culturale Ideea Europeană mi-a editat un volumul eseistic „Căderea după Cioran", cei de la Casa de Cultură din Tecuci s-au gândit să organizeze o mică festivitate de lansare şi de dialog direct cu eventualii cititori – câți au mai rămas în aceste vremuri devălmăşite în care ştiința de carte şi patima cititului nu mai reprezintă un bonus pentru lumea grăbită, silnică şi cu apetență pentru real şi concret, pentru tot ceea ce se poate depozita în conturi bancare. Cum toată organizarea festivității era preluată de Casa de Cultură, în sarcina mea, ca împricinat al

manifestării, nu mai rămânea decât să găsesc un cioranian care să răspundă invitației şi să confere puțină culoare manifestării.

La cine să apelez? În zona noastră, mai familiarizați cu disperările lui Cioran erau Constantin Frosin din Galați şi Luca Pițu din Focşani, dar cum nici unul din cei doi nu erau disponibili pentru ziua şi ora programată, am recurs la bunăvoința lui Mitică Pricop, care îmi povestise cândva despre vizita făcută scepticului, pe rue de l'Odeon, când fusese inclus într-o delegație a Uniunii Scriitorilor care a vizitat Franța.

Era pe vremea odioasei dictaturi ceauşiste şi toți cei din delegație se purtau cu o fereală stânjenitoare, unii față de alții. Ştiau, sau măcar bănuiau că unul dintre ei are însărcinări exacte şi va trebui, la întoarcere, să întocmească raportul, dar nu-l dibuise şi preferau să se țină în circumspecție.

12 mai 2006, orele 16. În fața Casei de Cultură parchează maşina lui Gheorghe Mocanu din care Mitică Pricop coboară radios şi dezinvolt ca un patriarh fără mitră, dar care-şi cunoaşte bine menirea; ştie că poate să facă ploaie şi timp frumos în acelaşi timp. Soare, vreme senină şi explozie neruşinată de verde crud. De pe turlele catedralei, soarele ne priveşte cu un ochi molatic, de peregrin obosit dup-atâta rotocol jur-împrejurul metehnelor noastre. Ca întotdeauna era vesel, ca un imberb venit de la analize şi se eliberase de spaimele infectării cu virusul HIV.

Pas greu de zeu calofil, uns cu toate alifiile. Mitică în ipostază aulică era o figură mai nouă pentru cei obişnuiți cu imaginea sa de pehlivan pus pe şotii şi zeflemiseli. Sobru, distins, măsurat, povesteşte cum a urcat scările celor cinci etaje ale blocului lui Cioran şi cum au fost primiți de sceptic în faimoasa lui mansardă

de sub streaşină, de unde nu se vede decât cerul de deasupra şi câteva acoperişuri în jos. Era avid să ştie ce se mai petrece în țară şi-a descărcat atunci vagoane de întrebări interesându-se de viața din România, de preocupările celor prezenți şi de situația din țară.

Ştiam, şi noi şi amfitrionul că-i riscant să vorbim despre regimul de la Bucureşti şi de nesuferitele personaje din fruntea țării, atotprezente în presa românească şi în cele două ore de program televizat. Cioran avea şi el ca ostatec în țară pe fratele său, trecut şi el prin lagărele comuniste şi n-ar fi riscat un pas greşit care să-l trimită în atenția securității din țară. Învățase bine lecția şi se ținea la distanță chiar şi de acțiunile diasporei româneşti din Franța. Nu participa la manifestările publice şi se ferea să semneze deferite apeluri ce se inițiau la tot pasul.

Cioran, ne mai povestea invitatul, i-a primit îmbrăcat într-un plover de casă şi fără un ceremonial anume. Deşi, se ştie, frecventa saloanele franceze, al doamnei Tézenas în special, răşinăreanul rămăsese la simplitatea ospitalității româneşti. N-am stat mult, programul delegației era aşa de încărcat că riscam să rămânem pierduți de grup şi de izbelişte într-o lume babilonică şi plină de necunoscut. Drept este că nici gazda n-a insistat să rămân.

Am sesizat in povestirea lui Mitică Pricop că nici ei, cei din delegație, nu s-au pregătiți pentru această întâlnire providențială. Nefiind sigur că vor fi primiți, n-au acordat o atenție specială momentului. Altfel, Mitică era cel mai apropiat de ceea ce se putea numi spiritul cioranian. În perioada studiilor bucureştene, dar şi după aceea, ori de câte ori descindea în capitală, obişnuia să-l frecventeze pe Petre Țuțea, să-i ducă câte-o sticlă de vin, să-i cumpere de mâncare şi uneori

chiar să-l scoată la vreun local. În discuțiile cu Țuțea, adusese de multe ori vorba despre Cioran, dar nu-i citise lucrările, pentru că nu se mai publicase nimic de la rămânerea lui în Franța, iar edițiile franceze nu ajungeau în librăriile dâmbovițene. Deficitul de informații cioraniene resimțit de Mitică era deficitul resimțit de noi toți.

Nu se ridicase de pe scaun şi-ar fi trebuit să-şi încheie intervenția odată cu sfârşitul povestirii. Nu s-a întâmplat aşa. Mitică era în elan şi-a continuat să ne povestească despre o altă călătorie ce-o făcuse în Rusia, când a cerut unui taximetrist din Moscova să-l transporte până la Iasnaia Poliana, la fosta reşedință a scriitorului Lev Nicolaevici Tolstoi. Şi-a cheltuit atunci toată bruma de ruble agonisită din vânzarea unor sticle de coniac. Dar a meritat, spunea, s-a oxigenat cu mirozna toposului tolstonian. Mai voia să ajungă şi la Riazani, dar făcându-şi socotelile, a constatat că suma de care dispunea nu era nici pe departe suficientă.

Aceasta a fost manifestarea şi intervenția lui Mitică. N-a fost o expunere, a fost un recital, o revărsare de ape zăgăzuite care transporta în aval nu doar pietre şi grohotiş, dar şi peştişori de aur, predispuşi să răspundă oricărei dorințe.

Noaptea, târziu, după ce am întârziat multişor la restaurantul lui Nea Florică şi ne-a buimăcit cu alte istorii insolite s-a urcat în maşină şi s-a afundat în noapte. O vreme, până când întunericul l-a scos din bătaia privirilor noastre, l-am însoțit insistent cum rulează pe pamblica asfaltului. N-am bănuit nici o clipă că un an mai târziu, o altă noapte, mult mai hămesită şi mai hrăpăreață îl va înghiți definitiv.

Florin Paraschiv
Eseuri anabasice

Suntem nişte existenţe insulare, izolate, fiecare dintre noi căutând să-şi gestioneze cât mai confortabil şi egoistic propria sa individualitate. Factorii care ne diferenţiază sunt mai tonici decât cei ce-ar trebui să ne ţină în coeziune. Ne lipseşte liantul, reactivii care să ne scoată din autarhie subiectivităţile noastre buimace. Iar în măsura în care acţiunea de difuzare a cărţilor şi revistelor se face aleatoriu, între cunoştinţe sau grupări, contribuie şi ea la această recluziune improductivă. La Suceava, la Lugoj, la Bârlad apar cărţi şi reviste despre existenţa cărora cititorul din Reghin, din Slobozia sau Huşi află doar întâmplător şi de multe ori prea târziu. Ne mirăm – ce zic, ne consternăm că „Psihologia consonantistă" publicată de Ştefan Odobleja la Lugoj în anii 1938-1939 n-a avut nici un ecou perceptistic şi că din cauza aceasta s-a pierdut încă odată Nobelul, dar mă tem că nici astăzi, de s-ar repeta fenomenul, n-ar avea o soartă mai bună.

Am făcut această mai largă introducere pentru a sublinia că apar în această ţară cărţi şi autori care ar merita o circulaţie, o mediatizare şi, fireşte, o dezbatere mai articulată, mai desfoliată, mai aplecată, cu mai multe dispuneri colocviale. Din păcate, precarităţile sistemului nostru de difuzare le condamnă la o receptare mărginită, parohială, cu puţine şanse de a fi distribuite în ansambluri problematice mai largi. Mulţi autori, mai ales cei ce descind din provincie şi-şi tipăresc lucrările pe la edituri locale anonime, sunt supuşi unui fenomen nemeritat de eludare din cauza necuprinderii lor într-un circuit cultural mai larg. Sigur că până la urmă val-

oarea se impune, dar ca să se întâmple acest miracol trebuie, mai întâi, să circule să ajungă pe masa cititorilor de oriunde, să-şi desfidă condiția provincială. Or, la noi, tocmai aici se încurcă lucrurile.

Eseistul vrâncean Florin Paraschiv poartă şi el osânda acestei perspective regionale. Câți au auzit despre el? Aflu din avertismentele ultimei sale lucrări („Eseuri anabasice", Editura Zedax, 2003) c-a mai publicat – în 1998, „T**rei Europe în rosturi şi rostire" şi în 2001, „România în disperare temperată"**. Şi mai aflu că are în curs de apariție sau în pregătire încă zece lucrări, din care unele masive, în trei-patru volume. E un indiciu că scriitorul focşănean este consacrat unui destin scriitoricesc ductil şi perspectivant, că ne ține în priză, în aşteptare şi că merită să-i urmărim evoluția. Am spus aşteptare, dar cuvântul indică mai mult un infinitiv lung decât un substantiv. De multe ori, capacitatea de aşteptare a românilor este mai cuprinzătoare decât se poate consuma într-o viață. Bineînțeles că restul rămas neistovit se transferă în transcendent şi constituie ceea ce în lumea scriitorilor alcătuieşte fondul postum. Şi nu mai spun că mărimea acestui fond indică exact interesul, grija şi apetența comunității pentru nevoile resimțite de spirit pentru cultură şi valori. Riscurile lui Florin Paraschiv sunt aceleaşi pe care le resimte scriitorul acestei lumi în tranziție buimacă.

În cele câteva rânduri introductive, autorul ne lămureşte că noțiunea anabasic se revendică din titlul istoriei lui Xenophon privind expediția celor zece mii de mercenari greci participanți la războiul fraticid dintre fiii regelui persan Darius şi din titlul unui volum de cotitură, din 1924, a poetului Saint John Perse. Termenul „vrea să însemne acțiunea ascensorială şi de ce nu orice aspirație omenească spre înalt". Este corect.

Este exact sensul preluat şi de Blaga în încercarea sa de a identifica determinațiile stilistice ce configurează o anumită realitate etnică. Anabasicul şi carabasicul, spune autorul „Trilogiei culturii", indică sensul, direcția unei mişcări, care poate fi de „înaintare în orizont sau ca retragere din orizont".

Există în eseurile lui Florin Paraschiv un sens expansiv şi explorator care să justifice titlul? Există, iar acesta este, înainte de toate, de natură problematică. Cu acelaşi interes şi apetit hermeneutic, autorul procesează un evantai variat de subiecte, de la frisonările lui Malraux față de problema reîncarnărilor succesive, cu derivatul sanskrit alloya („un soi de amintire inconştientă"), până la fabulațiile lui Urmuz şi viața berlineză a pişicherului Caragiale.

O anchetă inițiată de revista focşăneană „Oglinda literară" îi oferă prilejul unui pertinent excurs prin problemele acestui secol de abia la început, marcat de o deşănțată cultură a divertismentului, de un conflict ostensibil între religii, culturi şi civilizații. Ca de obicei când scanează asemenea subiecte eseistice, autorul recurge la autoritatea unor nume grele, la bibliografii polifonice – nu, desigur, dintr-un orgoliu erudițiv, ci din nevoia unei circumscrieri cât mai cuprinzătoare a ideii. Se poate opera cu disjuncția lui Spengler asupra realității româneşti? Nu cumva ideea boicotului istoric este o formulă perversă de a ne deconta din plan etranjer propriile noastre neputințe originare? Nu cumva cultura românească, achizitivă în liniile ei nervurice, s-a autoreînnoit fluidic, înainte de a „încremeni" într-o formă de viață materială? Ce folos că l-am preschimbat pe Parsifal cu Godot şi mai nou, cu U.E. câtă vreme starea de aşteptare (forma deschisă a răbdării închistate) râmâne pe acelaşi piedestal? Basculez aceste în-

trebări în curtea lui Florin Paraschiv şi-mi fac nădejdi că va prinde provocarea şi-mi va adânci reflecțiile cu aceleaşi strălucite urmări.

Ştim bine, istoria este bezmetică şi vicleană – extincție panoramată a „vicleniei conştiinței" – şi admit cu autorul că agenții ei, ai istoriei, activează uneori o „durată inversă", un fel de corsi e ricorsi generalizat, mă rog, globalizat. Omenirea nu-i prea dispusă să învețe din lecțiile ei. Teroarea, indiferent dacă a fost îndreptată împotriva armenilor, a evreilor, a elitelor, înseamnă suferință, iar aceasta nu poate fi ierarhizată. Genocidul armean, holocaustul evreiesc şi Gulagul comunist sunt ipostaze ale istoriei represive, ale schilodirii umanului şi a dreptului său la demnitate şi fericire. Ştiu că alăturarea celor trei ipostaze ale terorii (mai sunt şi altele) nu este împărtăşită de toată lumea. E trist că facem din suferință un motiv de dispută. De regulă, ea (suferința) solidarizează oamenii mai mult decât juisarea.

Scrise cu erudiție, cu nerv, cu trimiteri subsolice polifonice, eseurile lui Florin Paraschiv au această calitate, de a-şi aduce cititorul într-o condiție partenerială, conlucrativă şi complicitară. Fiecare cititor poate prelungi pe cont propriu şi cu mijloace personale ideea şi cadrul problematic propuse de autor. Pe structura, liniile de forță şi de sens fixate de eseistul vrâncean se pot înregistra încă multe puncte de vedere. Sigur este că nu-şi lasă cititorii indiferenți şi nici nu le inoculează acea suferință placidă, improductivă. Poate tocmai acesta este şi scopul autorului – de a invita la reflecție, la atitudine. „Homosexualii din Brazilia au decis să-l adjudece pe Sfântul Sebastian ca patron spiritual al gaylor locali iar mănăstirea benedictină omonimă în sanctuar al aceloraşi". Ştire de fapt divers? Poate, dar autorul o împănează cu incursiuni bibliografice (Ştefan

George, Thomas Mann) şi cu consecinţe de establisment de stat condus homeorotic şi în nepăsare la misterele eternului feminin. Eseistul fixează cadrul şi unghiul de privire, dar îi lasă cititorului libertatea de a delibera. Din poziţia sa anabasică, lumea se vede cum este, dar şi altceva, care poate scăpa ochiului nedeprins să privească în sus.

Florin Paraschiv – o probă de erudiţie

Când în urmă cu mai mulţi ani Florin Paraschiv mi-a trimis cartea sa „**Eseuri anabasice**", am ştiut că autorul ei are ştiinţă de carte, că este un cărturar autentic şi că trebuie urmărit cu atenţie. Se plia exact pe problema care mă interesase ani la rând şi din pricini diverse am tot amânat s-o supun unei glosări eseistice. Mi-am dat seama că am de-a face cu un autor bine aşezat în filoanele culturii în general şi în spiritul filosofiei lui Blaga în special. M-a surprins la el, mai cu seamă, lejeritatea cu care foloseşte conceptele filosofice în procesarea unor idei şi teme cu bătaie şi substrat metafizic. Căci despre filosofia lui Blaga, bunăoară, mulţi vorbesc cu o anumită exaltare, dar puţini o cunosc aşa cum a fost structurată în cele cinci trilogii. Florin Paraschiv este unul dintre cei puţini care m-a convins c-aţeles filosofia lui Blaga şi ştie despre ce vorbeşte.

Problema de care se ocupă în ultima sa carte, **Euthanasia** (Editura Andrew, Focşani, 2007) circumscrie, la fel o problemă actuală a lumii de azi şi din totdeauna, măcinată de tot felul de maladii psihice asumate drept consecinţe ale civilizaţiei. Evoluţia lumii, a cunoaşterii şi confortului are loc în paralel cu tot felul de malignităţi, pentru care nu suntem pregătiţi totdeauna

cu terapeutici eficiente.

Poate Cioran avea dreptate când se încăpățâna să respingă ideea progresului ca pe o himeră în care câştigul în civilizație şi cunoaştere, nu compensează niciodată pierderile implicate. Orice spor de cunoaştere şi de confort, aduce omenirii, pe lângă binele presupus şi nevralgiile aferente, astfel încât, atunci când se face decontarea se vede uşor că pierderile de ființare în armonie cu natura sunt mai mari decât câştigurile pe linia civilizației. Folosim energia atomică, dar nu ştim ce să facem cu reziduurile derivate, creşte producția la hectar, dar cheltuim mult mai mult pentru eradicarea bolilor antrenate, mai dezastruoase decât valurile medievale de ciumă. Şi exemplele ar putea continua la infinit.

Am recurs la această mai lungă introducere pentru a demonstra că euthanasia, în forma ei gravă şi cu implicații eugenice neaşteptate, este o problemă a lumii moderne, derivatul barbar al civilizației nestăvilite. Cine studiază colecția vechii reviste a Fundațiilor Regale găseşte în paginile ei multe dări de seamă despre legile eugenice adoptate de statele lumii, ale Europei şi de peste ocean în vederea conservării purității rasei umane de elementele tarate ereditar cărora li se ridica, prin prevederi juridice clare, dreptul la procreere. În SUA, bunăoară, legea era aşa de severă că includea în categoria celor sterilizabili toți indivizii cu afecțiuni fenotipice congenitale, pe toți bolnavii incurabili, precum alienații şi psihopații, tuberculoşii, leproşii, orbii şi pe toți cei cu defecțiuni de vedere, surzii, infirmii, dependenții de droguri, orfanii şi vagabonzii fără căpătâi şi pe toți debilii mintali lipsiți de valoare biologică.

Sistemul spartan de selecție a tipologiilor viguroase era perfectat cu tehnici moderne de eradicare

prin sterilizare a tipurilor degenerate şi a celor ce parazitează climatul social. Danemarca, Elveția, Franța, Germania, dar şi alte țări europene au trecut printr-o legislație eugenică, de purificare a vieții sociale prin măsuri legislative severe, eliminative şi curative.

Vorbind acum despre cartea lui Florin Paraschiv trebuie să remarcăm, cu prioritate, erudiția desfăşurată a autorului, bogata bibliografie din care se decontează înțelesurile actului euthanasic. Istoria este plină de monstruozități şi situații disperate în care actul euthanasic este reclamat ca mijloc de curmare a suferinței. Autorul vorbeşte despre „aberația nazistă", de eliminare a bolnavilor mintali, a evreilor şi țiganilor, dar de fapt, legislația euthanasică – într-o formă neviciată rasist şi lipsită de conținut antisemit este mult mai veche, dacă ne coborâm pe firul istoriei şi Florin Paraschiv chiar reconstituie evoluția fenomenului euthanasic, cu explorări rubicondice până dincolo de istorie, în protoistorie, în lumea religiilor şi mitologiilor. Autorul înregistrează mii de cazuri în care euthanasia era invocată, de nu cumva folosită, ca o eliberare sau crimă oribilă, extrage implicațiile politice şi sociale ale intervenției euthanasice şi se interesează de aspectul lor deontologic şi etic.

Căci există, ne încredințează autorul, o „euthanasie socială, experimentată cu spor de către cele trei expresii ale totalitarismului – comunismul, fascismul şi fundamentalismul religios.

De fapt, nu contează prea mult numele ideologiei în numele căreia se înfăptuieşte crima, dar admitem că, de la caz la caz, lucrurile pot fi nuanțate. Acolo unde apare crima (Sub formă euthanasică) apare şi barbaria, de multe ori înfăşurată în staniol ipocrit. Cum se face că numeroasele inspecții care con-

trolau regimul de viață al penitenților din lagărele naziste raportau că nu există semne incriminatorii, că legislația internațională este respectată şi că totul este OK? Cum se face că alte comisii de inspecție într-un alt moment istoric controlau Kolâma şi alte puncte ale Gulagului comunist şi raportau că totul este în regulă?

Popoarele îşi reglează singure echilibrul demografic şi, de regulă, evită cu bună ştiință atât deficitul cât şi excedentul populaționar. Limitarea naşterilor în China, codul Bushido în Japonia (referitor la samurai), tradiția indiană privind dezinteresul față de bătrâni, ca şi războaiele sau molimele sunt tot atâtea forme de euthanasiere socială şi de reglare a optimului populațional.

Până la urmă este dreptul suveran al popoarelor de a-şi elabora politica demografică în funcție de resursele disponibile. Măsurile limitative luate în China, dar şi „programul de alimentație rațională", moşit de Iulian Mincu la indicația lui Ceauşescu, era tot o formă de euthanasiere socială.

Sunt desigur şi categorii sociale neglijate şi lipsite de o asistență instituționalizată de specialitate; cerşetorii, boschetarii, copiii abandonați, tinerii proveniți din cămine (la împlinirea majoratului) care n-au cunoscut căldura familială şi rolul ei educativ, aurolacii cu mari deficite de educație sunt tot atâtea forme de inadaptați şi rezervor pentru alte contingente de neadaptați. Ştie cineva ce se întâmplă prin canal şi cum se face reproducerea în corturile de țigani?

Au apărut şi la noi, după revoluție, cabinete de plenning familial. Câte au rămas în funcție şi n-au fost închise in lipsă de clienți? Este de înțeles; cine are nevoie de consiliere şi nu se consideră as în probleme de reproducere. Acționează, în subordonarea ONU in-

stituții speciale pentru investigarea sănătății mintale. Nu vede nimeni că prolificitatea unui cuplu este invers proporțional cu starea materială, cu gradul de instrucție şi de civilizație, că tocmai aceste categorii, cu mari deficite de instrucție furnizează cazuri care supraaglomerează capacitatea penitenciarelor? Unde sunt intervențiile conjugate ale educatorului, preotului şi medicului de familie?

Îmi propusesem să scriu o cronică la cartea lui Florin Paraschiv; văd că nu mi-au ieşit decât nişte reflecții subiective stimulate de cartea lui, de problemele pe care le ridică şi care ar trebui să ne intereseze pe toți.

De asta spun, cartea este de o mare bogăție informațională şi excelent scrisă. Ea face o figură aparte în ansamblul spiritului vrâncean, pe care-l cunosc bine, în partea sa bună, dar şi în beteşugurile pe care le cărăuşeşte. A trecut multă vreme de când n-am mai citit o carte aşa de bine informată, scrisă într-un stil alert şi cuceritor. O recomand cu căldură, îl felicit pe autor şi-l asigur că mă voi simți totdeauna confortabil în apropierea lui.

Florin Paraschiv, Necrolog

Totdeauna l-am privit cu nedumerire. Era atât de interiorizat că puteai bănui orice. Imi imaginam că ascunde un rău atroce, undeva, în adânc, şi faptul că nu se exterioriza în nici un fel îți putea produce suspiciuni de tot felul Il puteai, bunăoară suspecta de aroganță, dar nu era – vai! - decât consecința eroziunilor subcutanate pe care şi le gestiona cu un stoicism demn de virtuțile celor vechi, de pe vremea lui Seneca.

Nu ştiu cum a aflat de mine – bănuiesc doar c-a fost direcționat de năstruşnicul Luca Pițu – dar prima sa carte, **Eseuri anabasice**, m-a pus în mare încurcătură. Cunoşteam sensul celor două concepte antinomice – anabasicul şi catabasicul – din felul cum le răsfățase Blaga în Trilogia culturii, ca indicatori epistemici pentru devoalarea unui spațiu cultural etnic, ceea ce mă abilita pentru o receptare decomplexată a cărții, dar eram surprins că la Focşani există un om cu asemenea deschidere metafizică. Am scris despre carte iar ulterior ne-am apropiat şi mă bucuram de fiecare nouă întâlnire. Mi-am dat seama că Florin Paraschiv nu era numai un bun cunoscător de limbă germană, dar şi bine familiarizat cu imensitatea culturii germane, cu rigoarea şi specificul ei.

In prezența lui Florin Paraschiv, orice discuție, oricât de banală ar fi fost, se drena până la urmă spre azimuturi adânci şi înalte. Ştia să confere oricărui subiect, oricât de comun ar fi fost, fundament şi bătaie metafizică. Punea atâta claritate în discurs că nu lăsa nimănui resturi sau rămăşițe neânțelese.

I-am urmărit, în câteva ocazii, prestațiile din şedințele de cenaclu. Era vocea cea mai autorizată, iar părerea sa conta enorm în economia dezbaterilor generale. Profesor prin vocație, îşi transfera în dezbaterile de cenaclu rosturile formative în pregătirea schimbului de mâine. Era un generos. Chiar atunci când avea ceva de reproşat, găsea cuvintele cele mai potrivite ca să nu supere şi să nu demobilizeze. Avea proprietatea termenilor şi simțul măsurii – semn al unei culturi polifonice şi al unor cumuluri teoretice impresionante.

Ultima oară, când l-am întrebat despre proiectele imediate şi de perspectivă, mi-a spus că, după **Jegul oltenesc** se gândeşte serios la explorarea plenitudinară

a triunghiului constituit din derapajele lumii moderne, aşa cum s-au tricotat în triunghiul având vârfurile fixate în Kolâma, Auschvitz şi Piteşti. Sunt sigur c-ar fi scris cea mai articulată şi cea mai lucidă dare de seamă despre nebuniile veacului din urmă. Păcat că timpul n-a mai avut răbdare cu el şi nu i-a lăsat răgazul necesar împlinirii acestui gând ce l-ar fi propulsat direct într-o perspectivă europeană. Cred că lucrarea se află deja într-un stadiu avansat de editare şi n-ar fi rău dacă revista **Oglinda literară** i-ar publica fragmente din ceea ce se află prin manuscrisele rămase în portofoliul zbaterilor sale de laborator.

Avea o capacitate de suferință uimitoare. Deşi bănuiam că tăinuieşte sfâşieri lăuntrice, ascunse nimeni nu l-a auzit vreodată văicărindu-se Răul care-l măcina în adânc îi tortura ființa cu lentoarea picăturii chinezeşti. Faptul că nu se exterioriza în vreun fel ne făcea să credem că este un tip puternic, că are o vitalitate de fier, dar nu era – vai! – decât tangajul unei suferințe stoice care se trăgea în spre tragic. Moartea lui neaşteptată a lăsat un gol imens în spiritualitatea vrânceană. Cine ştie cine şi când va fi umplut acest gol de o altă personalitate cu calitățile cărturăreşti activate de Florin Paraschiv! Noapte bună dragul nostru, şi Dumnezeu să-ți aşeze borangicul sufletului tău bun prin apropierea Sa.

IONICĂ SAVA
SAU VIAȚA BATE ROMANUL

Deşi sunt un apropiat al scriitorilor vrânceni şi am, cu cei mai mulți dintre ei, relații calde şi de bună conlucrare cărturărească, pe Ionică Sava l-am cunoscut târziu şi numai printr-o fericită întâmplare petrecută la Biblioteca județeană din Focşani. Venise şi el cu această carte **Maxim**, apărută la Editura T, Iaşi, în 2005, s-o supună dezbaterii publice. Mi-am dat seama repede că eroul acestei cărți este fostul luptător anticomunist Maxim Mihai din satul Nărteşti, comuna Gohor, județul Galați.

L-am cunoscut bine şi mă impresionase cu ținuta lui de țăran aristocrat, autentic şi bine fixat în principii solide, verificate ancestral, printr-o conivență intimă cu natura şi chiar cu cosmogonia cerească. Nea Milică, aşa îi spuneau toți cei apropiați, n-a avut niciodat nevoie de ornic pentru a repera scurgerea timpului Ziua se uita la umbra lăsată de soare, iar noaptea căuta poziția rariței şi ştia cu exactitate ora.

Era cel mai gospodar om din sat, avea cel mai bun vin şi cele mai frumoase animale. Cum să se treacă în CAP, când avea pământul lui cumpărat cu trudă şi cu multă chibzuială a banului. Era singurul țăran particular într-un sat raportat că-i complet colectivizat şi era de aşteptat ca autoritățile comuniste să-i găsească tot felul de pricini pentru şicanări de tot felul, dar nu se înfricoşa. Arăta o dârzenie demnă de purtările vechilor creştini ce-şi optimiza credința prin catacombe. Avea o înțelepciune genuină, de țăran esopic, vitaminizat cu toate încercările istoriei. Stia că are de partea sa toată istoria procesată milenar şi nu se în-

convoia sub loviturile efemerei puteri comuniste. Părea decupat dintr-un bloc de granit şi nimic din ceea ce purta semnele efemerității nu-l mai impresiona.De cine, şi de ce ar putea să se înfricoşeze cremenea?

Cu autoritățile comuniste avusese peste 70 de procese - la toate instanțele ierarhice Era un obişnuit şi cunoştea această lume legată la ochi ca pe propriile buzunare. Era mereu pe drum şi prin sălile de judecată. Era şi o miză la mijloc căci se spera ca, prin această hăituire neântreruptă, să-l aducă în sapă de lemn, să-l sustragă de la problemele propriei gospodării şi să-l pauperizeze. Ce fel de fruntaş al satului mai putea fi dacă nu se înregistra cu recoltele cele mai bogate şi nu se mândrea cu vitele cele mai frumoase?

Miza era, într-adevăr, mare numai că nea Milică nu putea fi pauperizat prin asemenea iluzii ieftine. Işi lucra pământul noaptea, fixa felinarul la prăşitoare şi-şi salva pământul de la pârlogire. L-a ajutat, în toată această sumețire de răzvrătit şi de luptă cu un duşman hipopotamic, soția sa, ataşată şi ea zbaterilor soțului, cu care se solidariza exemplar.

Prin l960 îşi plantase o livadă pe terenul de lângă casă. Avea 351 de copaci fructiferi, de toate soiurile. Chemase un horticol special să le formeze coroana şi-aştepta cu înfrigurare să se-mplinească sorocul trecerii pe rod. Inflorise şi, de pe tăpşanul unde-şi construise casa, privirea cădea pe o mare colorată în toate nuanțele pământului. Era aşa de mulțumit că sta mai mult pe afară, să-şi bucure privirea cu priveliştea lucrului bine făcut. Numai că într-o dimineață s-a trezit cu cu tractoarele CAP-lui la poartă. Aveau ordin să-i distrugă livada. Legau copacii cu şufele, îi smulgeau din rădăcină şi-i încărcau în remorci să-i transporte la sediul CAP-lui. Era o crimă împotriva firii şi încă o dramă pe care nea

Milică o resimțea în fiecare celulă.

M-a suprins însă altceva; m-a surprins că povestind această cumplită nenorocire pricinuită de nişte bestii proletcultiste, deplasa accentul dramei într-o altă direcție - una colaterală ticăloşiei şi barbariei la care fusese supus. Imi povestea că în coroanele copacilor din livadă îşi făcuse cuiburi sute de păsărele, de toate neamurile şi când copacii erau dislocați sub puterea şufelor, cuiburile se împrăştiau pe pământ cu pui cu tot. Pe sub cerul locului roiau stoluri de păsări ce-şi plângeau nefericirea abătută asupra lor. Tot drumul până la sediul CAP-lui remorcile erau însoțite de acest păsăret disperat, ce-şi plângea, în limba lor păsărească, tragedia abătută în modul cel mai absurd Disperarea lor era aşa de mare că aproape o umbrea pe cea resimțită de povestitor. Ascultându-i istoria, mă încredințam încă odată că baciul mioritic chiar a existat cu adevărat.Nimeni ca românul nu ştie mai bine să-şi dreneze disperările subiective în cadrele firii sau suprafirii, să le figureze într-un registru mundan sau să le transfigureze în transcendent, să consubstanțializeze cu cosmosul, cu universul, cu natura naturata. Iată cum este descrisă scena în cartea lui Ionică Sava:*După ce pomul plin de rod era înfăşurat cu o şufă după tulpină, şufa era prinsă cu un cârlig de tractorul pe şenile de 650CP Tractoristul acționa colosul şi în câteva minute pomul era smuls cu rădăcină cu tot şi depozitat la margine, de unde conductorii îl agățau de căruță şi-l târau la sediu! Cu rădăcinile înainte, pomul era tras la drum, apoi purtat mai departe de duşmanul nemilos şi plin de ură. După şirul de căruțe se luaseră şi stoluri de păsărele,m care-şi urmau cuiburile aflate în pomii ucişi cu cruzime.[p.124-125].*

Maxim Mihai a fost un Papillon valah şi-a

experimentat fenomenologia suferinței în toată gama manifestărilor ei corosive. Periodic era lovit şi devastat în agoniseala lui dobândită prin hărnicie, cinste şi cumpătare. Renăştea însă de fiecare dată mai prosper, mai robust şi mai țepos. Hărțuielile de tot felul îl îndârjeau şi mai mult. Işi refăcea gospodăria devastată, îşi procura alte bunuri în locul celor confiscate cu anasâna şi-şi restaura demnitatea flagelată pe nedrept.

Din păcate, au fost şi derapaje ce n-au mai putut fi refăcute. Una dintre fiicele sale – Floricica – protip de inteligență, credință şi bunăcreştere s-a speriat aşa de rău, la una din năvălirile noptatice ale miliției şi securității că inima nu i-a rezistat. A căzut ca fulgerată şi nu s-a mai putut face nimic pentru salvarea ei. Şi-a găsit liniştea defininitivă în cimitirul satului.

Maxim a trecut greu peste acest moment, dar tot neânduplecat a rămas, tot dârz şi neânconvoiat în convingerile sale auguste. Fibră de țăran sănătos şi nesmintit în credință, a înțeles că şi suferințele sunt lăsate tot de Dumnezeu şi-a rămas fixat în aceleaşi principii strămoşeşti, ratificate de atâtea ori în istorie.

Obosise şi securitatea de atâta hărțuire zadarnică. Am vrea să dăm la pace, i-a spus în cele din urmă nişte grade mari în timp ce servea o cană de vin sub umbrarul din fața casei,să ne înțelegem ca oamenii, să fim cu toții la aceeaşi masă. Se poate? Se poate, le-a răspuns nea Milică, dar cu o condiție, să fim cu toți. Or, vedeți bine că lipseşte cineva. Aduce-ți-mi fata şi-mi văd de belele mele

Acesta a fost omul Maxim Mihai, model de rezistență anticommunistă, zugrăvit cu râvnă de scriitor adevărat în paginile cărții lui Ionică Sava. E o carte tragică, resorbită dintr-un destin tragic. Stilul alert şi dinamica faptului narativ conferă cărții caltatea de

lectură agreabilă şi captivantă. Nu ştiu dac-am reuşi să-ncropesc chiar o cronică, aşa cum mi-a fost în intenție, am amestecat întâmplările din carte cu cele ştiute de mine, despre viața sa tumultoasă

Stiu c-am sărit peste multe fapte demne de subliniat din perioada anilor de detenție. Dar ce nu este demn de subliniat din viața sa tumultoasă? Eu l-am cunoscut bine, l-am apreciat şi-am fost fascinat de dârzenia lui pilduitoare în lupta cu bivolul comunismului discreționar.

Am mai spus c-avea cele mai frumoase vite, dar mândria lui din ultima vreme era un taur pe care-l ținea priponit în grădină. Intr-o zi s-a dus să-i schimbe priponul şi taurul a sărit asupra lui. L-a străpuns cu coarnele aşa de rău c-a murit imediat. Am fost la înmnormântarea lui, l-am plâns şi-am scris despre el. Nu aşa de bine cum a făcut-o Ionică Sava, căruia îi mulțumesc că m-a exonerat de la o datorie morală, preluând asupra sa o sarcină care mă depăşea

Ar mai fi o problemă, oarecum colaterală acestei cărți. Vorbim despre lupta împotriva comunismului, dar oare mai este necesară ținerea acestui subiect în stare activă şi denunțătoare? .

Bineânțeles că mai este, comunismul la noi n-a fost neutralizat decât formal şi parodic. El continuă să coexiste în mentalul nostru şi după ce-au dispărut condițiile care l-au generat şi, mai grav, continuă să producă efecte. Faptul că acțiunea parlamentară de condamnare a comunismului a declanşat atâtea atitudini ostile sau că nu s-a putut elabora până acum o lege a lustrației e un semn că stafia mai colindă încă printre noi şi chiar are destui susținători. Tumoarea nu este încă cicatrizată. E puțin anesteziată, dar, ştim bine, anestezia durează puțin, mai exact, până se va pune din

nou în discuție condamnarea lui. Atunci când problema va fi reluată, vom vedea şi cât de repede şi de eficient se regrupează şi ciracii fostului dictator. Cineva spunea că ne despărțim de trecut râzând, noi ne despărțim dramatic, subliniindu-i tragismul.

Maxim nu este doar un personaj de roman, ci un simbol care-a salvat demnitatea românească greu încercată, a confirmat ideea că românul mai are demnitate de om şi nu-i doar un animal în turmă, mânat la abatorul istoriei de nişte ciobani artişzi ajunşi pe culmea valului murdar ce se abătuse asupra țării [p.76-77]

Mulțumim, Ionică Sava, să fii sănătos şi să ne mai bucuri cu asemenea lecturi propedeutice.

Liviu Ioan Stoiciu şi creaţia ca zădărnicie

Când am citit monografia lui Mircea Dinutz consacrată regretatului poet vrâncean Florin Muscalu am înţeles că LIS figura şi el într-un proiect de monografiere, astfel încât colecţia principalilor scriitori vrânceni să rotunjească toposul tutelat de legendara ibovnică a nebiruitului Ştefan. Proiectul a căzut ca urmare a grăbitei plecări dintre noi a iniţiatorului de proiect Al. Deşliu, dar ideea, aflată deja în fază avansată de împlinire trebuia continuat, repus în linie dreaptă şi completat cu numele altor vrânceni ce s-au remarcat prin bogata lor activitate cărturărească. Am în vedere scriitorii Dumitru Pricop, Ion Panait, uitatul Petrache Dima, Ionel Bandrabur, Adrian Botez, şi încă mulţi alţii, al căror nivel de performanţă reclamă un tratament monografic.

LIS figura şi el în acest proiect de monografiere, iar atunci când Nina Deşliu i-a comunicat că proiectata monografie a soţului său este lăsată cu „limbă de moarte" şi că are „datoria de onoare" de a continua ceea ce fusese adus într-un stadiu avansat de împlinire, a trebuit să accepte şi să regândească proiectul şi înfăţişarea cea mai oportună ce i se putea conferi. Aşa s-a născut *„Cartea zădărniciei"* (editura Pallas Athena, Focşani, 2008), o radiografie a nevralgiilor unui destin bântuit de înfrigurările unui secol însemnat cu toate ororile regimului despotic oploşit cu anasâna în fruntea acestei ţări. În ansamblul ei, cartea este o privire în oglindă şi o retrospectivă neselectivă a întâmplărilor prin care valul vieţii l-a purtat cu tot grohotişul antrenat în cale. Acolo unde Gabriel Liiceanu abia dacă lăsa uşa întredeschisă, LIS o loveşte de perete şi nu-şi reprimă

tentația mărturisirii complete, fără rest şi fără nici un fel de complexe. Îl vedeam pe autor hoinărind prin lume cu sufletu-n palmă, răspândindu-se silfid printre cititori precum fulgii de păpădie răspândiți de vânt. Îşi reconstituie traseul de viață pas cu pas, dar vorba lui Hegel, îl reconstituie cu drum cu tot, cu tot cortegiul de întâmplări şi fapte colaterale.

Insurgent în vreme de ciumă. Să ne înțelegem; cu originea sa muncitorească şi cu o biografie trecută prin minele de cupru din Bălan (județul Harghita) avea toate şansele să se împlinească sub aspectul carierei şi chiar al afirmării literare. Putea să devină un şef pe la un organism de cultură sau chiar în fruntea breslei scriitoriceşti, de n-ar fi fost sfârşierile de conştiință sfielnică şi genuină care l-au împiedicat să devină poltron, demagog şi ipocrit – după tipicul cerințelor impuse de atotputernicul partid comunist, şi s-a repliat într-o - atitudine insurgentă față de puternicii zilei în loc să le aducă omagii, cum aşa de lăbărțat o făceau mulți dintre confrații săi, atât de harnici în elogii şi laude ipocrite. S-a repliat într-o imprudentă atitudine protestatară, ceea ce înseamnă că paria deja pe o carte perdantă, menită să-i atragă anatemele regimului despotic şi inclement. Faptul că n-a fost supus supliciilor tragice administrate nevinovatului Gheorghe Ursu se datorează împrejurării fericite că fusese deja remarcat de Europa liberă şi regimul n-ar fi fost dispus să se înregistreze cu un nou scandal care să irite Occidentul. Înregistrase deja destule reproşuri pentru alte nesăbuințe şi, în general, pentru felul cum era reprimat dreptul la opinie în România. A încercat însă prin tot felul de presiuni politice şi morale să-l deturneze de la atitudini protestare şi să-l readucă în sincronie cu confrații săi, deja înfeudați regimului totalitar.

În iulie 1972, când se desfăşura Conferința Națională a partidului iar Nicolae Ceauşescu rostea faimosul Raport privind viitorul României, autorul nota ritos în jurnalul său: *"Eu, să fie clar, nu voi sta niciodată la dispoziția acestui partid unic" (p.390)*: Ceva mai târziu, în februarie 1973, când Radiodifuziunea română a anunțat un concurs de preselecție pentru admiterea la Facultatea de ziaristică, ar fi avut ocazia să se integreze în cerințele epocii şi să devină cursant la cea mai înaltă şcoală politică organizată de partidul comunist, dar nu face pasul; „t*ot ce e legat de partid, notează în jurnalul personal, mă dezarmează"* (p.419). În tot jurnalul său găsim consemnate toate „isprăvile" conducerii de partid şi de stat (vizite, întâlniri, conferințe), dar nu după tipicul vremii, aşa cum se consemna în presa timpului, ci folosind o grilă personală, rezervată, de nu cumva de-a dreptul opozițională, potrivnică, protestatară. Iată ce nota la 23 august 1972: *„Astăzi s-a serbat cu mare trâmbițeală ziua eliberării patriei de sub jugul fascist, (subl. aut.), nu m-a interesat. Dimineața, la 8, la Gambrinus m-am întâlnit cu Titi Gorgos şi prietenul lui, Paul (care vrea să o întindă în RFG în curând). Am pierdut timpul prin cofetării şi baruri: prăjituri şi bere. Pe când pe străzi lumea cuminte striga (făcea exerciții): „Ceuşescu şi poporul" având să meargă pe jos în formație, cărând pancarde insipide, peste 1 kilometru*" (p.399).

În februarie 1972, ratează angajarea la ziarul județean „Milcovul" care apărea la Focşani din cauză că nu era membru de partid. De fapt, neîncolonarea în rândurile partidului comunist va fi pata neagră din biografia sa politică pentru care va suporta toate consecințele derivate.

La 13 octombrie 1989, deşi nu era membru de partid a semnat, alături de Dan Petrescu, Liviu An-

tonesei, Doina Cornea, Mariana Marin şi Liviu Cangiopol Apelul împotriva realegerii lui Nicolae Ceauşescu în fruntea partidului la Congresul al XIV-lea al PCR. Gestul putea să-i fie fatal, dar a fost salvat de revoluția izbucnită două luni mai târziu. „**Cartea zădărniciei"** nu conține toate detaliile, dar cei care i-au citit **Jurnalul stoic** din anul revoluției şi **Contrajurnalul** ulterior cunosc toate aspectele prigonirii pe care a trebuit să le îndure.

Obsesia sinuciderii. Ridicat din anonimatul Cantonului 248 şi dintr-o realitate aproape rurală, unde oamenii cochetau curent cu fatalitatea, iar moartea şi viața erau privite într-o succesiune naturală şi pantareică, ca o trecere într-o veşnicie lipsită de întristare şi suspin, Liviu Ioan Stoiciu a cărăuşit (probabil c-o face şi-acum) obsesia neantizării voite. A-nțeles bine învățăturile biblice despre zădărnicia a toate (câte sunt pe pământ) şi învățătura budistă despre fericire, înțeleasă nu ca exibare a dorințelor, ci ca suprimare a acestora şi a rămas marcat de inutilitatea zbaterilor pământeşti.

Dacă sunt oameni cu rău de mare sau cu rău de înălțime, Liviu Ioan Stoiciu are rău de viață. Are curajul să privească moartea în față şi nu se cutremură, nici de umorile şi nici de veşnicia ei ostensibilă. Într-o notă de jurnal (adaos la consemnarea din 19 februarie 1972) vorbeşte despre şapte tentative de sinucidere asumate, iar câteva pagini mai departe, la pag.428 detaliază: *„Am avut tentativa de sinucidere la Petroşani, Bucureşti, Adjud, Năsăud. Spânzurare, înecare, aruncare în cap de la mare înălțime, strivire sub roți de tren, otrăvire. Niciodată duse până la capăt, deşi au fost în amănunt pregătite. Cei ce m-au salvat: prima oară, eu, a doua oară Anişoara Haş, a treia oară Ştefan Humăilă, a patra oară Roxana Procopiescu, a cincea oară Mircea Dobrovicescu, a şasea*

oară Elena Stoiciu (mama mea de-a doua) şi, în sfârşit a şaptea tentativă de sinucidere eşuată prin Victor Pencu. Toți cei pomeniți ca salvatori aici erau colegi bucureşteni la cenaclul studențesc 3,14 –Pi (evident, în afara mamei Elena). Groaznic de tristă e această însemnare (p.428).

Era Liviu Ioan Stoiciu un marginalizat al societății şi-al vremurilor pe care le tranversăm? Era, desigur, disperat ca multă lume din această țară în care totul era ideologizat iar perechea prezidențială părea bătută în cuie, dar nu numai acest aspect constituia cauza depresiei sale prelungite si tenebroase. Sindromul autodisoluției se găsea stocat (probabil că persistă şi acum) în însăşi ființa sa, îl rodea în adânc ca idee patologică şi nu căuta decât ocazia, momentul pentru a se concretiza. „*Ce nu este prilej de moarte, se întreba Cioran în volumul său de debut editorial? Mori din cauza a tot ce există şi a tot ce nu există*". ***(„Pe culmile disperării", p.13).***

Liviu Ioan Stoiciu invocă şi el o explicație, dar nu forează prea dânc în fondul său abisal, „De ce să mă sinucid?" Fiindcă în plan social sunt un nimeni? Fiindcă nu accept să fiu membru de partid, să parvin? Fiindcă nu am studii înalte? Îmi trebuie facultate terminată când scriu poezie sau proză?" (p.428).

Toți oamenii cochetează şi se frisonează la ideea morții, dar la Liviu Ioan Stoiciu ideea s-a transgresat în dorință, în coşmar. Nu-i mare lucru s-o proclamăm altora ca providențială, dar autorul nu se iroseşte în reflecții metafizice, ci chiar îşi pregăteşte sinuciderea pas cu pas, numai că de fiecare dată apare câte un salvator neprevăzut, care îi zădărniceşte intenția.

Cu ceva timp în urmă, sub umbra unei sălcii plângătoare din livada conăcheşteană de la Tigăneşti,

am avut prilejul să stau mai mult de vorbă cu scriitorul; m-a cutremurat mărturisirea sa că-n adânc, în tectonica subconştientului său, ideea sinuciderii încă mai lucrează şi nu mai aşteaptă decât ocazii mai sigure de împlinire.

De regulă, cei robiți de gândul sinuciderii caută tot felul de pretexte pentru a-şi amâna sine die gestul. Cioran povesteşte cazul unui cunoscut care, în momentul consacrat gestului fatal şi-a adus aminte că nu este spălat pe picioare şi din cauza aceasta este nevoit să-şi amâne intenția. Desigur, nu este şi cazul scriitorului adjudean, care nu caută pretexte de amânare a gestului ultim, ci, dimpotrivă, se cătrăneşte de fiecare întâmplare ce-i primejduieşte şi-i anulează intenția. Dorința de a se muta într-un veşnic repaos nu este simulat, prefăcut, ci sincer, ductil şi zelos. Cei care-l cunosc ştiu că nu glumeşte, că refuză cu îndărătnicie orice sfat ce l-ar putea deturna din intenția bine statornicită în mentalul scriitorului. Nădăjduiesc doar că intenția va eşua în continuare, tot aşa, datorită unor întâmplări aleatorii şi neanticipate. Un lucru e sigur; cât o fi să stăm în lumină mă voi bucura de întârziere şi de orice nouă izbândă scriitoricească. Voi continua să-i stau prin preajmă şi să-l țin în grații diamantine.

Năier prin establismentul cultural românesc. L-am întâlnit pe Liviu Ioan Stoiciu în mai multe reuniuni culturale. Peste tot l-am văzut înconjurat de cunoscuți, de prieteni, de scriitori care îl apreciau şi-i căutau compania. Mulți se simt bine în apropierea lui.

Am înțeles însă că lumea noastră, viscolită de patimi şi invidii, nu i-a furnizat numai prieteni, ci şi oponenți, neprieteni, cârcotaşi, guralivi puşi pe cleveteală ignobilă şi fadă în conținut. În general i se impută lipsa studiilor universitare din formarea sa intelectuală. Ade-

vărat este că autorul mărturiseşte în jurnalul său despre ebuliția pregătirii pentru trecerea examenului de admitere la Facultatea de Filologie, deşi ideea în sine nu a avut niciodată valoare de imperativ. Istoria culturii universale îi oferea destule exemple de scriitori mari şi bine aşezați în cronica devenirii spirituale, care n-aveau, slavă Domnului, studii universitare. *„Caragiale sau Arghezi nu aveau nici bacalaureatul, ba chiar Mihail Solohov a primit Premiul Nobel pentru literatură deşi nu avea decât patru clase. Atât". (p.428)*

Până la urmă s-a convins că poate să facă literatură şi fără o diplomă universitară în buzunar. Asta nu înseamnă că s-a situat vreodată în afara culturii ce se procesa în vâltoarea acelor vremi lovite de spiritul dictatorial al perechii prezidențiale de atunci. Citeşte cu o frecvență incredibilă toată presa culturală a timpului, consemnează componența redacțiilor astfel încât jurnalul său poate ajuta cercetările de istorie a presei culturale din România acelor vremi. Citeşte **Gazeta literară** (mai apoi **România Literară**), citeşte **Luceafărul, Amfiteatru, Ateneu, Tomis, Argeş, Săptămâna, Convorbiri literare, Orizont, Cronica,** şi încredințează jurnalului său intim judecăți de valoare despre ceea ce găseşte în paginile lor. În paralel, îl vedem conectat la vitrina cu cărți, citeşte pe Tudor Vianu, Ovidiu Drâmba (Istoria literaturii universale), citeşte Sadoveanu (Zodia Cancerului, Neamul Soimăreştilor, Nicoară Potcoavă), citeşte pe Marin Preda (Moromeții, Marele singuratic), citeşte din Cezar şi Camil Petrescu, dar mai ales citeşte poezia confraților săi disipată în plachete sau în presa culturală. Debranşat de la piața cărții şi a revistelor de cultură n-a rămas niciodată.

La Bucureşti, în paralel cu efectuarea unor munci istovitoare pe la întreprinderi mărunte, (de

unde-şi primea chenzina şi lichidarea) frecventează şi conduce cenacluri literare şi se risipeşte într-o pleziristă viață de boem. Nu mai spun că a fost în permanență un descoperitor şi încurajator al tinerilor poeți pe care-i cultivă şi-i recomandă pentru presa culturală. Este cel mai indicat să realizeze o antologie a douămiiştilor şi chiar o exegeză despre evoluția liricii moderne româneşti. De asta spun; mi se pare provocatoare ideea că absența studiilor universitare din biografia lui Ioan Liviu Stoiciu poate căpăta o importanță aşa de inflamată încât să-i pună în discuție opera şi prestația sa scriitoricească. Indiferent dacă ne convine sau nu Ioan Liviu Sticiu rămâne un nume de referință şi un reper în peisajul literaturii noastre mai noi.

Concluzii **„Cartea zădărniciei"** este, dincolo de caracterul ei memorialistic şi un catehism pentru cei ce vor să încerce intrarea în viața literară. Traseul parcurs de Ioan Liviu Stoiciu – cu răspunsurile primite la „poşta redacției", cu infrigurarea primelor versuri tipărite, cu ucenicia la viața de cenaclu –poate fi paradigmatică pentru orice începător. Din păcate, tinerii de azi afişează o grabă suspectă, preferă să ardă etapele, iar primele încercări constituie deja conținutul primei cărți.

Liviu Ioan Stoiciu reconstituie traseul propriei sale vieți, dar îl reconstituie în sensul în care era prevăzut de Hegel; cu drum cu tot. Autorul nu se rezumă, bunăoară, doar să povestească despre activitatea sa la ziarul „Informația Harghitei" (secția scrisori), ci reproduce şi textele publicate în ziarul mai sus amintit. La fel procedează şi cu răspunsurile primite la „poşta redacției" din cadrul unor reviste de cultură. Nu ştiu dacă *„zădărnicia"* este atât de cuprinzătoare, cum încearcă să ne convingă scriitorul adjudean, ştiu însă că e viscolită de aceleaşi patimi, spaime şi disperări. Dar

nădejdea? Ea nu ține de lumea noastră şi nu poate veni dcât însoțită de credință şi dragoste. Acolo unde una din triada acestor stări subiective lipseşte, lipsesc toate.

Am scris aceste rânduri cu iubire frătească şi mă voi bucura ori de câte ori îi voi simți prezența prin apropiere.

Puiu Siru, Un Don Quijote avangardist

N-aş putea explica pentru ce mi-am dorit atât de mult această carte; poate pentru că răsfrânge teritoriul fascinant al plaiului miortic, de care sunt legat sufleteşte, prin rădăcini şi prin tot fondul meu afectiv; poate pentru că autorul ei, Puiu Siru, este un tip deschis, solar, sociabil faţă de care nu poţi arăta decât simpatie şi solidaritate. Prea a deprins bine tehnica lucrului bine gândit, bine făcut şi bine perspectivat pentru a nu-l credita cu aprecieri însorite şi calofile.

Vrancea este un teritoriu mirific, binecuvântat de Dumnezeu, un tărâm de cremene şi cu oameni dintr-o bucată. Probabil că muntele le furnizează iluzia unei demnităţi decomplexate. Muntele pentru vrâncean are valoarea cerului înstelat de deasupra, aşa cum îl gândise magul de la Königsberg, spaţiu ideal pentru abilitarea lumii morale din noi. Cum să umileşti muntele? Cum să piperniceşti ceva care adăposteşte în structura sa monumentalul?

Cu apetitul său pentru lucrul bine statornicit, vrânceanul se îndoaie mai greu după cum bat vifornițele istoriei. Ştim ce-a însemnat colectivizarea în această regiune; ştim cât de curajoasă a fost împotrivirea vrâncenilor la politica nivelatoare şi colectivistă a nebunei comuniste şi câte victime a înregistrat potlogăria cu pretenţie de politică leninistă. Sângele care a înroşit ulițele satului Vadu Roşca, numeroasele condamnări administrate ţăranilor din Suraia, din Nereju, Negrileşti şi din alte localităţi, anii mulţi de închisoare cu care-au fost abrutizaţi de regimul ticălos ipotecat de Dej şi de Ceauşescu i-au zdruncinat din cutume, dar nu le-a pustiit sufletele şi credința. Niciuna din soțiile

celor închişi, spunea academicianul Cotea într-un moment aniversar, n-a divorțat şi nu şi-a refăcut viața în anii lungi de calvar, când bărbații lor erau supuşi unui regim de exterminare la Aiud, la Sighet, la Canal şi aglomerau pântecosul Gulag comunist.

Puiu Siru face parte din această stirpe rasată, curajoasă şi vrednică. În tinerețe cultivase muzica rock, avea o formație şi dădea spectacole. Aşa a căpătat exercițiul confruntării publice; restul, adică spiritul de frondă şi răzvrătirea, le avea în sânge. Despre vâlvătaia care s-a pornit la Timişoara în acel decembrie incandescent a aflat, ca noi toți, pe calea undelor scurte ale radioului. Era în lalomița, imediat după ce participase la Festivalul „Galele muzicii tinere" şi, în drum spre Focşani, a văzut trupele militare în mişcare. Era semnul clar că sistemul dictatorial începuse să trosnească pe la încheieturi.

A scos instalația de sonorizare şi a început să cheme lumea la revoluție, înainte ca tiranul să-şi ia zborul de pe acoperişul C.C.-ului. O nebunie. Dacă revoluția nu reuşea, ar fi fost cu siguranță împuşcat. Apoi, pe măsură ce evenimentele se precipitau la Bucureşti şi lumea afla despre ele prin intermediul televiziunii, oamenii au prins curaj şi la Focşani şi-au început să populeze piața publică. Sosirea muncitorimii de pe platforma industrială era un semn că revoluția se rostogolea bine pe străzile şi cartierele oraşului, că nu mai este cale de întoarcere. El, Puiu Siru, l-a chemat la microfon pe Liviu Ion Stoiciu, cunoscut focşănenilor de la Europa Liberă. Era deja o legendă. Ceea ce a urmat se cunoaşte; primele comitete, primele bălbâieli, primele suspecții.

În cartea sa, Puiu Siru, dă seama de toată vraiştea acelor zile tulburi şi de ceea ce s-a întâmplat

mai apoi, de la confuzia întreținută special de clica iliesciană şi de „foştii" nomenclaturişti buimăciți momentan precum iepurii în bătaia farurilor, până la organizarea lor matematică.

Puțini au înțeles atunci că buimăceala era doar episodică şi că în subteran comuniştii se căutau, se regrupau şi se organizau eficient. Lipsa unei legi a lustrației i-a adus din nou în prim-plan, în funcții şi-n demnități publice. Sub ochii neexperimentaților revoluționari, Vrancea se polariza în tabere opuse şi fanatice. Se vedea de departe că revoluția fusese furată, confiscată şi manipulată, ca peste tot în țară. Puiu Siru şi alții ca el au devenit pentru mulți un fel de năier rătăcit într-o lume ubuiască şi parazitată de o mentalitate păguboasă, formată la înaltele şcoli de partid gheorghidiste. Revoluția vrânceană, conchide autorul, a început la ora 10 dimineața şi a ținut „până la 5-6 seara, când corifeii ei au fost învăluiți, copleşiți de oameni din linia a doua sau a treia a fostei puteri comuniste" (p.17).

Ideea acreditată de autor, că firele întregii evoluții postdecembriste a României au pornit din spațiul vrâncean, unde şi-au dat întâlnire oameni şi tendințe politice dintre cele mai diferite, capătă credibilitate. De aici a plecat Virgil Măgureanu, Constantin Ticu Dumitrescu, aici şi-a avut sieful Miron Mitrea şi tot aici îşi continuă activitatea imundă actualul baron de Vrancea, Marian Oprişan. Să nu pierdem din vedere că şi Ion Iliescu a fost deputat de Vrancea în ultimile legislaturi comuniste, iar Adrian Severin şi Sergiu Nicolaescu, la fel, au reprezentat tărâmul mioritic în cadrul puterii legislative.

Autorul a trecut şi el prin tot vălmăşagul schimbărilor post-revoluționare. N-a ajuns în Parlament, dar a fost totdeauna pe aproape şi dacă alții i-au luat-o

înainte, faptul se decontează din propria sa îndărătnicie de a-şi negocia o poziție privilegiată. Într-o lume a coteriilor de tot felul, cei statorniciți în principii şi-n idealuri vitaminizate îngroaşă, de regulă, rândurile celor victimizați. Putea deveni unul dintre cei mai prosperi oameni de afaceri din Vrancea, dar a preferat să-şi cheltuiască, din entuziasm revoluționar, până şi bruma agoniselilor post-decembriste. Putea deveni un Dan Iosif, sau un consilier rătăcit prin Palatul Victoriei, de n-ar fi fost marginalizat sistematic de adversari sau de proprii săi colegi de partid. Urmărindu-i destinul de revoluționar, ne convingem încă odată că revoluțiile nu se fac cu idealişti şi cu inocenți fixați în principii indelebile, ci cu oameni ce-şi cunosc bine interesele şi ştiu pe ce căi trebuie să ajungă la împlinirea lor. Inocenții, visătorii sunt întotdeauna împinşi spre ipostaza donquijotească. De asta zic, îl înțeleg pe autor şi ştiu că mulți dintre confrații săi de idealuri s-au pripăşit prin funcții înalte, nu pe considerente de competență, ci pentru devoțiunea cu care, în timpul campaniilor electorale, au ştiut să lipească trei afişe şi-un portret. Am cunoscut acest soi de promovări insipide, iar consecințele se cunosc şi le-am suportat cu toții în cei şaptesprezece ani de evoluție postrevoluționară.

Cartea lui Puiu Siru este un document şi o mărturie despre devălmăşia unei istorii recente a Vrancei, o istorie care a pornit bine, cinstit şi curat şi s-a deversat în aceleaşi vechi vaduri nefericite, cu multe moşteniri de la vechiul regim, continuate nevrotic de politrucii recuperați din eşaloanele inferioare ale vechiului partid comunist. Într-o vreme când o mare parte din societatea românească era orbită de imaginea zâmbitorului Iliescu, Puiu Siru făcea parte din rândurile celor puțini cu luciditate şi clar-vedere care înțelegeau de unde

poate proveni răul țării şi se poziționau după vectorii politicii de dreapta. Articolele sale încercau o recuperare politică a celor mulți, înfeudați fesenismului demagog şi corupt, cu politicieni puşi pe căpătuială, pe afaceri şi pe falimentarea economiei româneşti. Mai ales în ultima guvernare pesedistă (2000-2004), jefuirea, țepuirea şi căpuşarea economiei de stat devenise singura religie pusă în act de Administrația Năstase şi de trupa lui de şnapani.

Puiu Siru este unul dintre puținii ziarişti neinteresați de generozitatea cu care P.S.D.-ul îşi plătea serviciile publicistice. A încercat să creeze un curent de opinie rezonator, dar, fireşte, nu stă în puterea unui om să facă minuni. Când Adrian Năstase (pe atunci primministru) vorbea despre „vaca de muls" a guvernării cederiste, Puiu Siru se indignează şi ripostează că „vacile au fost mulse sistematic de căpuşile liderilor PSD şi ale clientelei lor politice. Laptele muls de la revoluție încoace se găseşte în vilele, conturile şi automobilele liderilor actualei opoziții (pesedinste, ad. n.). „Societățile comerciale vrâncene de mult sunt sterpe iar datoriile către băncile falimentate demult depăşesc capitalul social". Clientela politică a rămas aceeaşi, creată de originala „economie socială de piață", care doar a valsat puțin spre dreapta, dar nu şi-a trădat părinții şi mentorii originari" (p.160). Vocea autorului suna aproape profetic. Înțelesese bine strategia PSD-ului, la vremea aceea în opoziție, de a aplica formula „hoții strigă hoții". Cum se fură cu adevărat, cum se devalizează şi se falimentează sub adăpostul legii (concepută special) avea să ne arate pesedeul imediat ce va lua puterea în anul 2000. Nimic nu-i va împiedica să desăvârşească arta jefuirii economice a țării. Aşa de bine va radicaliza arta hoției, încât ulterior, când au tre-

cut în opoziție, un Marian Vanghelie avea să strige în gura mare că cei din guvernarea Alianței DA sunt proşti pentru că „nici nu ştiu să fure". L-a luat gura pe dinainte. Poate, dar faptul că toți colegii lui de partid l-au aplaudat frenetic spune multe.

Noua guvernare pedisto-liberală l-a adus şi pe Puiu Siru în poziție de director al Direcției pentru Cultură a județului Vrancea. Am avut posibilitatea, cu prilejul mai multor acțiuni publice, să-l urmăresc în exercițiul funcțiunii. Cum să nu-l simpatizez? Este aşa de dăruit culturii şi valorilor spirituale că a câştigat repede şi temeinic simpatia scriitorilor şi a oamenilor de cultură din arealul Vrancei. Nu este deloc un sclifosit şi-şi repugnă cu bună ştiință infatuarea. L-am văzut punând mâna, ajutând personalul de serviciu, implicându-se direct în acțiuni ce nu țin de funcția lui şi mi-am dat seama că Vrancea poate fi mulțumită. A găsit, în sfârşit, omul care să-i manageriezе devenirea spirituală. N-ar strica dacă oamenii de cultură vrânceni ar profita mai mult de prezența sa în fruntea Direcției pentru Cultură şi-ar pritoci proiecte mai ambițioase şi cu mare impact în evoluția spirituală a Vrancei. Politica trece, dar cultura rămâne.

Mi-am propus să scriu despre o carte şi constat c-am scris mai mult despre autorul ei. Nu-i o dramă. Şi cartea, şi omul se regăsesc în cadrele aceleiaşi imagini de Don Quijote. Un lucru e sigur: Puiu Siru nu mai poate luneca în iluzii ca pe-o coajă de pepene.

Don Quijote de Vrancea a plecat din lume

Poate că nici lumea aceasta a noastră nu este cea mai bună dintre cele posibile. Multe lucruri nu

sunt perfecte şi ne dezolează, ne consternează şi ne mâhnesc. Multe lucruri le-am dori schimbate, am dori să se desfăşoare altfel şi să ne cuprindă mai bine şi pe noi. De multe ori ni se face lehamite de ea şi ne indispune, ne intrigă. Dar e lumea noastră, o asumăm fiinţial şi ţinem la ea, oricât de mult disconfort ne-ar induce. Schimbăm uneori locul, ne mutăm dintr-o parte în alta, dar rămânem în interiorul ei şi până la urmă ne complacem cu toate.

Radical în toate, Puiu Siru nu s-a mulţumit cu schimbarea locului, prea statornicit în geografia Vrancei. A ales să schimbe lumea. Don Quijote de Vrancea a renunţat să mai lupte cu nimicniciile din perimetrul mundan, a preferat s-o preschimbe, să se mute într-o altă planetă, aşa cum Făt-Frumos din poveste coboară uneori pe un alt tărâm, într-o altă lume să-şi elibereze zeiţa. A precat aşa de grăbit că n-a mai avut timp să-şi trimită buzduganul înainte, să lovească în casă, în masă şi să se aşeze în cui, în aşteptarea stăpânului. A plecat într-o glumă şi noi toţi am crezut că se va întoarce printre noi în curând şi să ne anunţe câte are de gând să mai pritocească şi cât de spornic se va implica, el năvalnicul, în viaţa culturală a Vrancei.

Aşteptare zadarnică. Puiu Siru nu s-a mai întors şi nu se va mai întoarce niciodată. A plecat la vremea când pregătea o nouă ediţie a Salonului Dragosloveni, manifestare complexă şi de mare rezonanţă cărturărească – azimut şi reper inubliabil pentru viaţa spirituală a Vrancei. Multe proiecte a lăsat neîmplinite preitenul nostru, al scriitorilor din Vrancea, dar şi a celor de dincolo de marginile ţinutului vrâncean.

Am avut prilejul să-l cunosc îndeaproape, în mai multe ipostaze. L-am văzut implicându-se trup şi suflet în organizarea unor manifestări culturale. Se implica

până şi în probleme de amănunt sau colaterale, care nu intrau totdeauna în atribuțiile lui directe. O făcea din dorința lucrului perfect. A fost întotdeauna o gazdă admirabilă şi prin aceasta şi-a câştigat simpatia şi respectul multor scriitori. A fost prietenul statornic al scriitorilor de talent. Înțelegea calitatea umană şi avea propria lui grilă de măsurare a valorii, care nu dădea greş.

Îndurerată adunare, Puiu Siru a plecat dintre noi la ceas de toamnă târzie, când iarna este pe-aproape şi zăpezile sunt aşteptate cu înfrigurare. Vor trece ani, vor veni alte toamne târzii, lumea se va primeni şi se va împresura cu alte noime, cu alte zbateri, dar peste toate rămâne amintirea prietenului nostru statornic, ca o poveste frumoasă cu un Don Quijote de Vrancea, care-a irizat o vreme pe cerul podgoriilor vrâncene şi i-a optimizat aplecările pentru spirit, pentru asumarea unui mod de viață cultural. Prea a ars cu putere pentru a putea dăinui multă vreme. Din păcate, combustia s-a terminat repede. A plecat dintre noi fulgerător, fără veste şi fără vreun semn prealabil. Noapte bună, dragul nostru şi Dumnezeu să te țină în locul ce-l mai apropiat de cântarea îngerilor.

Dumnezeu să-l ierte!

Paul Spirescu şi poezia ca depoziție

Spre jena mea, deşi îl țin în grații de multă vreme, nu m-am învrednicit până acum să scriu despre Paul Spirescu. Imi cer iertare pentru această nedreaptă întârziere şi sper ca rândurile ce urmează să repare câte ceva din această reprobabilă zăbavă. S-a întâmplat ca în babilonia bibliotecii mele să-i rătăcesc cartea şi să aştept regăsirea ei. Este vorba despre volumul **Domnule judecător!** [Editura Andrew, Focşani, 2007] care înseamnă, pe lângă altele, şi un semn al maturității sale lirice.

Volumul despre care mi-am propus să vorbesc în aceste rânduri reprezintă şi un indiciu că poetul – tot trudnic, insistent şi cu pasiunea nestăvilită ciopleşte la templul mirific al poeziei şi se dovedeşte în stare de izbânzi indiscutabile. Nu cunosc cronicile procesate de alți confrați în marginile acestui volum, dar faptul că de curând a fost primit în Uniunea Scriitorilor e o dovadă că şi-a luat în serios menirea şi osârdia nereținută de a-şi optimiza abilitățile discursului poetic.

Este o carte alunecoasă şi problematică deoarece, sub pretextul biblic şi atât de generos al nazarineanului crucificat, aduce în partitură tot zbuciumul care viscoleşte peste lumea modernă la această răspântie de istorie, când vechile repere se prăbuşesc cu un huruit greu, lugubru şi prăpăstios, iar consecințele resimțite de om sunt dezolante şi spăimoase.

Există în versurile lui Paul Spirescu un pigment metafizic ce se decantează din dorința poetului de a maniheiza lumea în sensul vechi al termenului, de a-i reda demnitatea consacrată prin actul Genezei, când ontologia, în întregul ei, ființa hilozoismic şi nu se convertise în **fiind** T*oate lucrurile din juru-mi au ochi, au re-*

*tine/Au pupile de aer/Prin care mă văd eu pe mine**[Hilozoism]***

Cartea este alcătuită din două florilegii. Primul se intitulează **Anotimpul uitării** şi celălalt **Ca respirația unui zeu** de fapt amândouă circumscriu o intenție mai subtilă a poetului aceea de a dialoga cu divinul – Judecătorul suprem, care hotărăşte binele şi răul din lume şi viață. *Cine pierde procesul acesta/ Care durează mai mult de o viață/ Domnule Judecător. Şi cine-l câştigă* **[Transcensus]**

Transcendența este o obsesie la Paul Spirescu – o obsesie şi un pretext colocvial atotprezent, chiar şi atunci când este creditată ca o comunicare între **fire şi fiind.** Aşa stând lucrurile, nu ne mai miră că lecția de dirigenție devine o lecție de purificare, că se substituie crucificatului din Nazaret. *Lemnul aspru al crucii/ îmi mişună şerpi veninoşi pe spinare,* sau că priveşte detaşat goliciunea ielelor tocând zălude iarba înrourată. *Hieratice şi diafane/ ca ploaia de primăvară/ Goale/ Cu pielea şi carnea încinse De blestemul nevinovăției, Ielele dansează în tremurul albastru/ Al nopții. Fereşte-ți privirea/ S-ar putea să rămâi mut / Pentru totdeauna.**[Ielele dansând].***

Poetul care bătătoreşte intervalul kantian dintre cerul înstelat de deasupra şi lumea morală din noi se înfioară de realitatea sordidă prevestind judecata din urmă. Un fel de Dies Irae apocaliptic viscoleşte peste *Anotimpul uitării* – anotimpul din urmă bătătorit de el înaintea înfățişării la judecata din urmă cu toate prevestirile proorocilor la cheia devenirii buimace. Totul este pregătit pentru saltul din urmă *gata, domnule judecător/ eu am evacuat puşcăriile,/ Spitalele de nebuni, hoții au evadat în gardieni,- nebunii în doctori/ gata **[Anotimpul uitării]***

Sub pretextul unei viziuni onirice, Paul Spirescu inventariază toată menajeria imprecațiilor şi a vorbelor grele căzute pe poeții vinovați c-au adus în formă poetică toate smintelile lumii. Regăsim în *Visul poetului nebun rezonanțe ale Rugăciunii unui dac,dar, fireşte, într-o orchestrație total diferită. Nu-ți oblojeşte rănile sonore/ Şi-asmute câini turbați să te devore/ Nu vrea să verse lacrimi pentru tine/ şi rumeguş îți toarnă pe retine,/ Poet nebun, poet fără ruşine. [**Visul poetului nebun]***

Una dintre poezii este închinată regretatului poet Constantin Ghiniță, recent plecat dintre noi, şi-am regăsit în sobrietatea ei bătaia într-o dungă a clopotului vestind cerul să-şi deschidă porțile cele mari şi să pregătească aşternuturi călduroase pentru poetul înfrigurat, macerat de-ntristare şi suspin. *Bolta-i secată de-un secol. Pe pământul crăpat/ Se târăsc behăind în neştire brotacii/ Ceru-i pustiu; se văd doar prin văzduhul de smoală/ Ingeri în flăcări dănțuind laolaltă cu dracii.// Pesemne-i târziu: sufletele celor plecați/ Se-agită bezmetic printr-ale vântului carcere/ Peste grădina deja adormită/ Se lăbărțează o toamnă/ Fără întoarcere. **[Vis de noiembrie]***

Nu mai insist. Paul Spirescu scrie o poezie gravă, conectată la durerile acestei lumi urgisită de păcatul căderii. O recomand tuturor celor ce vor să-şi vitaminizeze sufletul cu miresme de magnolii şi cu zvonuri de chimvale.

Culiță Ion Uşurelu.
De la Poiana lui Iocan la Conacul dintre vii

Apărută la Editura Salonul Literar din Focşani în anul 2005, cartea lui Culiță Ion Uşurelu, „Conacul dintre vii" şi-a găsit mai greu rândul la lectură deşi, mărturisesc, îmi era dor să citesc o carte de proză. Pe masa mea de lucru s-au adunat atâtea volume de poezii c-a întârziat receptarea la timp a prietenului de la revista „Salonul Literar", cu toate că pe autor îl țin în grații de mai multă vreme.

Cartea, ne explică autorul în diviziunea care deschide volumul, s-a născut din povestirile mărturisite de cei câțiva cenacliști ce se întruneau la conacul profesorului George, un spirit rafinat şi iubitor de cultură, şi a soției sale Zenaida. *„Datorită ospitalității gazdelor noastre şi a plăcerii prietenilor de a povesti şi asculta cu decență, s-a născut această carte, în care ordinea povestirilor nu este neapărat cronologică, aşa cum nu este nici logică" (p.13)*.

„Conacul dintre vii" devine un fel de Hanul Ancuței în care participanții îşi povestesc câte-o întâmplare mai deosebită, aşa încât autorului nu-i mai rămâne decât să le culeagă şi să le adune între două coperți. Sigur, participanții povestesc despre o altă lume, diferită de cea arhaică evocată de drumeții de la Hanul Ancuței.

Am reținut dialogul viu şi decomplexat din povestirea „Autobuzul", am reținut destinul încurcat (un fel de Moş Anghel modern, al bătrânului profesor Basarabescu şi-am reținut drumul anevoios parcurs de cătana Fane Bolovan la încheierea permisiei sale de Crăciun.

Toate întâmplările sunt glazurate, reale şi credibile, atât de reale că par decupate din viața cotidiană. Intenționat sau nu scriitorul nu lasă nici o fisură prin care să se strecoare fabulosul, fantasticul sau misterul. Nici nu era nevoie pentru că povestirile, aşa cum sunt decupate din viață, din cotidianitate, depăşesc uneori imaginarul şi capacitatea de fantaziere. Un trădat în dragoste se spânzură de creanga unui gorun şi este salvat în ultima clipă, nişte studenți puşi pe farse trimit exigentului lor profesor de literatură universală salvarea spitalului de nebuni, iar la un liceu din Galați au fost operate zeci de arestări pe considerente politice. Sunt secvențe de viață distribuite într-un portativ generos de stări subiective umplând spațiul dintre glumă şi dramă. Aproape indiferent la zbuciumul lăuntric şi aproape rece la subteranele umanului şi la zonele umbroase din care se legitimează manifestările de la suprafață, autorul se compensează prin detalierea exactă a epocii şi a vremurilor traversate de povestitori.

Simplificând, putem spune că meritul autorului constă în manevrarea abilă a reportofonului, astfel încât să nu scape şi să nu piardă nimic din ceea ce povestesc cenacliştii întruniți la conacul dintre vii. Este meritul autorului că nu intervine în derularea povestirilor şi lasă personajelor libertatea de a se caracteriza singure prin intermediul discursului epic.

Două dintre povestiri evocă personalitatea părintelui Cleopa şi textele sunt calde, pioase şi pline de învățăminte creştineşti.

Oricum, cartea lui Culiță Ion Uşurelu se citeşte uşor, cu plăcere şi pune în valoare calitățile de povestitor ale autorului. Ontologic, scriitorul nu iese din perimetrul „cercului strâmt", care circumscrie realul, dar îi place să se plimbe pe circumferință, cum spunea

Cioran. Nu iese din real, dar din locul unde s-a fixat are toată perspectiva evoluției ulterioare. Bineînțeles că îl creditez, că îl recomand călduros cititorilor şi-i promit că-i voi urmări cu interes evoluția epică.

Culiță Ion Uşurelu.
Funcția educativă a scrisului

În virtutea împrejurărilor, împrejurări fericite, aş putea spune că sunt în curent cu toată literatura ce se pritoceşte pe tărâmul legendarei Vrâncioaia. Sunt în bune relații cu poeții Ion Panait, Constantin Ghiniță, Virgil Panait şi cunosc bine proza dăruită de Gheorghe Mocanu, Ştefania Oproescu, Gheorghe Neagu şi, bineînțeles, Culiță Ion Uşurelu – autorul ultimului volum „**Generații, dialoguri necesare**”, apărut la Editura Andrew, Focşani, 2007.

Ceea ce m-a surprins la prozatorii vrânceni este seninătatea epică, observația directă a fenomenalității lumii, absența planului magmatic, a adâncurilor din uman –cele care determină actele de conştiință, se nesocoteşte modul în care manifestările umanului se camuflează în subteranele inconştientului colectiv sau individual. N-aş zice că e vorba de o deficiență ostensibilă, dar în absența acestei coborâri destoievskiene în infern, scriitorul este obligat să responsabilizeze conştiința fără a furniza toate datele trebuincioase. Cum observația este generală şi-i include pe toți scriitorii vrânceni, mă tem că explicația trebuie căutată în altă parte; în absența unor lecturi serioase şi-n diletantismul dezbaterilor de cenaclu (în eventualitatea că lucrările au fost, în prealabil, dezbătute în aceste laboratoare ale creației literare. Epica lui Culiță Ion Uşurelu – am în

vedere „Conacul dintre vii" – suferă şi ea de această eludare a adâncurilor din om.

Nu în acelaşi registru de considerații trebuie aşezată şi ultima sa carte, care se circumscrie unui alt orizont de aşteptări. Autorul este profesor şi-ncearcă, inclusiv prin această ultimă lucrare, să extragă şi să optimizeze funcțiile educative ale scrisului. Dialogurile sale – dintre tată şi fiu, dintre bunic şi nepot –răsfrâng, dacă nu obişnuitele conflicte dintre generații, cel puțin înfiorările mereu reînnoite ale relațiilor dintre ele. Prin această ultimă carte, proza lui Culiță Ioan Uşurelu se trage în eseu şi-n pagini reflexive de mare actualitate pentru vraiştile epocii pe care o traversăm. Scriitorul se lasă dislocuit, cu voie vegheată, de pedagog şi pune la îndemâna confraților săi de cancelarie o întreagă recuzită de aspecte problematice pentru orele educative. Această carte, spunea cineva la lansarea organizată în incinta Bibliotecii din Odobeşti, n-ar trebui să lipsească din ghiozdanul niciunui elev, cum nu trebuie să lipsească nici din bibliografia educatorului. li dau dreptate.

Demersul lui Culiță Ion Uşurelu aminteşte în multe privințe de scrierile profesorului spaniol Fernando Savater, interesat şi el să-şi familiarizeze fiul cu problemele morale („Etica lui Amador"), cu problemele politice („Politica pentru fiul meu"), cu alte probleme curente ce traversează lumea contemporană. Cărțile sale s-au bucurat de un aşa de mare succes încât au fost traduse imediat în foarte multe limbi ale globului – inclusiv în limba română, grație Editurii Humanitas. Sunt cărți de mare interes şi ştiu că şi eu, ca şi mulți confrați de-ai mei, ne frisonam de spaimă că s-ar putea să ne scape, că nu le vom putea procura.

Am înțeles din lectura lui Fernando Salvador că

nu-i deloc uşor să scrii o carte de învățătură, să găseşti liniile de înțelegere cele mai potrivite pentru descifrarea unei lumi în vraişte şi cu valorile bulversate. E nevoie de spirit analitic, de o bună conservare a vectorilor ce asigură evoluția, de găsirea celor mai convingătoare repere care să ne ghideze şi să ne gireze demersul şi, nu în ultimul rând de o cuprinzătoare bibliografie. Dacă numai una din aceste condiții lipseşte, discursul şchioapătă, chiar dacă celelalte clauze sunt prezente.

Scriitorul Culiță Ion Uşurelu nu-şi propune un studiu pretențios, un tratat cu bătaie metafizică, cu descinderi desfoliate în tezaurul de înțelepciune al omenirii şi cu solide întemeieri psiho-sociologice. Intenția sa este să realizeze un instrument de lucru pentru uzul confraților din învătâmânt, pentru cei dispuşi să confere actului aducativ rigoare, solicitudine şi consistență. Paginile sale despre bunătate, caracter, cultură, democrație, dreptate, mediocritate, partide politice, singurătate, talent, căință, trufie etc. sunt nu doar convingătoare, laborioase şi colocviale, dar şi utile, necesare şi binevenite pentru actul de educație. Nicolae Breban avea dreptate subliniind în rândurile sale prefațatorii că autorul realizează „ un excurs paideic ce onorează cariera unui harnic şi devotat dascăl, editor şi şef de revistă culturală." Este o carte de care societatea are mare nevoie şi-ar trebui propusă unei edituri care are asigurată difuzarea în toată țara (bunăoară, Polirom). Astfel, mă bucur că prietenul meu, pe care-l urmăresc cu interes nediminuat de multă vreme, a reuşit să mă înfioare, chiar şi prin această schimbare de registru. De la clasici am învățat că scriitorul trebuie să vitaminizeze un gen literar, dar să arate şi o conştiință cetățenească, să dea seama de epoca lui. Este exact ceea ce face şi Culiță Ion Uşurelu.

Culiță Ion Uşurelu – fişe pentru un medalion

Pe Culiță Ion Uşurelu l-am cunoscut târziu, după ce lecturasem câte ceva din prestațiile sale narative. Nu mai ştiu pe ce căi, dar cărțile sale ajunsese la mine înainte de a ne cunoaşte. Se aşezase în biblioteca mea aşa cum buzduganul zmeului din poveste se aşeza în cui, după ce lovea în casă şi în masă pentru a anunța apropiata venire a stăpânului. Îi receptasem lucrările cu fervoarea căutătorilor de perle şi aşteptam un prilej ca autorul să coboare de pe Măgura Odobeştilor pentru a ne întâlni, vorba Sf. Apostol Pavel, față către față şi să sporovăim despre nevolniciile lumii.

În 1997 a publicat romanul Suplinitorii (Suplinind au dobândit), Editura Pro-Transilvania din Bucureşti şi şi-a făcut debutul în viața literară. Cartea circumscrie o perioadă nefericită a devenirii româneşti post-belice. Este epoca înțelenirii comunismului malefic cu tot cortegiul de insanități abătute peste societatea noastră, deturnată din cutumele ei tradiționale şi încolonată unui model de administrare preluat/impus din exemplul balşoiului vecin răsăritean – în totală discordanță cu tradiția şi spiritul etniei noastre. Era vremea de după naționalizarea industriei şi colectivizarea agriculturii, când atotputernicul partid comunist, cu cadre de conducere selectate după dosar şi origine muncitorească – semidocți investiți cu funcții discreționare – se concentrau acum asupra unei alte idei aiurite; cea a formării omului nou, rupt total de glie, de neam, de cutumele statornicite istoric şi dispuşi doar să elogieze „înțelepciunea" partidului atotputernic şi „genialitatea" conducătorilor săi. Partidul comunist voia cu orice preț să penetreze decisiv viețile oamenilor, să le spele conştiința de toate cumulurile istorice dobândite în

vreme burghezo-moşierească, să-i elibereze de ideile umanismului clasic, ale proprietății, ale democrației şi pluralismului politic şi să le inoculeze în schimb câteva surogate ideologizante şi lozinci agitatorice. Se-nțelege că-n tot acest proces ce se profila lung şi anevoios, cadrele didactice trebuiau să aibă rolul fundamental, numai că în condițiile când vechea intelectualitate, cea formată înainte de război, era decimată prin lagărele comuniste, învățământul era populat cu suplinitori – o categorie mai specială de oameni ai şcolii, tineri, încă neîmpliniți profesional, dar generoşi, dinamici, cu râvnă şi cu dorința de a răspândi lumină adevărată printre elevi. „Ce înseamnă a suplini? A ține locul cuiva care lipseşte, a completa ceva, pe cineva" se explică autorul (p.8).

În cele 200 de pagini autorul urmăreşte evoluția a trei suplinitori, pripăşiți undeva într-o şcoală din Prăjeni – sat uitat de Dumnezeu şi de lume, de unde până atunci nici un tânăr nu reuşise să evadeze, adică să reuşească la alte şcoli mai departe, la oraş (după terminarea ciclului gimnazial obligatoriu). În condițiile unei conduceri obediente, depăşite managerial şi profesional, cei trei tineri – Lucian Popa, Nelu Costin şi Vasile Olteanu, la care se ataşează şi delicata profesoară Victoria (Toria Dinescu, calificată în fizică-chimie, dar cu riscul de a rămâne fată bătrână în această văgăună fără asfalt şi fără lumină electrică) – reuşesc, prin elanul lor tineresc, prin râvnă, prin abnegație şi dăruire apostolică să învingă toate inhibițiile, toate suspiciunile şi toate mentalitățile frenante şi să dea şcolii, dar şi localității, încrederea în propriile sale capacități şi resurse, să le spulbere îndoiala inoculată cu îndărătnicie decenii de-a rândul în sufletele lor genuine, acolo unde se cuibărise ideea fatalistă de destin inexorabil.

Vremurile erau, cum spuneam, cumplite, gregare şi gelatinoase, marcate de imperativele unui proletcultism agresiv şi spăimos, dar buchetul acesta de suplinitori reuşesc să învingă toate opreliştile, toate invidiile opulente şi să impună o conştiință de reuşită, de emancipare, de prosperitate. În timp ce restul cadrelor didactice, titularii, se bucurau de toate privilegiile, cu siguranța că nimeni nu-i poate clinti din poziția lor bine securizată (ceea ce favorizează blazarea, rutina şi lenevia spirituală) suplinitorii sunt nevoiți să facă minuni pentru a-şi dovedi oportunitatea şi pentru a câştiga încrederea ştabilor în dobândirea unei alte încadrări episodice în anul de învățământ următor. Ceea ce părea, într-o viziune cețoasă şi nedreaptă, paria învățământului românesc se dovedeşte a fi factorul activ, propulsiv şi optimizant care ştie să confere învățământului calitate, competență şi competitivitate.

Încă din acest volum de debut întârziat Culiță Ioan Uşurelu se ipostazia ca un scriitor cu evidente calități epice, stăpân pe mijloacele unei construcții narative desfăşurate şi a reprezentării crocante. Personajele sunt privite în mişcare, în act şi configurate prin sublinierea trăsăturii esențiale, cea care conturează imaginea unui personaj în ceea ce are specific. Învățătoarea Margareta, bunăoară, „avea trupul dăltuit în gheață. Avea în ochi raze de răceală care-ți producea un dezechilibru profund când te priveau. Era înaltă şi avea o frumusețe de perete pictat, de lemn de icoană" (p.40). Directorul şcolii din Prăjeni „avea un obraz uscat şi ridat, în loc de ochi – două găoace, o voce pițigăiată, gura – o tăietură subțire pe această mască, iar mâinile îl ajutau parcă la vorbire" (p.17).

Înțelesesem că este un om de şcoală, că face apostolat la un liceu din vasta podgorie vrânceană şi

mă bucuram că îndelungata sa experiență didactică este optimizată prin aducerea ei în cadrele registrului epic sau exegetic, căci autorul escaladează o ontologie polimorfă, predispusă deopotrivă tratamentului riguros al cercetării pedagogice, dar şi spiritului eseistic sau narativ. Circulă cu o lejeritate decomplexată prin fapte şi situații de viață fluidice ca printr-un sistem de vase comunicante, le desfoliază sâmburele semnificațional şi le disponibilizează pentru studii pedagogice pretențioase de caz, pentru abordări eseistice sau pentru urzeli narative.

La noi, la români, problema aceasta, a deficitului cultural şi a discrepanței dintre intelectualitate şi restul populației devenise deja alarmantă. Cele cinci decenii de dictatură în care intelectualitatea era hulită iar clasa muncitoare supraestimată ca cea mai emancipată din punct de vedere politic şi ideologic, deci singura capabilă să conducă politiceşte societatea, au adâncit şi mai mult prăpastia dintre intelectualitate autentică şi mediocritatea stereotipă.

În condițiile învățământului modern, când fiecare tânăr găseşte pe calculator orice informație, trebuie insistat mai mult pe latura educativă, pe modelarea caracterelor şi pe formarea spiritului civic. Societatea românească nu duce lipsă de inteligențe (n-a dus niciodată), numai că valorile şi competențele au fost privite ca nişte grațioase excepții în comparație cu restul populației rămasă într-o medie culturală foarte scăzută. Pentru noi, care-am trecut prin vâltorile unei dictaturi odioase şi opulente, învățarea lecției democrației şi formarea atitudinii cetăteneşti responsabile, în cunoştință de cauză însemna o anumită prioritate. Cioran atrăsese atenția că nivelul cultural ce caracterizează o națiune nu este dat de numărul geniilor

ridicate din sânul acelei națiuni, ci de treapta culturală şi istorică în care se află majoritatea ei.

Avea dreptate. Pulsul vieții moderne nu este dat de numărul personalităților propulsate din cadrul ei, de elitele ce s-au impus în varii domenii, ci de participarea masivă, egală şi directă a fiecărui cetățean, fie şi pe cale electorală, din patru în patru ani, la problemele societății. Nimeni nu mai poate hotărî în locul lui. Numai că eficiența participării lui democratice la viața cetății este direct proporțională cu gradul de emancipare culturală, cu puterea lui de înțelegere a vectorilor care nervurizează evoluția lumii şi de felul cum înțelege să se poziționeze în acest proces.

Cele cinci decenii de dictatură comunistă, de hulire a elitelor şi de creditare a inocenței muncitoreşti a creat un abis de clase şi grupări sociale.

Culiță Ion Uşurelu a înțeles imperativele educației româneşti şi-a încercat să înzdrăvenească ostrovul conştiinței morale punând în dezbatere teme, concepții şi idei de mare actualitate pentru realitatea noastră de tranziție. Dacă „**Multum in parvo**" poate fi considerată ca o variantă românească a „**Eticii pentru Amador**", „**Dialogurile**" par o versiune mai personală a „**Politicii pentru fiul meu**" – amândouă referințele aparținând gânditorului spaniol Fernando Savater. Analogia se explică prin faptul că amândoi scriitorii şi Culiță Ion Uşurelu şi Fernando Savater s-au aplecat asupra acestui gen de probleme după ce țările pe care le reprezintă au lichidat cu dictatura fioroasă şi-au trecut la un curs de viață democratic, când multe principii şi idei de viață democratică trebuiau reformulate şi redefinite – după lunga ostracizare la care au fost supuse dictatorial şi bezmetic.

Nu trebuie să ne mire că şi Culiță Ion Uşurelu a

înțeles această urgență şi-a acceptat să iasă din competiția strict narativă pentru a se plia eseisticii educaționale, din dorința de a pune la îndemâna elevilor şi colegilor săi de breaslă instrumentele necesare eficientizării actului educațional.

Va reveni în matca registrului narativ odată cu volumul „Conacul dintre vii" – o culegere de povestiri spumoase, culese din reuniunile unei grupări intelectuale în tihna unei case mai arătoase din mijlocul podgoriei, unde fiecare participant, după tipicul folosit de Boccacio, trebuia să povestească o întâmplare de viață, la care a participat sau de care a luat la cunoştință. Refugiul la conacul din podgorie se legitima tot dintr-o ciumă, dictatura ceauşistă care infestase societatea românească la fel de spăimos, cum au simțit-o şi tinerii din Florența. Mai ales că unele povestiri chiar scanează o libertate ce sfida rânduielile impuse dictatorial. Realizează, într-un fel, menirea mai veche a scriitorului, aceea de a se implica în problemele cetății şi să facă operă de pedagogie socială. Cât a câştigat sau cât a pierdut scriitorul prin acestă transgresare a planului epic în beneficiul celui eseistic este o altă problemă de care nu ne ocupăm în aceste rânduri. Cel mai probabil, a intuit bine: transgresând a dobândit.

Janine Vadislav – prozatoarea unui referențial decompozit

Dac-ar fi să judecăm actul critic ca pe un demers justițiar, atunci ar trebui, ca şi criticii, asemenea celor ce împart dreptatea între oameni, să fie legați la ochi, să facă abstracție de autor şi să dea seama în exclusivitate de opera pe care-o propune lecturii. Ideal ar fi, cum a spus-o, într-o altă formulare Maiorescu, să judecăm opra şi nu autorul, aşa cum jurații judecă fapta şi-o încadrează în codurile lor juridice.l

Din acest punct de vedere, pot spune că mă aflu într-o situație ideală, pentru că n-o cunosc, n-am văzut-o niciodată, aşa că mă voi referi în exclusivitate asupra creației sale. Am pe masă volumul **Eva sau Nostalgia Polilor** [Editura Andrew, Focşani, 2007] - o proză tulburătoare, nu atât prin construcția şi prin felul cum îşi gestionează subiectul sau acțiunea, cât prin notațiile telegrafice, aforistice, aş zice, dar pline de miez, de substanță şi de reflecții lămuritoare.

Cu toții ştim că un roman – sau, mă rog, o narațiune mai desfăşurată, se legitimează dintr-o anumită realitate – cea cu care autorul/autoarea compatibilizează optimal şi caută să dea seama cu mijloacele sale epice. Unii prozatori se decontează din menajeria absurdului opulent, care ne invadează obstinant din toate direcțiile, alții scotocesc prin pliurile istoriei şi încearcă să reconstituie un anumit moment al trecutului mai recent sau mai îndepărtat, alții, în sfârşit, se pliază pe alte calupuri ontologice, pe care le trece-n partitură narativă.

Cu Janine Vadislav se întâmplă altceva: lasă impresia că s-a rătăcit într-o lume de porțelanuri sparte, o lume răvăşită, sfărâmată în cioburi, zdrobită sub greu-

tatea unui timp care nu iartă. Ce mai poate face prozatoarea într-o asemenea lume decompozită, fărâmițată în fragmente distincte şi-n variabile schizoide decât să adune ciob cu ciob în speranța că va reuşi să întregească întregul în unitatea lui inițială? Ideea este la modă iar postmodernismul a bătut multă monedă pe această manieră.

Pentru cititorul obişnuit cu narațiunile care au cap, trunchi şi coadă şi procesează o acțiune articulată, structurată după toate regulile compoziției narative, lectura acestei cărți implică anumite dificultăți. Cioburile nu se lipesc perfect şi întregul care rezultă nu mai seamănă cu cel inițial, zămislit prin actul biblic al Facerii. Lumea reconstituită de autoare este una subiectivă, alcătuită nu din obiecte ci din stări subiective contradictorii antitetice, polare. Toate personajele poartă o nostalgie a contrariilor, a polilor, cum se exprimă autoarea, şi toate îşi caută negativul. Femininul caută masculinul, [dar şi reciproca e la fel de adevărată], pentru a se contopi într-o împreunare buimacă şi neruşinată, de se înspăimântă până şi demonii, viața tânjeşte după moarte, bucuria după întristare, vestimentația după actul despuierii şi tot aşa.

Speriate parcă de normalitate, personajele par plictisite - de viață, de lume - şi pendulează între extreme, între o vitalitate debordantă ce se istoveşte în acte erotice iar atunci când aceasta se pierde tânjesc după ceea ce s-a pierdut şi afişează o resemnare abulică, un plictis devorator, o lehamite şi o acedie monahală, asemenea celei care bântuie prin chiliile mănăstireşti în după-amiezile de sărbătoare, când schivnicii stau cu frunțile lipite de ferestre şi cu privirile în gol, într-o aşteptare vagă, nedeterminată şi nesperată.

Intâlnim în această carte o atmosferă de

lume veche, premodernă, lumea trăsurilor trase de cai buieştri şi cu personaje ciudate, ce-şi trimit bilețele parfumate, rafinate şi învoalate. *Am presimțirea că răul nu te va atinge, dar mă rog bunului Dumnezeu să te apere de cei răi, îi scrie Suzana colonelului Jean Rujinschi. Sau: Ți mai aminteşti Andrei,iubeam un pictor Giorgione, pe care l-aminvidiat de multe ori, era tânăr, avea geniu, era fericit şi iubea nebuneşte... la 34 de ani Giorgione fu răpus de ciumă, după ce văzuse pierind alături de el o femeie. Vei pieri şi tu de dorul meu, când va veni timpul? Otilia [p.64]*

O notație din Gaston Bachelard ar putea servi de motto pentru întreaga partitură narativă. Lumea vizibilă este făcută pentru a ilustra frumusețile din somn [p.ll5]

Multe personaje țin jurnale intime stranii, cu notații sumare, fugoase, uşor pedante, dar spumoase, crocante şi cu substrat lămuritor pentru migdalizarea profilului lor genuin *Cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-a suit [p.72-73]* Alteori, notația este aşa de lacunară că se consumă într-un singur cuvânt: lămuritor. Luni, ca luni. [p.83.

De fapt autoarea nu insistă nici asupra acțiunii, nici asupra personajelor Cee ce o interesează cel mai mult este să se cuibărească într-o poziție cât mai confortabilă din care să privească şi să dea seama de lumea stranie şi provocatoare în care a descins cu dorința nebună de a-i înțelege temeiurile.

Le înțelege? Nu mai are importanță câtă vreme poate genera tot atâtea comentarii contradictorii ca şi Paludes, scrisă de Andre Gide într-un moment de enervare şi cu dorința de a lua lumea în răspăr.

Janine Vadislav este oricum o scriitoare cu

aptitudini evidente şi-mi place să cred că vom avea prilejul să mai vorbim despre ea. Nu ştiu dacă volumul despre care am scris în aceste rânduri reprezintă debutul autoarei şi nu ştim ce înfăţişare au celălalte încercări, dar cred că justifică speranța reabilitării prozei vrâncene şi continuării ei de-acolo de unde-a lăsat-o Traian Olteanu.Janine Vadislav este un semn. Mai sunt şi altele ilustrate de Gheorghe Mocanu de Gheorghe Neagu.şi de Stefania Oproescu

Mariana Vicki Vârtosu,
Cronicar ipohondric la o emulație culturală

Intr-o viață de om se pot face multe greşeli – omeneşti şi de înțeles pentru dinamica vieții pe care o derulăm, iar dintre cele multe-puține pe care mi le reproşez trebuie să amintesc şi de puținătatea interesului acordat lucrărilor semnate de Mariana Vicki Vârtosu. Sunt sigur că în biblioteca se găsesc şi alte volume dăruite de scriitoare, dar în babilonia ce domneşte de la o vreme în pântecul ei mi-a fost imposibil să le regăsesc şi să scriu despre ele. O fac acum, prin acest comentariu la cartea **Şapte ani spre Tibe**t (Editura Zedax, Focşani, 2009) în speranța că voi compensa câte ceva din apatia mea involuntară şi improductivă.

In felul ei, cartea reprezintă un gen aparte de a da seama de frământările spirituale ce oxigenează viața spațiului vrâncean într-o anumită perioadă a devenirii lui spirituale. D-na Vârtosu ține secretariatul cenaclului literar condus de Gheorghe Andrei Neagu şi în ultimii şapte ani a comentat, în diferite reviste de cultură - cel mai adesea în **Oglinda literară** lecturile şi dezbaterile pe care le-a generat în cadrul reuniunilor săptămânale. Cartea are un subtitlu cel puțin iritant De la partid la sinagogă – şi numai cei ce l-au frecventat cu regularitate îi ştiu înțelesul subcutanat. Nici cenaclul şi nici Asociația Duiliu Zamfirescu, sub patronajul căreia funcționează, nu are un sediu propriu şi-şi desfăşoară şedințele pe unde găseşte puțină înțelegere. A început la sediul unui partid şi-a ajuns să se reunească la sinagoga din oraş. Este o mare ruşine pentru un oraş ca Focşanii că nu găseşte un sediu corespunzător pentru această mişcare literară, care chiar reprezintă ceva în

viața culturală a urbei. Căci nu este vorba de o Societate culturală formală şi de un simulacru de cenaclu, ci de nişte instituții culturale active şi cu mare înrâurire în ansamblul spiritualității vrâncene.

Mă amăgesc cu ideea că starea aceasta de indiferență față de o mişcare literară oportună şi cu impact pentru spațiul cultural vrâncean este episodică şi că mai devreme sau mai târziu (noi credem cât mai curând) se va găsi o soluție rezonabilă şi cu consecințe optimizante pentru viața culturală a urbei de pe Milcov. In orice oraş din țară ar exista o asemenea mişcare culturală, ar fi înconjurată cu atenție şi înțelegere şi s-ar aloca tot ce este necesar pentru optimizarea ei şi nu cred că autoritățile vrâncene pot rămâne indiferente la fervorile acestei grupări cu funcții catalitice şi salubrizante pentru arealul vrâncean.

Revenim însă la cartea d-nei Vârtosu. Am putea spune că s-a scris singură în timp, în ritmica dărilor de seamă alcătuite de autoare despre şedințele de cenaclu. Timp de şapte ani, 2001-2008, autoarea şi-a asumat acest rol de cronicar autorizat al dezbaterilor de cenaclu consemnând lecturile şi discuțiile pe care le-a generat. Este cronica începuturilor şi maturizării literare a multor scriitori vrânceni grupați în jurul lui Gheorghe Andrei Neagu şi Gabriel Funica. Dacă cei ce fac ucenicie spirituală în Tibet au nevoie de şapte ani pentru a dobândi aptitudini şamaniste atunci, mutatis mutandis, cei şapte ani de cenaclu subîntinşi de autoare reprezintă perioada de rodiri, de clarificări, de opinii profilactice, şi de şlefuiri fastuoase a verbului până când îi vlăguieşte capacitatea de metaforizare şi se resoarbe n simbol.

Numai cei ce-au stat la aceeaşi masă colocvială, însuflețită de prezența căutătorilor de perle, pentru

care modelajul cărnii cuvintelor până la dezvăluirea esenței ascunse, şi a imaginii revelatoare care constituie aventura vieții lor, ştiu ce înseamnă caznele acestui travaliu calofil şi mandolinar.

Se-nțelege că în cei şapte ani de existență neîntreruptă cenaclul a cunoscut multe plecări şi veniri, primeniri şi remanieri, dar nucleul dur şi tenace – în prim-plan cu autoarea cărții, cu Stefania Oproescu, Ioan Dumitru Denciu, Gh. Mocanu, Rodica Soreanu, Lili Goia şi încă mulți alții i-au asigurat continuitatea, funcția formativă, climatul lucrativ şi caracterul de laborator – deschis oricărei experiențe scriitoriceşti. Ori de câte ori se vor scrie cărți despre spiritul vrâncean, ori de câte ori se vor întocmi monografii şi medalioane circumscrise toposului vrâncean şi actanților săi se va recurge la lucrarea doamnei Vârtosu ca la un izvor referențial de date şi informații prețioase despre ceea ce s-a pritocit în acest ostrov cu luceferi înfeudați lucrului bine făcut, bine plăsmuit şi bine rostit.

Aici, în acest cenaclu, s-au vărsat primele lacrimi şi s-au aprins primele făclii la plecarea din această lume a celor față de care timpul n-a mai avut răbdare – Dumitru Pricop. Constantin Ghiniță, Florin Paraschiv, Ion Panait. Ei rămân în arhiva de suflet a cenaclului ca prezențe catalitice, sporitoare de învățătură şi purtătoare de sfat bun în raporturile cu mai tinerii începători.

Nu sunt prea multe scrierile de acest gen în literatura noastră. Dar dacă, totuşi ar trebui să fac o similitudine cu alte scrieri asemănătoare, aş aminti de memorialistica lui Iacob Negruzzi şi Vasile Pogor despre cenaclul junimist şi de cele 6-7 volume cu note de la cenaclul lui Eugen Lovinescu – izvor nesecat despre corifeii acestei reuniuni şi despre atmosfera caldă, fa-

milială ce se coagula în reuniunile patronate de critic. Cu o nuanțare. Dacă notele cenaclului lovinescian sunt sumare, telegrafice şi exacte, cele semnate de doamna Vârtosu sunt mai elaborate, mai stilizate şi mai pline de căldură omenească. Reconstituie, cum spuneam, parcursul unui cenaclu, dar, vorba lui Hegel, le reconstituie cu drum cu tot, cu toată atmosfera lucrativă, cu scăpărările de gânduri sagace şi cu fumul de țigară degajat cu generozitate de cei prezenți. O felicităm pe autoare pentru idee, pentru seriozitatea cu care şi-a dus la capăt mandatul de secretar şi pentru acribia cu care ştie să adjudece lucrul bine pritocit. O aşteptăm cu alte dări de seamă şi cu alte însemnări despre cele mai frumoase întâmplări literare păstorite pe pajiştea Logosului mioritic.

Nu ascund că, invitat fiind la Colocviile vrâncene despre literatura română contemporană, am fost încercat de unele îndoieli. Cea mai curată vatră a spiritului românesc este acum asociată cu imaginea unor belferi locali, ce-şi zic baroni şi fac legea după capricii care n-au nimic de-a face cu condiția culturală a umanului. Închistați şi obtuzi operează cu o scară de valori ce se pliază doar pe burduşirea contului din bancă şi fac o alergie ubuiască ori de câte ori aud vorbindu-se de cultură.

10 decembrie 2005

Vreme de toamnă întârziată cu un soare vlăguit răspândind o lumină uleioasă şi grea. Copacii care străjuiesc pamblica şoselei aleargă îndărăt cu viteza maxi-taxiului ce mă poartă spre Parnasul vrâncean. În autogară, lume multă, vânzoleală, foşgăială de paporniţe şi sumane descheiate în vânt. Bourii Moldovei s-au tras deja în spre adăposturi iar nimfele au rătăcit cărările care duc spre locurile de scaldă. Acum umblă pe la tarabe după genşi, după prespălați. În aer se simte mirozna apropiatelor sărbători a naşterii pruncului în iesle. Dinspre Soveja vine o mireasmă de cetină ninsă, iar negurile coboară de pe munți spre zăvoaiele Putnei.

Prima surpriză a venit ca un aer cald la urechea dreaptă:

-Sunt aici, mi se şopteşte.

Roşcăţica! De unde-o fi apărut, domnule? Lujer de lumină în decor de bazar oriental.

E adevărat că în protocolul manifestării figuram şi eu cu o luare de cuvânt asupra cărții lui Dumitru Pri-

cop, **Scrisori din temnița libertății**. N-a mai fost timp. Colocviile de la Ateneul Popular s-au prelungit deja mult peste aşteptări. Exista riscul să nu se mai coordoneze punctele manifestării între ele. Am înțeles.

Totuşi, ce-aş fi spus de mi s-ar fi dat cuvântul? Probabil multe banalități, dar şi lucruri cinstite, curate şi calde, cum şi merită acest poet apărut prin consubstanțializare cu cremenea munților. Formularea paradoxală din titlu nu trebuie să ne deruteze. Cu mulți ani în urmă, G.B. Show îşi desfăşura construcția unei lucrări dramatice tot pe o antinomie asemănătoare. Cel mai neliniştit om dintr-o închisoare, spunea, este directorul ei. La Dumitru Pricop însă antinomia libertate-temniță are un înțeles mai special. Nu există libertate reală decât acolo unde este asumată şi ipotecată subiectiv. Libertatea nu este o ofertă standartizată, ci o certificare izvorâtă din adâncurile ființei rostitoare şi din irizările destinului asumat. Viața însăşi – popas între două infinituri – este o formă de întemnițare a spiritului în carnația realului opulent. Ea nu urmează schemele prestabilite, ci se edifică, creşte într-o infinitate de formule unicat. „E o greşeală viața, e o oarbă/ afacere de moarte şi de vis/ de sexuale flori ce se vor să soarbă / din sânge soarta omului proscris" (Tot decembrie...).

Am spus despre Dumitru Pricop că este un poet al munților, cu care a conviețuit simbiotic. Poezia sa se asociază perfect cu priveliştea reliefului muntos. Îl putem imagina concrescut în dezmărginiri de câmpie? Îl putem, dar alura lui s-ar fi tras în registre eseniene şi-ar fi asumat multe din zbaterile cântărețului din Riazani. Cine l-a auzit recitând Moscova cârciumărească şi n-a rămas cu impresia unui Esenin transplantat în relief muntos? „Vânturi, vânturi pline de zăpadă/ Spulberați-mi viața ce s-a dus/ vreau să fiu copil fără tăgadă/ Ca

o floare cu privirea-n sus".

N-a avut această şansă. A rămas un poet al munților, o floare de colț, netimorată de semeția crestelor celeste şi nedispus să facă economie de bemoli patetici în toate desfăşurările sale lirice.

Nu ştiu cât ar fi contat aceste sumare consideraţii în receptarea publică a celui mai iubit dintre scriitorii vrânceni. El a devenit deja un reper, o conştiinţă şi o mândrie a spiritului vrâncean. Nu ştiu dacă este apreciat cum trebuie de concetățenii săi, dar ce mai contează, Dumitru Pricop va supraviețui tuturor baronilor de carton şi va priveghea peste spiritul vrâncean de pe soclul munților pe care i-a cântat.

Lansări de carte: Colocviile vrâncene au reunit un mare număr de scriitori din Vrancea şi din județele limitrofe (Buzău, Galați, Prahova). Am remarcat prezența cunoscutului scriitor focşănean Ioan Liviu Stoiciu, care şi-a prezentat volumul **Cantonul 248**, apărut de curând la editura Vinea din Bucureşti, a prozatorului gălățean Apostol Gurău care şi-a reeditat romanul de mare succes din 1981 **Defonia**, la editura Pax Aura Mundi din Galați, a poeților buzoieni Marin Ifrim, Stan Brebenel şi Nicolae Tăicuțu, a poetului Marin Moscu, a eseiştilor de mare subtilitate analitică Adrian Botez (autorul unui excelent studiu despre poezia lui Eminescu) şi Florin Paraschiv (ultimul său volum de eseuri purtând un titlu eliadesc: Sacru, Miracole, Pericole) Roşcățica, nominalizată la ultima ediție a Festivalului de poezie „Costache Conachi" de la Tecuci şi încă mulți alții pe care memoria (scurtă şi de gen feminin) nu i-a mai introdus în dischetă.

O plăcută surpriză a constituit-o şi prezența scriitoarei Rodica Soreanu, a cărei Conştiinţă de cristal se disipează într-o proză scurtă, alertă şi bine organi-

zată, aducând fabulosul până în marginile credibilității.

Se-nțelege că manifestarea a constituit un bun prilej pentru cei prezenți de a schimba între ei, cărți, reviste şi bineînțeles, idei.

11 decembrie 2005

Dimineață de toamnă târzie. De pe bolta cerului de peruzea se hlizeşte la noi un soare bolnav de gălbează.

-Toată lumea în microbuze. Plecăm într-un sfert de oră. N-a fost greu să recunosc vocea amfitrionului Puiu Siru, sufletul întregii manifestări, cel care, cu o privire de factor responsabil a avut grijă ca totul să decurgă perfect, fără acele obişnuite fisuri sau scăpări din vedere. Este directorul Direcției pentru Cultură a județului Vrancea şi cred că spiritul vrâncean şi-a găsit un bun protector în persoana sa. Îi place lucrul bine conceput şi perfect înfăptuit. Nu-i de mirare că este creditat cu multe nădejdi din partea cărturărimii vrâncene.

Are, desigur, de înfruntat multe inerții şi prejudecăți filistine – baroniada nu este o glumă în județul Vrancea – dar cred că va reuşi în proiectele sale. Are susținerea intelectualilor şi acest lucru îi justifică speranța de reuşită.

Plecăm în pelerinaj la Dragosloveni, la Casa memorială a scriitorului Al. Vlahuță. Gazdele sunt la mare înălțime. În curtea conacului (acum casă memorială) este aşezată o masă cu de toate: țuică, vin, pâine proaspătă, nuci şi plăcinte calde.

Vizităm încăperile pe rând. Încă se mai păstrează câteva obiecte de mobilier folosite de scriitor. Ştim că în drumurile lui spre Bârlad îşi oprea rădvanul tras de boi la Tecuci pentru a poposi la scriitorul Lascarov-Moldovanu. Refuza să doarmă în camera

pregătită de gazdă. Prefera rădvanul său unde adăpostea tablourile lui Grigorescu. Era convins că neamul românesc, după cumplita dramă prin care trecea (era vremea bejeniei din primul război mondial) se va ridica mai întreg şi mai puternic. Acesta era scriitorul care purta ceva din bunătatea lui Iisus şi nu se cutremura de moarte, ci de veşnicia ei.

Ne reluăm locurile în maşini. Lăsăm conacul în tristeţile lui de podgorie ruginită şi desfrunzită de brumele toamnei şi revenim în oraş.

Şi a fost ediţia din anul 2005 a Festivalului Dragosloveni:

Nu mai este nici o îndoială; Vrancea va însemna ceva în spiritualitatea românească atunci când Vrâncioaia îşi va rechema feciorii şi fiicele de pe unde s-au risipit şi-i va regrupa într-un efort colectiv de resurecţia culturală.

Am văzut multe semne dătătoare de nădejdi. Puiu Paraschiv este unul dintre acestea. Ion Panait şi Dumitru Pricop au dovedit deja că împreună alcătuiesc o echipă ce-şi pot lua misiunea în serios. Dar, vorba lui Anghel Saligny: numai să ţină.

Postfață provizorie

Două sunt motivele pentru care am considerat necesare aceste rânduri postfațatorii. In primul rând pentru a sublinia apăsat că această carte nu este o istorie articulată a spiritului vrâncean, aşa cum s-a coagulat în timp şi nici o poză de grup cu scriitori empatici. Accentul acestor rânduri nu cade pe sublinierea actanților implicați în procese de creație, ci pe lucrările lor, pe fondul livresc constituit în ultimii cinci ani, la care semnatarul acestor rânduri a fost martor şi observator discret, rezonator şi cu dispoziții la lectură.

Este un fel de cronică a zbaterilor livreşti a ultimilor cinci ani, poate cea mai fertilă din istoria devenirii culturale vrâncene. Sunt convins că lucrarea nu este exhaustivă, c-au rămas în afara proiectului multe izvodiri de care autorul n-a luat cunoştință şi mulți scriitori care chiar merită să figureze într-o asemenea carte. Sigur că sunt încercat de un sentiment de culpabilitate față de ei, dar nădăjduiesc să am posibilitatea îndreptării acestor regretabile omisiuni, care nu se datorează unor intenții apriorice sau resentimentare, ci pur şi simplu absenței pritocirilor lor de pe masa mea de lectură.

O singură excepție de la regulă aş menționa. Este vorba de scriitorul Luca Pițu, devenit vrâncean prin adopție, pe care l-am lăsat intenționat în afara proiectului pentru că a cumulat atâtea poziționări, încât poate alimenta singur un proiect editorial într-o perspectivă oarecare.

Un alt motiv pentru care am recurs la aceste rânduri postfațatorii îl constituie destinul tragic al unora dintre scriitorii cuprinşi în această antologie a dărilor de seamă. Mulți dintre scriitorii cuprinşi aici – Dumitru Pricop, Ion Panait,Constantin Ghiniță, Florin Paraschiv,

Puiu Siru au fost chemați la cer înainte de a-şi încheia toate proiectele anunțate. Intr-un timp scurt, spiritul vrâncean a fost sărăcit de câteva nume providențiale şi nu ştiu când se vor umple golurile ce s-au produs cu alte nume şi cu alte dispoziții cărturăreşti, care să ducă mai departe lucrul bun şi auroral de-acolo de unde l-au întrerupt cei plecați. Un vânt rău şi neândurător a suflat peste spiritul vrâncean şi-a luat cu el spirite nevinovate şi nepregătite pentru treceri rubicondice. Tuturor celor plecați le păstrez o pioasă amintire şi le rezerv ca sălaş atriul drept al inimii mele.

- Prefață
- Constantin Amăriuței. Românismul şi înfățişările Logosului parazitar
- Ionel Bandrabur. Obsesia nemuririi în desfăşurare epică
- Adrian Botez. Un cărturar cu pupila deschisă spre izbăvire
- Despre Loja Iohanică românească
- Vasile Buruiană. Durerile tranziției într-o folcloristică de autor
- Camelia Ciobotaru şi povestea copilăriei cu fistic
- Constanța Cornilă – quijotizând pe aleele parcului
- Adrian Cosmin Cocioabă şi poetica neantului
- Valeriu D. Cotea, un oenolog în carul lui Dionysos
- Ion Croitoru, un cleric frisonat de istorie
- Mircea Dinutz. Florin Muscalu în dispunere monografică
- Cap limpede la devălmăşiile vremii
- Victor Frunză. Destinul unui luptător
- Constantin Ghiniță Poezia ca adaos la natură
- Necrolog
- Ion Micheci. Invitație la eminescizare
- Gheorghe Mocanu. Deliciile romanului memorialistic
- De la mamorialistică la roman
- Un roman al tranziției noastre bezmetice
- Marin Moscu. Un epicureic în ostrovul cu metafore
- Voluptatea poeziei

- Costică Neagu. Recuperarea lui Simion Mehedinți
- Gheorghe Andrei Neagu.Un scriitor într-o dispoziție narativă
- Scriitorul care-şi poartă crucea cu demnitate
- Stefania Oproescu. Exerciții pentru zbor lung
- Ion Panait. Poetul cu gândul la subsuoară
- La vârsta când bate vântul prin portocali
- Un clasic în giacă şi genşi
- Cuvânt de despărțire
- Virgil Panait. Poetul în glisaj aforistic
- George Pătrăşcanu. Inițiere în tehnica zeflemelei
- Un epigramist afurisit
- Dumitru Pricop. De la Peştera lui Platon la cea de pe malul Lomului
- Poetul ca un munte de patimi
- La brați cu Mitică Pricop prin lume şi viață
- Tropare pentru Mitică
- Ceremonie nocturnă fără Mitică Pricop
- Dor de Mitică
- Postumitatea lui Mitică Pricop
- Singurătatea poetului
- Lansare de carte
- Florin Paraschiv. Eseuri anabasice
- O probă de erudiție
- Necrolog
- Ionică Sava – Viața bate romanul
- Puiu Siru. Un Don Quijote avangardist
- Don Quijote de Vrancea a plecat din lume
- De ce Puiule?
- Paul Spirescu. Poezia ca depoziție
- Culiță Ion Uşurelu. De la Poiana lui Iocan la Conacul dintre vii

- Funcția educativă a scrisului
- Fişe pentru un medalion
- Janine Vadislav – prozatoarea unui referențial decompozit
- Mariana Vicki Vârtosu. Cronicar ipohondric la o emulație culturală
- Consemnări. Colocviile Vrancei culturale
- Postfață provizorie